

Gozdarski vestnik

Letnik 56, številka 1

Ljubljana, februar 1998

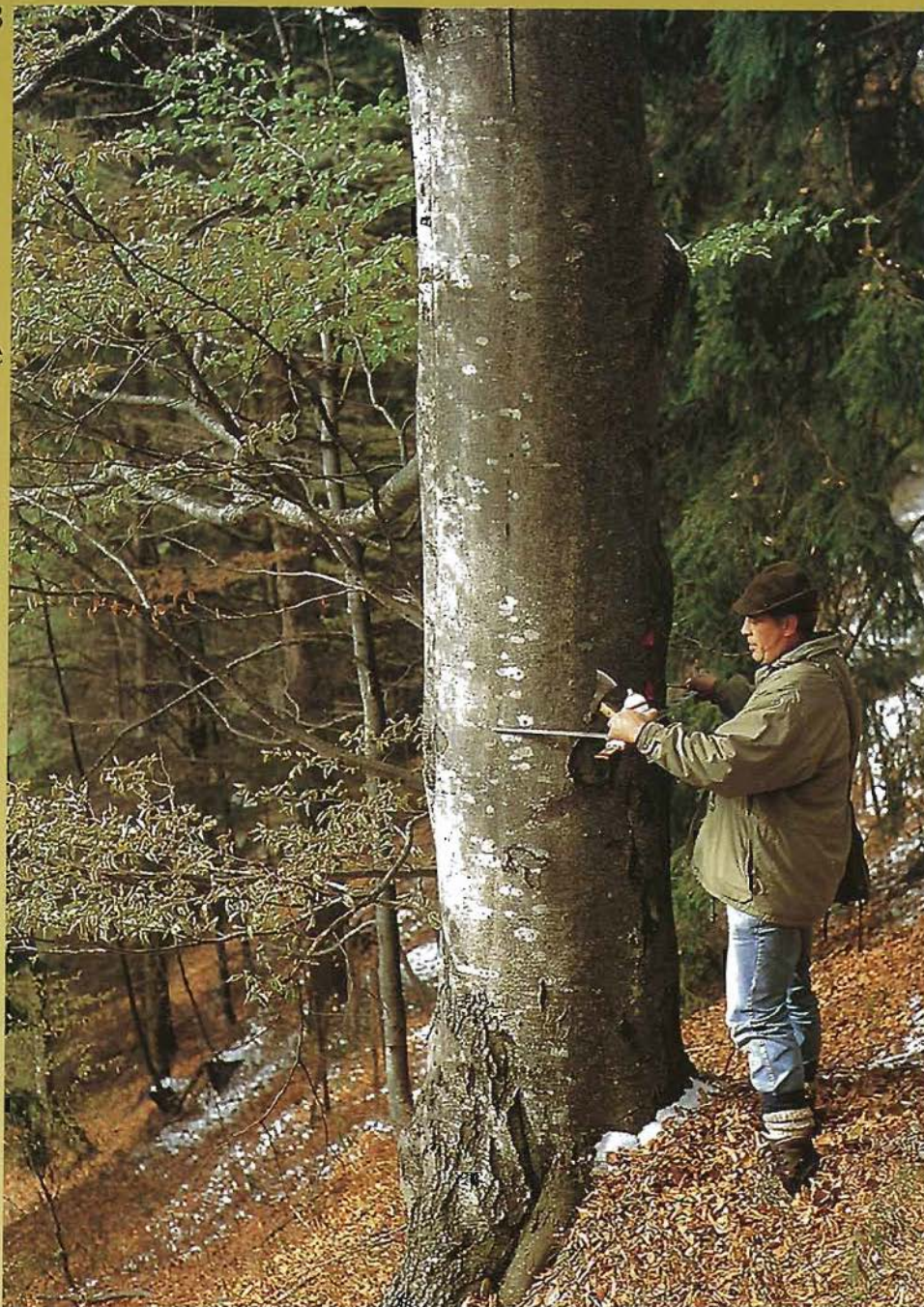
ISSN 0017-2723

UDK 630 * 1/9

Tematska
številka:
Sonaravno
gospodarjenje
in raba
gozdov
v novih
razmerah

Gozdarske
strategije EU

Posveti '98

ZVEZA
GOZDARSKIH
DRUŠTEV
SLOVENIJE

KLOPI PRENAŠAJO VIRUS
KLOPNEGA MENINGOENCEFALITISA

PRAVOČASNO CEPLJENJE

•

VEČLETNA ZAŠČITA

**INFORMACIJE O CEPLJENJU:
INŠTITUT ZA VAROVANJE ZDRAVJA
REPUBLIKE SLOVENIJE
TEL.: 323 - 940**

	2	Uvodnik
RAZPRAVE	3	Iztok Winkler, Jurij Marenče Gospodarnost gospodarjenja z gozdovi v novih družbenih in gospodarskih razmerah <i>Efficiency of Forestry under the new Social and Economic Conditions</i>
	12	Živan Veselič Gozdnogospodarsko načrtovanje v Zavodu za gozdove Slovenije - v luči novosti Pravidnika o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih <i>Forestry planning in the Slovenian Forest Service - in the light of the novelties of the Regulations on Forestry and Silvicultural Planning</i>
	18	Iztok Winkler, Darij Krajčič Zagotavljanje gozdne reprodukcije <i>Safeguarding forest reproduction</i>
IZ DOMAČE IN TUJE PRAKSE	25	Zoran Grecs Gojenje gozdov na Zavodu za gozdove Slovenije in izvajanje gojitvenih del v zadnjih letih
	30	Jože Jeromel Zadružništvo v gozdarstvu
	34	Povzetki referatov s posvetovanja "Sonaravno gospodarjenje in raba gozdov - obnovljivega naravnega bogastva - v novih razmerah"
STALIŠČA IN ODMEVI	45	Stališča in ugotovitve s posvetovanja "Sonaravno gospodarjenje in raba gozdov - obnovljivega naravnega bogastva - v novih razmerah", ki ga je organizirala Zveza gozdarskih društev Slovenije 6. novembra 1997
	47	GV 1997/10 - Rezultati ankete o poznavanju gozdov in gozdarstva v javnosti
	48	Organiziranost slovenskega gozdarstva po letu 1993
DRUŠTVENE VESTI	50	Ob šestdesetletnici Gozdarskega vestnika
GOZDARSTVO V ČASU IN PROSTORU	51	Nike Pogačnik Evropska unija išče skupno gozdarsko strategijo
	53	Živan Veselič XI. Svetovni gozdarski kongres v Antaliji (Turčija), 13. - 23. oktobra 1997
NAPOVEDUJEMO IN VABIMO	58	XIX. Gozdarski študijski dnevi "GORSKI GOZD"
	58	Varnost in zdravje pri gozdnem delu
	59	Vplivi pridobivanja lesa na sestoj in gozdna tla
	59	Inženirska zbornica Slovenije objavlja
KADRI IN IZOBRAŽEVANJE	60	Gozdarski vestnik med študenti - da ali ne
IZ STROKOVNEGA TISKA	61	Zbornik gozdarstva in lesarstva št. 54
STROKOVNO IZRAZJE	61	Gozdarsko strokovno izrazje
TRG GOZDNIH LESNIH PROIZVODOV	63	Trg gozdnih lesnih proizvodov - nova podoba in nov naslov rubrike borza dela in storitev v letu 1998

Vestnik s kravato

Pred vami je prva številka 56. letnika Gozdarskega vestnika. Kot smo obljubili, s prenovljeno zunanjo podobo. Ohranili smo format, spremenili pa videz platnic in notranjosti. Novosti na platnicah so simbol izdajatelja, nekaj poudarkov iz vsebine in nagrajena fotografija iz lanskega natečaja – tokrat revirni gozdar pri delu. Dvobarvna grafična podoba notranjosti poudarja delitev Vestnika na dva dela. Prvi je namenjen daljšim strokovnim razpravam, drugi aktualnim prispevkom v rubrikah. Barva notranjosti se bo od številke do številke spreminjala; v letošnjem letu med umirjenimi odtenki zelene in modre. Odločili smo se za odprto oblikovanje, ki izkorišča celotno razpoložljivo površino izbranega formata, da pa se znotraj Vestnika ne boste izgubili, bodo poskrbeli dobro vidni naslovi rubrik – kravate.

Upamo, da vam bodo spremembe zunanje podobe revije všeč (vsem pač nikoli), saj smo z njimi želeli poudariti tudi vsebinski prepričani pri reviji. Gozdarski vestnik bo tudi v bodoče glasilo v katerem bomo objavljali strokovne in znanstvene prispevke, ki obravnavajo gozd, gozdni prostor in gozdarstvo. Še naprej si bomo prizadevali za kulturo dialoga, ki ga v času večplastno razcepljene stroke še kako potrebujemo. Zelo smo veseli, da so pisci prepoznali Vestnik kot medij, ki omogoča soočanje različnih pogledov. To se kaže tudi v tej številki, ki je v veliki meri posvečena predstavitvi posveta Zveze: Sonaravno gospodarjenje in raba gozdom – obnovljivega naravnega bogastva – v novih razmerah. Gozdarji smo različni in naravi sprejeli kot vrednoto, sedaj se bomo morali naučiti živeti še z različnostjo mnenj in to sprejeti kot bogastvo duha.

Večji poudarek bi radi dali tudi utripu dela po gozdarskih društvih, vendar to brez vašega sodelovanja ne gre. Vabimo vsa gozdarska društva, da nam s kratkim prispevkom predstavijo člane in svojo dejavnost – opravljeno ali šele načrtovano. Šele, ko se boste tudi sami našli na straneh vašega Vestnika, se bodo tkale vezi pripadnosti reviji in utrjevala naklonjenost stroki.

Eden pomembnih znakov pripadnosti reviji (vsaj za urednika) je tudi pravočasno poravnana naročnina. Prav sredi pisanja tega uvodnika sem prejel novoletno voščilnico z dvoumno naslovnico in naslednjo vsebino: 'Spoštovani, odpovedujem naročanje Gozdarskega vestnika, seveda pa se ne bom odpovedal prebiranju cenjenega glasila in revije gozdarjev, le v knjižnici si ga bom sposojal. Saj veste, pokojnina...' Vse bi bilo lepo in prav, če ne bi 'voščila' podpisal gozdar, ki je bil dolga leta pojem strokovnjaka in vzor številnim mladim kadrom. Mar niti on ne razume, da Vestnik ni Delo, da nekega dne Vestnika NE BO v knjižnico, če ga ne bo podpiral in branil vsak, ki se je zavezal tej stroki. Gozdarski vestnik ni revija s stabilno bodočnostjo. Njen obstoj je tradicionalno ogrožen in tudi letos je do konca letnika še veliko če-jev. Ali pa to morda pomeni, da naj veterani nosijo kravate, mladi (po srcu ali kar tako) pa zavijajo rokave? Dragi prijatelji Vestnika, kot vidite smo v uredništvu to že storili, zato ste sedaj na potezi vi. Primate za pero (raje tipkovnico) in napišite prispevek za Vestnik, ponudite ga sodelavcu in pridobite novega naročnika ali pa vsaj poskrbite, da bo tudi vaših 'nekaj jurjev' naročnine omogočilo izid naslednje številke! Za naše kravate je še čas.

Mag. Robert Robek

GDK: 642 + 923.4 "1991-1997" : (497.12)

Gospodarnost gospodarjenja z gozdovi v novih družbenih in gospodarskih razmerah

Efficiency of Forestry under the new Social and Economic Conditions

Iztok WINKLER*, Jurij MARENČE**

Izvleček:

Winkler, I., Marenče, J.: Gospodarnost gospodarjenja z gozdovi v novih družbenih in gospodarskih razmerah. Gozdarski vestnik, št. 1/1998. V slovenščini s povzetkom v angleščini, cit. lit. 9.

Gospodarnost gospodarjenja z gozdovi se je zaradi spremenjenih družbenih in gospodarskih razmer spremenila. Zlasti na to vplivajo zmanjšani obseg gozdne proizvodnje in poslabšana sestava gozdnih lesnih sortimentov. Gozdarske gospodarske družbe se postopoma utrjujejo kot gospodarski subjekti, zasebni lastniki gozdov pa kot individualni proizvajalci na majhni in razdrobljeni gozdni posesti težko dosegajo gospodarsko ugodne rezultate. Za nadaljnji razvoj gospodarjenja z gozdovi so zelo pomembne stabilnejše splošne gospodarske razmere in krepitev gozdarskega podjetništva, vendar v trdno postavljenih ekoloških okvirih.

Ključne besede: gozdovi, gozdarstvo, gospodarnost, zaposlenost, plače.

Abstract:

Winkler, I., Marenče, J.: Efficiency of Forestry under the new Social and Economic Conditions. Gozdarski vestnik, No. 1/1998. In Slovene with a summary in English, lit. quot. 9.

The efficiency of forestry has changed due to altered social and economic conditions. In particular, the reduced extent of forest wood production and the deterioration of the composition of forest wood assortments have had a strong impact on the efficiency of forestry. Forestry societies are gradually consolidating as economic enterprises, while private forest owners - as individual producers on a limited and scattered forest property - hardly reach economically favourable results. For the continuing development of forestry, the general economic conditions are of the greatest importance, while the forest economy must be strengthened in a consolidated ecological framework.

Key words: forests, forestry, efficiency, employment, salaries.

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Spremenjene družbene in gospodarske razmere po letu 1990 se v slovenskem gozdarstvu kažejo zlasti v naslednjih značilnostih:

- ločitev javnih od poslovnih dejavnosti gozdarstvu,
- javni interes za trajnost gozdov in vseh njihovih funkcij zagotavlja javna gozdarska služba;
- preoblikovanje gozdnih gospodarstev v gozdarske gospodarske družbe, ki v gozdovih opravljajo poslovne dejavnosti, ter lastninsko preoblikovanje teh podjetij v gozdarske gospodarske družbe;
- nastanek novih subjektov v poslovni sferi gozdarstva,
- zasebni lastnik gozda postaja formalno samostojen, v okviru usmeritev gozdnogospodarskega in gozdnogojitvenega načrta in v sodelovanju z javno gozdarsko službo se odloča o gospodarjenju s svojim gozdom; povsem samostojen pa je pri odločanju za gozdno proizvodnjo in pri prodaji lesa;
- z državnimi gozdovi upravlja in razpolaga Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov, dela v državnih gozdovih pa na podlagi koncesijske pogodbe opravljajo dosedanja upravljalci teh gozdov;
- sistem financiranja gozdne reprodukcije je spremenjen; vsak lastnik je sam

* Prof. dr. I. W., Oddelek za gozdarstvo in obnovljive vire Biotehniške fakultete, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

** Mag. J. M., Oddelek za gozdarstvo in obnovljive vire Biotehniške fakultete, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

odgovoren za gozdno reprodukcijo, država mu pri tem pomaga s subvencijami ter davčnimi oprostitvami in olajšavami;
- zaporedne naravne kalamitete so močno načele gospodarnost dela v gozdovih.

Na gospodarske razmere v gozdarstvu močno vplivajo tudi težave pri preobrazbi lesnopredelovalne industrije, zlasti celulozne. Prodaja lesa, zlasti manj kakovostnih sortimentov, je težja.

2 GOZDNA PROIZVODNJA

2 FOREST WOOD PRODUCTION

Posledica spremenjenih razmer je močna produkcijska depresija, ki se kaže v znatno zmanjšanem obsegu gozdne proizvodnje (sečnje) ter prepolovljenem obsegu izvedenih gojitvenih del v gozdovih.

V obdobju 1991-1995 se je obseg sečnje v vseh gozdovih v primerjavi s prejšnjim petletnim obdobjem zmanjšal za 35 %, leta 1996 pa je spet nekoliko porastel in je po podatkih Zavoda za gozdove znašal 2,33 milijonov m³. Dejanski obseg sečnje je verjetno nekaj večji, kot kažejo uradni podatki. Na podlagi rezultatov ankete med lastniki gozdov leta 1995 (WINKLER / MEDVED 1996), bi lahko sklepali, da znaša okoli 2,6 - 2,7 milijonov m³. Razliko je treba pripisati večji neevidentirani sečnji, kot jo upošteva Zavod za gozdove, in zlasti neustreznim tarifam za ugotavljanje lesne mase. Maljevec (1997) je v svoji diplomski nalogi ugotovil, da je bilo na območju Snežnik v letih 1994 in 1995 razmerje med neto posekano in bruto odkazano lesno maso pri iglavcih 0,94, pri listavcih pa 0,90.

Sortimentna sestava posekanega lesa je zaradi zaporednih kalamitet vsako leto slabša, povečuje se delež lesa za kemično predelavo. Zanesljivih podatkov o sortimentni sestavi celotne gozdne proizvodnje nimamo, saj zasebni lastniki del proizvodnje porabijo zase ali v lastni predelavi, podatki o prodaji lesa pa so prav tako nezanesljivi. Še najboljše lahko sklepamo o sortimentni sestavi gozdne proizvodnje na podlagi podatkov o tej sestavi v državnih gozdovih.

Lastninsko preoblikovanje gozdnih gospodarstev in nastanek novih poslovnih subjektov v gozdarstvu se kaže tudi v pozitivnem razmahu podjetniške miselnosti, ki pa lahko ob pomanjkljivem nadzoru v gozdovih začne delovati negativno na gozdove.

Preglednica 1: Sortimentna sestava posekanega lesa v državnih gozdovih

Table 1: Assortment composition of cut wood in state-owned forests

Skupina sortimentov Assortment group	Delež v skupni sečnji v % Share in total fellings in %			
	1993	1994	1995	1996
Iglavci / Conifers	100	100	100	100
Hlodovina / Raw timber	71	69	64	60
Tehnični les za neposredno uporabo Technical wood for direct use	5	6	6	5
Les za kemično predelavo Wood for chemical treatment	24	25	30	35
Listavci / Broadleaves	100	100	100	100
Hlodovina / Raw timber	38	34	31	32
Tehnični les za neposredno uporabo Technical wood for direct use	2	2	2	1
Les za kemično predelavo Wood for chemical treatment	34	40	38	35
Drva / Firewood	26	24	29	32

Vir: podatki gozdarskih gospodarskih družb / Source: data from forestry societies

Leto / Year	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Število / Number	6.061	4.979	4.180	3.796	3.098	2.302	2.157

Vir: Statistični letopis Slovenije za leto 1996 / Statistical annual report of Slovenia for 1996

Priloga 2: Gibanje števila zaposlenih v gozdarstvu Slovenije
 Table: Development of number of employed persons in forestry in Slovenia

3 ZAPOSLENOST

3 EMPLOYMENT

Število zaposlenih v gozdarstvu se je prepolovilo, v zadnjih letih se spet stabilizira. Izobrazbena in starostna sestava gozdarskih poslovnih subjektov je še vedno razmeroma ugodna, največji deficit nastaja pri izobraževanju delavcev v neposredni gozdni proizvodnji (primerjaj WINKLER 1997).

K prikazanemu številu zaposlenih v gozdarskih gospodarskih družbah je treba od leta 1994 dalje prišteti še zaposlene v javni gozdarski službi, ki se statistično ne zajemajo več pod gozdarstvo, ampak med javnimi službami.

4 CENE GOZDNIH LESNIH SORTIMENTOV

4 PRICE OF FOREST WOOD ASSORTMENTS

Gozdarske gospodarske družbe pridobivajo svoj dohodek na več načinov, pri čemer izvajanje del in prodaja lesa iz državnih gozdov ni več prevladujoč. Dohodek pridobivajo tudi z izvajanjem del in odkupom lesa iz zasebnih gozdov in z drugimi dejavnostmi.

Na gospodarski položaj gozdarskih gospodarskih družb in zasebnih lastnikov gozdov pomembno vplivajo cene gozdnih lesnih sortimentov.

Gospodarstvo / Economy	1991	1992	1993	1994	1995	1996
-indeks, leto 1992 = 100 -index, in 1992 = 100		100,0	121,6	143,1	161,4	172,3
-veržni indeks -serial index	224	315	122	118	113	107
Gozdarstvo / Forestry						
-indeks, leto 1992 = 100 -index, in 1992 = 100		100,0	126,5	146,7	160,7	172,1
-veržni indeks -serial index	209	259	126	116	110	107

Vir: Statistični letopis Slovenije za leto 1996, Mesečni statistični pregled 46, 1997, 6

Source: Statistical annual report of Slovenia for 1996, Statistical monthly overview 46, 1997, 6

Priloga 3: Gibanje cen pri proizvajalcih
 Table: Development of prices at the producers'

Cene gozdnih lesnih sortimentov rastejo skladno z rastjo cen drugih proizvodov. Veržni indeksi rasti cen tako v gospodarstvu kot v gozdarstvu pa kažejo na postopno umiranje rasti. Kljub rasti cen posameznih skupin gozdnih sortimentov pa se dosežena povprečna tržna cena gozdnih lesnih sortimentov manjša ali stagnira. Na to vpliva poslabšana sortimentna sestava pridobljenih gozdnih lesnih sortimentov.

5 REZULTATI GOSPODARJENJA V GOZDARSKIH GOSPODARSKIH DRUŽBAH V LETU 1996

5 RESULTS OF BUSINESS ACTIVITY IN FORESTRY SOCIETIES FOR 1996

Rezultati gospodarjenja gozdarskih gospodarskih družb so primerljivi šele od leta 1996 dalje, ko je bila končana kadrovska prenova in skoraj v

Preglednica 4. Premoženje gozdarskih gospodarskih družb leta 1996

Table 4. Property of forestry societies in 1996

		Indeks 1996/95
Sredstva v mio SIT / Assets in million SIT	15.881	103
-stalna / Fixed Assets	10.000	99
-gibljiva / Current Assets	5.881	110
Obveznosti do virov sredstev v mio SIT Liabilities due to Assets in million SIT	15.881	
Delež kapitala Capital Share	82 %	
Delež kratko- in dolgoročnih obveznosti Share of Short- and Long-Term Liabilities	18 %	
Finančna neodvisnost (sredstva/kapital) Financial Independence (Assets/Capital)	1.222	98
Delež opredmetenih stalnih sredstev Share of Tangible Fixed Assets	0.575	96
Koeficient zadolženosti Coefficient of Debts Contracted	0.135	93

Vir: GZS - finančni kazalniki za leto 1996 / Source: SFS - financial indicators for 1996

celoti tudi že delitev premoženja nekdanjih gozdnih gospodarstev. Gibljejo pa se v okvirih, ki veljajo za celotno slovensko gospodarstvo.

Gozdarske gospodarske družbe so v letu 1996 imele za 15,881 milijard SIT premoženja, od tega je odpadlo na stalna sredstva 63 %. Večina sredstev gozdarstva je lastnih, koeficient zadolženosti je majhen in se še zmanjšuje.

Preglednica 5. Prihodki in odhodki gozdarskih gospodarskih družb v letu 1996

Table 5. Receipts and expenditures in forestry societies for 1996

	Znesek v mio SIT Amount in million SIT	Indeks 1996/95 Index 1996/95
Prihodki / Receipts	15.088	112
v tem: od prodaje / of these from sales	13.019	100
Odhodki / Expenditures	15.096	114
v tem: stroški dela of these: Employment Cost	4.997	116
Amortizacija / Amortisation	652	111
Celotni dobiček / Total Profit	388	126
Celotna izguba / Total Loss	396	3081
Davek iz dobička / Tax from Profit	51	173
Bruo dodana vrednost Gross Added Value	5.529	106
Povprečno število zaposlenih po urah Average Number of Employed on an hourly rate	2.157	96

Vir: GZS - finančni kazalniki za leto 1996 / Source: SFS - financial indicators for 1996

Celotni prihodek se je v letu 1996 povečal v primerjavi s predhodnim letom za 12 %, pri čemer so se bolj povečali drugi prihodki kot pa prihodek od prodaje. Med odhodki, ki so se povečali za 14 %, jih odpade tretjino na stroške dela. Gozdarstvo kot celota je poslovalo z minimalno izgubo. V letu 1996 je gozdarstvo na račun različnih davkov prispevalo v državno blagajno okoli 1,8 milijard tolarjev.

Stroški dela so pomemben poslovni strošek, zlasti stroški plač zaposlenih. Povprečne plače v gozdarskih gospodarskih družbah so nekaj višje kot v gospodarstvu. Takšno razmerje med povprečnima plačama v gospodarstvu in gozdarstvu je že dolgoletno in v posameznih letih le nekoliko niha.

Kazalci / Indicators		Indeks 1996/95
Koeficient gospodarnosti / Efficiency coefficient	0,995	97
Donosnost kapitala / Capital Yield	0,026	115
Donosnost sredstev / Yield of Assets	0,021	117
Prihodek na zaposlenega v 000 SIT Revenue per Employed in thousand SIT	6.965	116
Stroški dela na zaposlenega v 000 SIT Employment Cost per Employed in thousand SIT	2.317	110
Plače na zaposlenega v 000 SIT Salaries per Employed in thousand SIT	1.649	112
Delež stroškov dela v odhodkih Share of Employment Cost in Expenses	0,331	92
Bruto dodana vrednost na zaposlenega v 000 SIT Gross Added Value per Employed in thousand SIT	2.610	110

Vir: GZS - finančni kazalniki za leto 1996 / Source: SFS - financial indicators for 1996

Preglednica 6: Kazalniki uspešnosti
gospodarjenja gozdarskih gospo-
darskih družb v letu 1996
Table 6: Indicators of efficiency of
business activity in forestry socie-
ties for 1996

Leto / Year	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Gospodarstvo / Economy	10.172	16.823	51.044	75.432	96.618	111.996	
Gozdarstvo / Forestry	10.363	18.845	60.961	85.625	95.011	125.131	137.417
Indeks (gospod.=100) Index (Economy = 100)	102	112	119	113	100	112	

Vir: Statistični letopis RS za leto 1996, GZS - finančni kazalniki za leto 1996
Source: Statistical annual report of Slovenia for 1996, SFS - financial indicators for 1996

Preglednica 7: Bruto mesečne plače
v gospodarstvu in gozdarstvu
Table 7: Monthly gross salaries in
the economy compared to forestry

6. GOSPODARNOST GOSPODARJENJA Z DRŽAVNIMI GOZDOVI 6. EFFICIENCY OF FORESTRY WITH STATE-OWNED FORESTS

Z državnimi gozdovi gospodarja (upravlja in razpolaga) Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Dela v državnih gozdovih izvajajo koncesionarji, ki pridobljene gozdne lesne sortimente tudi prodajajo. Za pravico do izvajanja del plačujejo Skladu prispevek za koncesijo, ki je v bistvu gozdna renta. Sklad mora del dobljene letne rente nameniti za nepredvidena dela v državnih gozdovih, kot so npr. sanacije gozdov ali sanacije gozdnih cest, deloma jo namenja tudi za gradnjo gozdnih cest. Sklad je tudi zavezanec za plačilo prometnega davka za les na panju, od svojih koncesijskih prihodkov pa mora plačati tudi prispevek za Slovenski odškodninski sklad. Prav pri poslovanju sklada se dobro kažejo vse posebnosti gospodarjenja z gozdovi, ki tenjajo, da lastnik del dosežene rente shrani in rezervira za morebitne povečane stroške (npr. sanacij) v naslednjih letih. Zato tudi lahko na rezultate gospodarjenja gledamo objektivno le skozi daljše časovno obdobje.

Za gospodarjenje z državnimi gozdovi v obdobju 1994-1996 je značilno nihanje povprečnih prodajnih cene gozdnih lesnih sortimentov, hkrati pa stalna rast stroškov pridobivanja lesa. Tako se renta iz državnih gozdov iz leta v leto zmanjšuje. Pa vendar so gozdarske gospodarske družbe, ki izvajajo dela v državnih gozdovih v letih 1994-1996 zagotovile Skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije neto ok. 660 mio SIT.

7. GOSPODARNOST GOZDNEGA DELA ZASEBNIH LASTNIKOV GOZDOV 7. EFFICIENCY OF ACTIVITY OF PRIVATE FOREST OWNERS

Zasebni lastniki gozdov so po prvi sprostitev gospodarjenja leta 1990, zlasti glede obvezne prodaje lesa, pogosto razočarani. Subvencije za

Postavka	1994		1995		1996	
	SIT/m ²	%	SIT/m ²	%	SIT/m ²	%
Prodajna cena gozdnih lesnih sortimentov <i>Sales price of forest wood assortments</i>	6 096	100	6 710	100	6 510	100
Stroški pridobivanja lesa <i>Costs of wood extraction</i>	3 524	58	4 399	66	5 233	80
Stroški gojenja in varstva gozdov <i>Costs of silviculture and protecting forest</i>	975	16	942	14	820	13
Stroški vzdrževanja gozdnih cest <i>Costs of maintaining forest roads</i>	383	6	433	6	231	4
Drugi stroški / <i>Other costs</i>	182	3	176	3	4	-
BRUTO RENTA / GROSS REVENUE	1 052	17	760	11	222	3
Prometni davek / <i>Sales tax</i>	143	2	119	2	23	-
Obveznosti do Slovenskega odškodninskega sklada <i>Obligations towards the Slovenian Compensation Fund</i>	129	2	107	1	43	1
ČISTA RENTA / NET REVENUE	780	13	534	8	156	2
NALOŽBE / INVESTMENTS	68	1	222	3	195	3
-gradnja cest / <i>construction of roads</i>	32		88		4	
-sanacija cest / <i>reconstruction of roads</i>	22		62		22	
-sanacija gozdov	10		46		159	
-druge naložbe / <i>other investments</i>	4		6		10	
OSTANEK / REMAINDER	712	12	312	5	-39	-1

Preglednica 2. Rezultati gospodarjenja z državnimi gozdovi

Table 2. Results of forestry in state-owned forests

Vir: Analiza dohodkov - Gozdarski sektor Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS, 1997
Source: Analysis of income - Forestry sector of the Agricultural Plots and Forests Fund of the Republic of Slovenia, 1997

gozdnogospodarska dela so premajhne in ne nadomeščajo nekdanjega sistema vzajemnosti, ki je bila zagotovljena preko prispevka za bioišča vlaganja, prodaja lesa pa je težja kot je kazalo. Zato se mnogi spet obračajo k nekdanjim gozdnim gospodarstvom, ki jim pri odkupu lesa zagotavljajo potrebno varnost. Nekateri lastniki gozdov pa so razvili tudi lastno primarno predelavo lesa.

V preglednici 9 so prikazani koeficienti gospodarnosti posameznih možnih (modelnih) tehnologij sečnje in spravila lesa. Koeficienti gospodarnosti pridobivanja lesa je izražen kot razmerje med odkupno ceno lesa na kamionski cesti in stroški sečnje in spravila.

Na način in gospodarnost pridobivanja lesa v zasebnih gozdnih odločilno vplivajo velikost celotne in gozdne posesti in s tem povezan obseg sečnje, na stroškovni strani pa zlasti cena strojnega dela, ki je v veliki meri odvisna od izkoriščenosti delovnih sredstev. Modelna analiza izkoriščenosti delovnih sredstev, stroškov in gospodarnosti dela z njimi, ki je upoštevala velikost gozdne posesti, možno oz. primerno tehnologijo dela ter naravne sestojne in proizvodne razmere, je pokazala, da na majhni gozdni posesti, ki v Sloveniji še vedno prevladuje, ni z nobeno tehnologijo mogoče doseči gospodarsko pozitivnega pridobivanja lesa (gozdne takse) in lastna cena pridobivanja lesa ne pokriva prodajne cene lesa na kamionski cesti. Na srednji gozdni posesti (nad 30 ha) lahko pričakujemo pozitivne ekonomske rezultate le pri bistih tehnologijah, ki uporabljajo prilagojene kmetijske traktorje. Le največja gozdna posesti omogoča kombinacijo različnih tehnologij pridobivanja lesa in tudi pozitivne ekonomske učinke (MARENČE 1997).

Zato se, razumljivo, postavlja vprašanje, zakaj zasebni lastniki gozdov kljub takim gospodarskim kazalcem še vedno delajo v gozdu.

- Razlogi za to so predvsem naslednji:
- svoje delo prodajajo pod ceno,
 - delovna sredstva amortizirajo v daljših časovnih obdobjih, kot je za naravo zasebne kmetijske in gozdne proizvodnje ustrezno delovna sredstva so zato večinoma zastarela;
 - zaradi omejenega časa za delo v gozdu in na polju je usklajevanje skupne uporabe delovnih sredstev težavno;
 - naša mentaliteta, po kateri hoče vsak lastnik imeti svoja delovna sredstva.

Izhod iz nastalih razmer je predvsem v povezovanju lastnikov gozdov pri racionalnejši izrabi delovnih sredstev, ki odločno vplivajo na stroške gozdnega dela. Možnosti za to nudijo strojni krožki ali združevanje lastnikov v gozdne zadruge

Priloga 17: Gospodarnost izbranih tehnologij
Table 9: Efficiency of technologies chosen

Razred gozdne posesti (ha) Classification of forest property (hectars)	Izbrana tehnologija Technology chosen	Položno Flat terrain			Strmo Steep terrain		
		0,10 m ³	0,50 m ³	0,90 m ³	0,10 m ³	0,50 m ³	0,90 m ³
1 - 4,9	Zetor - mnog. (0,90-sort.)	0,10	0,15	0,23			
	IMT - mnog. (0,90-sort.)	0,20	0,33	0,49			
	AGT - mnog.	0,30	0,53				
	Zetor-ročno, sort.				0,10	0,15	0,22
	Zetor-vlake mnog. (0,90-sort.)				0,10	0,15	0,22
	IMT-ročno, sort.				0,18	0,30	0,43
	IMT-vlake, mnog., (0,90-sort.)				0,18	0,30	0,43
5 - 14,9	Žičnica-ročno, sort.				0,02	0,03	0,04
	Zetor - mnog. (0,90-sort.)	0,29	0,46	0,66			
	IMT - mnog. (0,90-sort.)	0,45	0,79	1,16			
	AGT - mnog.	0,57	1,05				
	Zetor-ročno, sort.				0,27	0,41	0,61
	Zetor-vlake mnog. (0,90-sort.)				0,27	0,41	0,60
	IMT-ročno, sort.				0,38	0,64	0,94
15 - 29,9	IMT-vlake, mnog., (0,90-sort.)				0,38	0,63	0,92
	Žičnica-ročno, sort.				0,07	0,11	0,17
	Zetor - mnog. (0,90-sort.)	0,51	0,84	1,24			
	IMT - mnog. (0,90-sort.)	0,64	1,16	1,71			
	AGT - mnog.	0,74	1,35				
	Zetor-ročno, sort.				0,44	0,69	1,02
	Zetor-vlake mnog. (0,90-sort.)				0,43	0,68	1,00
30 ≤	IMT-ročno, sort.				0,53	0,86	1,26
	IMT-vlake, mnog., (0,90-sort.)				0,51	0,86	1,26
	Žičnica-ročno, sort.				0,14	0,20	0,31
	Zetor - mnog. (0,90-sort.)	0,77	1,33	1,97			
	IMT - mnog. (0,90-sort.)	0,78	1,45	2,14			
	AGT - mnog.	0,84	1,56				
	Zetor-ročno, sort.				0,62	1,00	1,47
30 ≤	Zetor-vlake mnog., (0,90-sort.)				0,61	0,98	1,44
	IMT-ročno, sort.				0,62	1,05	1,52
	IMT-vlake, mnog., (0,90 sort.)				0,59	1,02	1,49
	Žičnica-ročno, sort.				0,27	0,42	0,65

POVZETEK

Spremenjene družbene in gospodarske razmere po letu 1990 se v slovenskem gozdarstvu kažejo zlasti v naslednjih značilnostih:

- ločitev javnih od poslovnih dejavnosti v gozdarstvu;
- javni interes za trajnost gozdov in vseh njihovih funkcij zagotavlja javna gozdarska služba;
- preoblikovanje gozdnih gospodarstev v gozdarska podjetja, ki v gozdovih opravljajo poslovne dejavnosti, ter lastninsko preoblikovanje teh podjetij v gozdarske gospodarske družbe;
- nastanek novih poslovnih subjektov v poslovni sferi gozdarstva;
- zasebni lastnik gozda postaja formalno samostojen in se v okviru usmeritev gozdnogospodarskega in gozdno-gojitvenega načrta sam odloča o gospodarjenju s svojim gozdom; samostojen je tudi pri odločanju za gozdno proizvodnjo in pri prodaji lesa;
- z državnimi gozdovi upravlja in razpolaga Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov, izvajanje del v državnih gozdovih pa na podlagi koncesijskega razmerja opravljajo dosedanja upravljavci teh gozdov;
- sistem financiranja gozdne reprodukcije je spremenjen; vsak lastnik je sam odgovoren za gozdno reprodukcijo, država mu pri tem pomaga s subvencijami in davčnimi oprostitvami in olajšavami;
- zaporedne naravne kalamitete so močno načele gospodarnost dela v gozdovih.

Na gospodarske razmere v gozdarstvu močno vplivajo težave pri preobrazbi lesnopredelovalne industrije, zlasti celulozne. Prodaja lesa, posebno manj kakovostnih sortimentov, je težja.

Posledica spremenjenih razmer je močna produkcijska depresija, ki se kaže v znatno zmanjšanem obsegu gozdne proizvodnje (sečnje) ter prepolovljenem obsegu gojitvenih del v gozdovih.

Lastninsko preoblikovanje gozdnih gospodarstev in nastanek novih poslovnih subjektov v gozdarstvu se kaže tudi v pozitivnem razmahu podjetniške miselnosti, ki pa lahko ob pomanjkljivem nadzoru v gozdovih začne delovati negativno na gozdove.

Število zaposlenih v gozdarstvu se je prepolovilo, v zadnjih letih se spet stabilizira. Izobrazbena in starostna sestava gozdarskih poslovnih subjektov je še vedno razmeroma ugodna, največji primanjkljaj nastaja pri izobraževanju delavcev v neposredni gozdni proizvodnji.

Rezultati gospodarjenja gozdarskih podjetij so v okvirih, ki veljajo za celotno slovensko gospodarstvo.

Zasebni lastniki gozdov so po prvi sprostitev gospodarjenja leta 1990, zlasti glede obvezne prodaje lesa, pogosto razočarani. Subvencije za gozdnogospodarska dela so premajhne in ne nadomeščajo nekdanjega sistema vzajemnosti, ki je bila zagotovljena preko prispevka za biološka vlaganja, prodaja lesa pa je težja, kot je kazalo. Zato se mnogi spet obračajo k nekdanjim gozdnim gospodarstvom, ki jim pri odkupu lesa zagotavlja potrebno varnost.

Gospodarnost dela na razdrobljeni zasebni gozdni posesti je nizka. Na majhni posesti, ki v Sloveniji še vedno prevladuje, ni z nobeno tehnologijo mogoče doseči gospodarsko pozitivne gozdne proizvodnje in lastna cena pridobivanja lesa ne pokriva prodajne cene lesa na kamionski cesti. Na srednji gozdni posesti (nad 30 ha) lahko pričakujemo pozitivne ekonomske rezultate pri uporabi tehnologij, ki uporabljajo prilagojene kmetijske traktorje. Le največja gozdna posest omogoča kombinacijo različnih tehnologij pridobivanja lesa in tudi pozitivne ekonomske učinke.

Za izboljšanje nastalih razmer so pomembne stabilnejše splošne gospodarske razmere, ki bodo omogočale normalno prodajo lesa, pravočasno plačevanje lesa in ustvarjale razmere za intenzivnejši prispevek države pri vlaganjih v gozdove. Krepiti moramo gozdarsko podjetništvo, vendar pa le v trdno postavljenih ekoloških okvirih. To narekuje stalno preverjanje in ocenjevanje, kako izvajalci izpolnjujejo pogoje za izvajanje del v gozdovih. Zasebni lastniki gozdov bodo morali bolj upoštevati stvarne ekonomske razmere in se za učinkovitejše gospodarjenje z gozdovi bolj povezovati ali pa presoditi, če se jim splača samim še izvajati dela v gozdovih.

EFFICIENCY OF FORESTRY UNDER THE NEW SOCIAL AND ECONOMIC CONDITIONS

Summary

The altered social and economic conditions after 1990 have become apparent, in particular, in the following ways:

- the division of forestry into public and business activities;
- the public interest in the preservation of forests with all their functions is secured by the Public Forest Service;
- the reorganisation of forest properties into forestry enterprises performing business activities in the woods, as well as ownership transformation in these enterprises which are becoming forestry societies;

- establishment of new business subjects in the business sphere of forestry;
- private forest owners become formally independent, and are free to choose the forestry mode in their forests within the framework of the guidelines of the forestry and silvicultural plan; they are also independent in choosing the wood production and sale;
- state-owned forests are run and managed by the Agricultural Plots and Forests Fund, while work in these state-owned forests is performed by the previous administrators of these forests on the basis of a concession;
- the system of financing forest reproduction has changed: the responsibility for forest reproduction now lies with every single owner, while the state offers subsidies and tax relief;
- a succession of natural disasters have much reduced the efficiency of forestry work.

The difficulties in reorganising the wood-processing industry, in particular, the cellulose industry, have had a strong impact on the economic conditions in the forestry sector. It is getting difficult to sell wood, above all, the less good quality assortments.

The consequences of altered conditions are a marked production crisis, which shows itself in greatly reduced wood production (fellings), and a halving of silvicultural work in the forests.

The ownership transformation of the forest properties and the emergence of new business subjects in the forestry sector also manifests itself in a positive boost of business mentality, which may, however, start having a negative impact on the forests when there is a lack of control.

The number of people employed in forestry has halved, but has been stable over the last few years. The education and age composition of forestry business subjects remains relatively favourable, while there is a large deficit at training workers in the immediate wood production.

The results of the management in forestry enterprises are within the framework of the overall Slovenian economy.

Since the first liberalisation of forestry in 1990, the private forest owners have often been disappointed, particularly as regards the sale of wood. The subventions for forestry work are too small, and do not replace the former system of reciprocity, which was assured via a contribution for biological investments; the sale of wood is more difficult than anticipated. This is why many turn to the former forest enterprises, where the necessary security in selling wood is guaranteed.

The efficiency of work on scattered private forest properties is low. Small properties, still prevailing in Slovenia, cannot give an economically positive yield, even using the best technology. The cost of production cannot be covered by the sales price reached "on the truck road". For medium-sized forest properties (above 30 ha), positive economic results may be anticipated, using an adapted tractor. However, only the largest forest properties enable the owner to use different wood production technologies and yield a profit.

To enhance the existing conditions, it is most important to stabilise the economy as a whole, which will then allow for normal sales conditions for wood, in-time payment of wood, and create conditions where state subsidies through investments in the forests will increase. In order for this to come true, a continuous control and assessment of whether the conditions for performing work in the woods are adequately met must be made. The private forest owners will have to consider the actual economic conditions to a greater extent, and co-operate more intensively, or judge whether performing work in their forests on their own is worthwhile.

VIRI / REFERENCES

- MALJEVEC, M., 1997. Predhodna izmera količine in ocena sortimentne sestave gozdne lesne mase ter njena zanesljivost.- Diplomsko naloga, Ljubljana, BF-Gozdarstvo, 23 s.
- MARENČE, J., 1997. Izbor in gospodarnost prilagojenih tehnologij pridobivanja gozdnih lesnih sortimentov v zasebnih gozdovih.- Magistrsko delo, Ljubljana, Oddelek za gozdarstvo Biotehniške fakultete, 141 s.
- WINKLER, I. / MEDVED, M., 1996. Osnovni podatki anketiranja lastnikov gozdov. V letu 1995.- Ljubljana, Oddelek za gozdarstvo Biotehniške fakultete in Gozdarski inštitut Slovenije, 325 s.
- WINKLER, I., 1997. Stanje in možnosti prihodnje organiziranosti gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji.- GozdV, 55, 7-8, s. 318-335.
- 1997. Analiza dohodkov.- Gozdarski sektor Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS.
- 1997. Finančni kazalniki GZS za leto 1996 po dejavnostih.- Ljubljana, GZS, 2 s.
- 1997. Kadri v gozdarskih gospodarskih družbah (rezultati ankete).- Ljubljana, Oddelek za gozdarstvo Biotehniške fakultete, 9 s.
- 1997. Poročilo o delu in finančno poročilo - zaključni račun ZGS za leto 1996.- Ljubljana, Zavod za gozdove Slovenije.
- 1996. Statistični letopis Slovenije za leto 1996.- Ljubljana, Statistični urad RS.

GDK: 62 + 931 "1995-1997" (497.12)

Gozdnogospodarsko načrtovanje v Zavodu za gozdove Slovenije

- v luči novosti Pravilnika o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih

Forestry planning in the Slovenian Forest Service

- in the light of the Novellies of the Regulations on Forestry and Silvicultural Planning

Živan VESELIČ*

Izvleček:

Veselič, Ž.: Gozdnogospodarsko načrtovanje v Zavodu za gozdove Slovenije. Gozdarski vestnik, št. 1/1998. V slovenščini, cit. lit. 3.

V prispevku prikazuje avtor vsebino gozdnogospodarskih načrtov, kot jih določa novi, pravkar izdelani Pravilnik o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih, ter bistvene novosti, ki ji glede načina izdelave, vsebine in spremljanja izvajanja gozdnogospodarskih načrtov določa novi pravilnik. Navedene so organizacijske in tehnološke novosti pri izdelavi gozdnogospodarskih načrtov ter kratek pregled najpomembnejših nalog Zavoda za gozdove Slovenije, opravljenih na področju načrtovanja razvoja gozdov in gozdnega prostora v preteklih treh letih.

Ključne besede: gozdnogospodarsko načrtovanje, gozdarska zakonodaja, Zavod za gozdove Slovenije.

Abstract:

Veselič, Ž.: Forestry planning in the Slovenian Forest Service. Gozdarski vestnik, No. 1/1998. In Slovene, lit. quot. 3.

In his article, the author shows the content of forestry plans as determined by the newly enacted Regulations on Forestry and Silvicultural Planning. These include the fundamental novelties stipulated by the new regulations, regarding the formulation mode, content and the accompaniment of the implementation of the forestry plans. The author mentions the organisational and technological novelties at the formulation of forestry plans, and gives a brief survey of the most important tasks of the Slovenian Forest Service in the area of forest development planning and forest area over the past three years.

Key words: forestry planning, forestry legislation, Slovenian Forest Service.

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Zavod za gozdove Slovenije (v nadaljevanju ZGS) nadaljuje tradicijo načrtnega usmerjanja razvoja gozdov na Slovenskem. Kot nam je znano, je minilo že več kot dvesto let, odkar je bil na Slovenskem izdelan prvi gozdnogospodarski načrt.

Po Zakonu o gozdovih (1993) so podlaga za gospodarjenje z gozdovi:

- Program razvoja gozdov v Sloveniji,

- načrti za gospodarjenje z gozdovi;

ti pa so: - gozdnogospodarski načrti (območij in gospodarskih enot),

- gozdnogojitveni načrti,

- lovskogojitveni načrti.

K usmerjanju razvoja gozdov spadajo seveda tudi izbira drevja za posek in vse druge strokovne odločitve (npr. odločitve v zvezi z varstvenimi deli), ki vplivajo na razvoj gozda, vključno z njegovim živalskim svetom in vsemi drugimi njegovimi prvinami.

V tem prispevku bomo obravnavali samo področje gozdnogospodarskega načrtovanja oziroma vsa dela, ki so povezana z izdelavo gozdnogospodarskih načrtov.

* Mag. Ž. V., dipl. inž. gozd.,
Zavod za gozdove Slovenije,
Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

2 VSEBINA GOZDNOGOSPODARSKIH NAČRTOV

2 CONTENT OF FORESTRY PLANS

V grobem je vsebina gozdnogospodarskih načrtov nakazana že v Zakonu o gozdovih, podrobneje pa bo določena s pravkar izdelanim Pravilnikom o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih.

Izdelava omenjenega pravilnika je bila izjemno obsežna in zahtevna naloga, ki je dodobra namučila komisijo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, v kateri so poleg gozdarskih sodelovali tudi drugi strokovnjaki. Vprašanja ožje gozdarske vsebine, zlasti tista bolj operativna, smo pomagali razreševati tudi na številnih strokovnih sestankih v Zavodu za gozdove Slovenije. Ne glede na velike obveze pri izdelavi gozdnogospodarskih načrtov, je izdelava novega pravilnika, za katero je bilo seveda pristojno Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, dajala v preteklih treh letih tudi na Zavodu za gozdove Slovenije nedvomno osrednji ton vsemu strokovnemu delu na področju gozdnogospodarskega načrtovanja.

Naj poudarim, da vsebina pravilnika ni nastajala neodvisno od močnih in predvidenih tehnoloških rešitev. Nekaterih bistvenih določb pravilnika si ne bi upali zapisati v dani obliki, če ne bi vedeli, da bo ZGS tehnološko kos načinom dela, ki lahko zagotovijo njihovo izpolnitev. Besedo »tehnološko« je treba razumeti tu zelo kompleksno in zajema cel splet pogojev, med katerimi so bistveni tehnični (oprema) in kadrovske (obvladovanje sodobnih orodij). Tudi zato je bila izdelava Pravilnika o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih tako zahtevna, še posebej, ker so nekateri načini obravnavanja prostora šele dosegli razvojno stopnjo njihove operativne uporabe (npr. izdelava ortofoto izdelkov).

Hkrati z napovedjo novega pravilnika smo se na Zavodu za gozdove Slovenije odločili tudi posodobiti način dela pri zbiranju in obravnavi podatkov o gozdu in gozdnem prostoru. Zlasti je bilo treba temeljito posodobiti področje prostorske informatike. Normativna in tehnološka prenova gozdnogospodarskega načrtovanja sta torej potekali hkrati in usklajeno.

Dane priložnosti ne bi želel izkoristiti za nekakšno uradno predstavitev novega pravilnika. Prepričan sem, da bo za to drug, primernejši trenutek, ko bodo opravljeno delo predstavili tudi drugi sodelujoči, zlasti mag. Sašo Golob, svetovalec Vlade pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, saj je bil njegov prispevek pri izdelavi pravilnika izjemno velik in tvoren. Ker pa je bilo delo Zavoda na področju gozdnogospodarskega načrtovanja že v preteklem obdobju tesno povezano z izdelavo pravilnika in letos njegove vsebine delo Zavoda na tem področju pravzaprav že določajo, določale pa ga bodo tudi v prihodnje, naj mi bo dovoljeno, da ob tej priložnosti predstavim vsaj najpomembnejše novosti omenjenega pravilnika.

3 NAJPOMEMBNEJŠE VSEBINSKE NOVOSTI PRAVILNIKA V ZVEZI Z GOZDNOGOSPODARSKIMI NAČRTI

3 ESSENTIAL NOVELTIES IN REGULATIONS REGARDING FORESTRY PLANNING

Za začetek navedimo iz omenjenega pravilnika pregled vsebine gozdnogospodarskih načrtov območij in gospodarskih enot.

Vsebina gozdnogospodarskega načrta območja:

1. splošni opis GGO;
2. utemeljitev in prikaz funkcij gozdov;
3. opis stanja gozdov;
4. analiza preteklega gospodarjenja;

Foto: Lado Kutnar

5. oris zakonitosti razvoja gozdov;
6. določitev ciljev, usmeritev in ukrepov za gospodarjenje z gozdovi;
7. okvirna ekonomska presoja gospodarjenja z gozdovi;
8. določitev obdobji veljavnosti gozdnogospodarskih načrtov GE;
9. priloga s pregledi stanja, usmeritev in ukrepov po ravneh načrtovanja.

Vsebina gozdnogospodarskega načrta gospodarske enote:

1. splošni opis GE;
2. prikaz funkcij gozdov;
3. opis stanja gozdov;
4. analiza preteklega gospodarjenja;
5. oris zakonitosti razvoja gozdov;
6. določitev ciljev, usmeritev in ukrepov gospodarjenja z gozdovi;
7. določitev usmeritev za gospodarjenje s posamičnimi gozdnimi drevesi in skupinami gozdnega drevja zunaj naselij;
8. okvirna ekonomska presoja gospodarjenja z gozdovi;
9. priloga s pregledi stanja, ciljev, usmeritev in ukrepov po ravneh načrtovanja.

Stanje gozda

Gozdni prostor - pojem in njegova zelo grobo definicijo vsebuje že Zakon o gozdovih, pravilnik ga v 11. členu podrobneje opredeli.

V gozdni prostor se poleg gozda in rušja, vključijo naslednja, z gozdom ekološko oziroma funkcionalno povezana negozdna zemljišča:

- v gorski gozdni krajini vse površine naravnih ekosistemov, kot so naravna travinja in skalovja oziroma pobočni grušči, ki ležijo pod drevesno mejo, ter pobočja ekstenzivne (gozdne) paše, izločijo pa se urejeni planinski pašniki;
- v gozdni krajini nenaseljene senožeti in lazi in vsi morebitni naravni ekosistemi iz prejšnje alineje;
- v gozdni krajini nenaseljene senožeti in lazi, če se pojavljajo kot osredki znotraj gozda na površinah do 2 ha, izločijo pa se vsa druga kmetijska zemljišča, tudi tista, ki so v okviru samotnih kmetij (celkov), če so večja kot 0,5 ha;
- v kmetijski in primestni krajini samo gozdovi, prav tako pa tudi nenaseljeni osredki kmetijskih zemljišč znotraj gozdnih kompleksov, če so manjši kot 0,5 ha.

V istem členu so navedeni tudi kriteriji za opredelitev tipov krajin (gozdna krajina, gozdnata krajina itd.).

Funkcije gozdov - v 9. in 10. členu pravilnika ter v prilogah 1 in 2 so podrobno navedene njihove definicije, merila za njihovo ovrednotenje, način njihovega prikaza, standardiziran pa je tudi opis funkcijskih enot (s pripadajočo preglednico F1).

Ugotavljanje površin gozda - 32. člen.

Površina gozda se določi po njegovem realnem obsegu v naravi, ki se ga ugotovi iz uravnanih letalskih posnetkov (morda jutri iz satelitskih posnetkov). Ta površina se uporablja za vse strokovne analize v gozdnogospodarskem načrtu. Samo na ravni oddelka/odseka se na robu opisnega

lista navede tudi njegova površina kot seštevek parcel, ki po katastrski karti spadajo v dani oddelek/odsek.

Navedeni so kriteriji za gozd na zemljiščih v zaraščanju - 32. člen.

V gozd se uvrščajo tudi kmetijska zemljišča v zaraščanju, če se zadnjih 20 let niso uporabljala v kmetijske namene in je pokrovnost gozdnega drevja oziroma drugega gozdnega rastja na njih preseгла 75 %, pri čemer se površine, ki so večje od 0,5 ha, obravnavajo po delih, velikih 0,5 ha.

Spremenjene so kategorije gozdov (13. člen)

Po kategorijah gozdov se gozdovi delijo na:

- večnamenske gozdove;
- gozdove s posebnim namenom, v katerih so gozdnogospodarski ukrepi dovoljeni;
- gozdove s posebnim namenom, v katerih gozdnogospodarski ukrepi niso dovoljeni oziroma so dovoljeni le izjemoma;
- varovalne gozdove.

Pravilnik tudi dopušča, da je isti gospodarski razred v dveh kategorijah gozda, če med njima ne gre za bistvene razlike pri ciljih ali usmeritvah gospodarjenja z gozdom (14. člen).

Spremenjene so oblike lastništva (16. člen).

Po oblikah lastništva se gozdovi delijo na zasebne, državne, občinske in gozdove drugih pravnih oseb.

Opis gozdov zajema vsebino iz dveh informacijskih izhodišč:

- iz oddelka/odseka - rastiščne vsebine,
- iz sestoja - sestojne značilnosti.

Iz presekov sestojev in odsekov ter navedbe deležev lastništva v njih pridobimo tudi podatke o možnem poseku ter potrebnih gojitvenih in varstvenih delih za vse ravni posameznih oblik lastništev.

Opredeljeni so kriteriji za uporabo inventurnih metod - 33. člen.

Uvedene so »mešane« razvojne faze oz. zgradbe sestojev (posamično do šopasto raznodobni sestoji, gnezdasto do skupinsko raznodobni sestoji), za potrebe ureditvenih pregledov so razvojne faze mladje, gošča in letvenjak združene v mladovje, določeno pa je njegovo evidentiranje tudi v drugih razvojnih fazah oz. zgradbah, kjer se pojavlja. Podrobneje je opredeljena razvojna faza pomlajenca (priloga 3).

Trajnost donosov se univerzalno preverja prek debelinskih razredov, tovrstna presoja na osnovi razvojnih faz je za del sestojev, ki jim je določena »razvojno čista« razvojna faza, samo dodatna ilustracija stanja v pogledu trajnosti donosov.

Po debelini se drevje razvršča v 5 debelinskih razredov (priloga 3).

Ob meritvah sestojev na stalnih vzorčnih ploskvah, ki predstavljajo osnovno inventurno metodo, se evidentira tudi odmrlo drevje (31. člen).

Izdela se **sestojna karta** - karta sestojnih tipov, ki se med seboj ločijo po razvojni fazi oz. zgradbi in/ali drevesni sestavi (31. člen).

Cilji

Na ravni gospodarskega razreda GE se določi (le) gozdnogojitveni cilj (38. člen), na ravni gospodarskega razreda GGO pa se poleg gozdnogojitvenega cilja določi tudi **optimalni model gozda** (23. člen).

Usmeritve

Navedi je treba usmeritve za gospodarjenje s posamičnimi gozdnimi drevesi in skupinami gozdnega drevja zunaj naselij (Zakon o gozdovih, 51. člen).

Evidentiranje poseka in gojitvenih in varstvenih del

Evidentira se tudi ocenjene količine neizkoriščenega drevja (47. člen). Spremenjene so vrste poseka (priloga 3).

Spremenjeni so tudi:

DOPUSTNA Odstopanja pri izvajanju gozdnogospodarskih načrtov (44. in 51. člen) ter

POSTOPEK sprejemanja gozdnogospodarskih načrtov (52 - 56. člen).

4 ORGANIZACIJSKE IN TEHNOLOŠKE NOVOSTI PRI IZDELAVI GOZDNOGOSPODARSKIH NAČRTOV

4 ORGANISATIONAL AND TECHNOLOGICAL NOVELTIES AT THE FORMULATION OF FORESTRY PLANS

Gozdnogospodarski načrt nastaja ob sodelovanju gozdarskega strokovnjaka na krajevni enoti in gozdarskega strokovnjaka na sedežu območne enote. Pri izdelavi načrta je v delo aktivno vključen tudi revirni gozdar.

Vse pomembne prostorske vsebine se geokodirajo in vnesejo v prostorsko informacijski sistem računalniškega medija (osnovna celica opisa sestoja je presek sestoja in oddelka/odseka).

Opis negovalne enote v gozdnogojitvenem načrtu in opis sestoja za potrebe gozdnogospodarskega načrta sta usklajena. To zelo olajšuje pretok informacij med obema ravnama načrtovanja, saj je pogosto negovalna enota hkrati tudi sestoj. Pri izdelavi gozdnogojitvenega načrta so uvedene določene rešitve (opombe oziroma gozdnogojitveni napotki za posamezne šope ali skupine dreves znotraj negovalnih enot), da zaradi navedene uskladitve na ravni gojitvenega načrtovanja ne trpi prožnost gozdnogojitvenega usmerjanja.

Foto: Lado Kutnar

5 DELO ZGS NA PODROČJU GOZDNOGOSPODARSKEGA NAČRTOVANJA V PRETEKLIH TREH LETIH

5 WORK OF THE SLOVENIAN FOREST SERVICE IN THE AREA OF FORESTRY PLANNING OVER THE PAST THREE YEARS

V preteklih letih je vzporedno potekala izdelava gozdnogospodarskih načrtov, skladno z veljavnim pravilnikom, ter iskanje novih poti gozdnogospodarskega načrtovanja. Kot sem že omenil, je bilo v iskanje novih rešitev na obravnavanem področju vključenih veliko strokovnjakov ZGS.

Če je bil zaradi kompleksnosti in zahtevnosti vsebine pravilnika nujen daljši čas pri iskanju njegovih ustreznih rešitev oziroma določb, pa v ZGS nismo želeli izgubljati časa z odlaganjem začetka tako izpopolnjenega načrtovanja. Zato smo se odločili pogumno zakoračiti po novi poti že v letu 1997. Vsi opisi in meritve sestojev so v letu 1997 izvedeni že skladno z novim pravilnikom, v zaključni fazi je tudi izdelava vseh potrebnih računalniških programov. Po območnih enotah poteka že tudi digitaliziranje prostorskih vsebin.

Prikazane vsebinske ter organizacijske in tehnološke novosti pri izdelavi in spremljanju izvajanja gozdnogospodarskih načrtov pomenijo velik strokovni napredek gozdnogospodarskega načrtovanja v Sloveniji. Tako velika sprememba v vsebini, organizaciji in tehnologiji dela pri obravnavi vsega gozdnega prostora v Sloveniji, ki zadeva tudi zelo veliko število ljudi, ki so vključeni v izdelavo gozdnogospodarskih načrtov, pa je nedvomno vsestransko zelo velik zalogaj za ZGS, ki je po zakonu zadolžen za izdelavo gozdnogospodarskih načrtov.

Zaradi vključitve strokovnega kadra s krajevnih enot v izdelavo gozdnogospodarskih načrtov in temu prilagojene dinamike izdelave gozdnogospodarskih načrtov gospodarskih enot je bilo treba precejšnjemu številu gozdnogospodarskih načrtov spremeniti roke njihove veljavnosti, iz strokovnih razlogov pa smo v treh gozdnogospodarskih območjih tudi spremenili meje gospodarskih enot. Posebej veliko spremembo gozdno ureditvene členitve je doživelo ljubljansko gozdnogospodarsko območje. Navedeno je skupaj zahtevalo, da smo izpeljali postopek spremembe sedmih območnih gozdnogospodarskih načrtov.

Zaključili smo projekt predloga revizije gozdnih rezervatov, pravkar pa zaključujemo predlog revizije varovalnih gozdov in določitev primestnih gozdov z izjemno poudarjeno socialno funkcijo gozdov. Izdelali smo tudi predlog določevanja katastrskih razredov za gozd.

Viri

Zakon o gozdovih. - Ur. L. RS, št. 30/93.

Pravilnik o vsebini in načinu izdelave gozdnogospodarskih načrtov in o evidenci njihovega izvrševanja. - Ur. L. SRS, št. 33/1987.

Pravilnik o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih (v postopku izdaje).

Zagotavljanje gozdne reprodukcije

Safeguarding forest reproduction

Iztok WINKLER*, Darij KRAJČIČ**

Izveščak:

Winkler, I., Krajčič, D.: Zagotavljanje gozdne reprodukcije. Gozdarski vestnik, št. 1/1998. V slovenščini, s povzetkom v angleščini, cit. lit. 12.

Temeljno odgovornost za gozdno reprodukcijo nosijo lastniki gozdov, država jim pri tem pomaga s strokovnim svetovanjem in materialnimi subvencijami pa tudi z davčnimi olajšavami in oprostitvami. Vrednostni obseg vlaganj v gozdove znaša okoli 15 % vrednosti posekanega lesa, država k temu prispeva iz proračuna okoli 31 %. Realna proračunska sredstva za vlaganja v gozdove so v obdobju 1992-1996 nihala, imela pa so tendenco zmanjševanja, razen v letu 1996. To je negativno vplivalo na skupni fizični obseg vlaganj v gozdove, ki znatno zaostaja za potrebari.

Ključne besede: gozd, reprodukcija, subvencija.

Abstract:

Winkler, I., Krajčič, D.: Safeguarding forest reproduction. Gozdarski vestnik, No. 1/1998. In Slovene, with a summary in English, lit. quot. 12.

The basic responsibility for forest reproduction lies with the forest owners, while the state helps them with professional counselling and material subsidies, as well as through various types of tax relief. Investments into the forests amount to approximately 15 % of the value of cut wood, the state contributing approximately 31 % from the national budget. The real budgetary funds allotted to investments into the forests fluctuated in the period from 1992 to 1996, with a downward trend, except for the year 1996. This has had negative repercussions on the total physical extent of investments into the forests, which lag behind the need noticeably.

Key words: forest, reproduction, subvention.

1 UVOD

1 INTRODUCTION

V obdobju skupnega gospodarjenja z družbenimi in zasebnimi gozdovi se je gozdarstvo v reprodukcijskem smislu samofinanciralo, le k razširjeni reprodukciji so nekaj sredstev prispevali porabniki lesa. Prispevek za biološka vlaganja so plačevali vsi lastniki v določenem odstotku vrednosti prodanega lesa. Sredstva so zbirali območno in porabljali po programu vlaganj, ki je bil določen z gozdnogospodarskimi načrti. Sredstva za razširjeno reprodukcijo so se prelivala tudi med območji in tako je bil zagotovljen skladnejši razvoj vseh gozdov.

2 GOZDNA REPRODUKCIJA JE INTERES LASTNIKOV GOZDOV IN JAVNI INTERES, LAHKO PA TUDI SKUPNI POSLOVNI INTERES GOZDARSTVA IN PORABNIKOV LESA

2 FOREST REPRODUCTION IS IN BOTH THE FOREST OWNER'S AND PUBLIC INTEREST, AND MAY ALSO BE OF COMMON BUSINESS INTEREST TO FORESTRY AND WOOD USERS

Učinkovito gospodarjenje z gozdovi zahteva stalno reprodukcijo gozdov in njeno stabilno financiranje. Zagotavljamo jo z biološkimi (gojenje in varstvo gozdov) in tehničnimi vlaganji (gradnja in vzdrževanje gozdnih cest) v gozdove. Poleg interesa lastnika gozda, ki pričakuje od svojega gozda predvsem gospodarske koristi, je ohranitev in razvoj vseh gozdov tudi javni interes. Javni interes se nanaša predvsem na trajnost gozdov in njihovih funkcij, zlasti ekoloških in socialnih. Zato je nujno, da k sredstvom za vlaganja v gozdove prispeva

* Prof. dr. I. W., Odddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

** Asist. mag. D. K., Odddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

tudi država kot predstavnik javnega interesa. Porabniki lesa prispevajo za vlaganja v gozdove v okviru tržne cene gozdnih lesnih sortimentov, lahko pa imajo tudi poseben poslovni interes za vlaganja v gozdove, da si zagotovijo stabilnejšo oskrbo z lesom nasploh, zlasti pa stabilno oskrbo s posebej kakovostnimi sortimenti.

3 SKRBJ ZA GOZDNO REPRODUKCIJO JE PREDVSEM LASTNIKOVA, DRŽAVA MU PRI TEM POMAGA

3 OWNERS ARE RESPONSIBLE FOR FOREST REPRODUCTION, WITH STATE ASSISTANCE

S spremembo zakona o gozdovih leta 1993 je bil sistem odgovornosti in zagotavljanja sredstev za gozdno reprodukcijo povsem spremenjen. Temeljno odgovornost za gozdno reprodukcijo ima lastnik gozda sam, država pa mu pri tem pomaga. Vzajemnost velja samo še pri vzdrževanju gozdnih cest, za kar vsi lastniki gozdov plačujejo prispevek po enotni stopnji, na posamezne občine pa se zbrana sredstva delijo po posebnih merilih.

Država se je z zakonom o gozdovih (1993) in na njegovi podlagi izdani odredbi o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove iz sredstev proračuna RS (1994) obvezala, da bo v nekaterih primerih kriła vse (npr. gojitvena dela v varovalnih gozdovih), v nekaterih pa del stroškov vlaganj v gozdove.

Državni gozdovi ostajajo glede vlaganj v gozdove na samofinanciranju, razen pri vzdrževanju gozdnih cest in varstvu gozdov. Z zakonom o gozdovih pa je določeno, da se sredstva za gojitvena in varstvena dela v gozdovih, ki so lahko predmet denacionalizacije, do pravnomočnosti akta o denacionalizaciji zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije.

Razlogi za subvencije iz državnega proračuna za vlaganja v gozdove so:

- javni interes za ohranitev in razvoj gozdov,
- materialne koristi gozda, ki jih lahko uživamo vsi, ne samo lastniki gozdov,
- interes države, da iz gospodarsko-političnih razlogov pomaga določenim skupinam lastnikov gozdov.

Navedenim razlogom sledijo tudi kriteriji za subvencioniranje, kot so uveljavljeni v sedaj veljavnih predpisih. Višina subvencije je odvisna od vrste del, poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij gozda, socialnoekonomskega statusa lastnika in velikosti njegove gozdne posesti (WINKLER 1996).

4 SKUPNI OBSEG VLAGANJ V GOZDOVE IN PRISPEVEK DRŽAVE PRI NJIHOVEM ZAGOTAVLJANJU

4 TOTAL INVESTMENTS INTO FORESTS AND THE STATE'S SHARE IN SAFEGUARDING THEM

Po letu 1990 statistično spremljamo le še fizični obseg vlaganj v gozdove in vrednostni prispevek države za ta vlaganja. Seveda pa je pomembno vedeti tudi, kolikšna je skupna vrednost vseh vlaganj v gozdove. Izračun, ki upošteva ovrednoten obseg opravljenih dni gojitvenih in varstvenih del ter ustrezen delež materialnih stroškov in višino dnine za lastnike gozdov po ustaljeni metodologiji (WINKLER 1996), kaže, da je v letu 1996 skupna vrednost vseh vlaganj v gozdove znašala okoli 2,2 milijarde tolarjev oziroma 1.980 SIT/ha. Pri skupni sečnji okoli 2,3 mio m³ in povprečni prodajni ceni lesa 6.500 SIT/m³, znašajo vsa vlaganja v gozdove okoli 15 % prodajne vrednosti posekanega lesa.

V letu 1996 je odpadlo na biološka vlaganja 61 % vseh vlaganj v gozdove, na tehnična pa 39 %. Največji vrednostni delež (39 %) odpade na vzdrževanje gozdnih cest, sledijo pa vlaganja v varstvo gozdov (28 %). Delež sofinanciranja

iz državnega proračuna znaša pri vseh vlaganjih 31 %, pri obnovi gozdov 31 %, pri negi gozdov 25 % in pri varstvu gozdov 37 %. Pri tehničnih vlaganjih v gozdove je delež sredstev iz državnega proračuna 30 %, v celoti za vzdrževanje gozdnih cest.

Vrsta vlaganj Sort of investment	Viri financiranja / Means of Financing			
	Lastnik Owner	Država (proračun) State (budget)	Drugi Other	Skupaj Total
Obnova gozdov* Regeneration*	184.474	81.614		266.088
Nega gozdov Forest tending	332.532	108.659		441.191
Varstvo gozdov Forest protection	380.486	215.231		595.717
Protipožarna zaščita na Krasu Fire prevention in the Karst region		8.645		8.645
Druga biološka vlaganja Other biological investments		12.376		12.376
Gradnja gozdnih cest Construction of forest roads	3.000			3.000
Vzdrževanje gozdnih cest Maintenance of forest roads	454.676	253.907	140.403	848.986
Državni gozdovi State-owned forests	815.101	289.435	2.290	1,106.826
Zasebni gozdovi Private forests	528.203	369.976	138.113	1,036.292
Drugi gozdovi Other forests	11.864			11.864
Vlaganja, ki niso vezana na sektor lastništva gozda Investments which are not linked to a forest ownership sector		21.021		21.021
Skupaj / Total	1,355.168	680.432	140.403	2,176.003

Preglednica 1: Ocena vseh vlaganj v gozdove v letu 1996 v 000 SIT
Table 1: Assessment of all Investments into Forests in 1996 in thousand SIT

*S sanacijo pogorišča Renče

* through renovation of the fire-damaged Renče area

Pri vlaganjih v državne gozdove je delež sofinanciranja iz proračunskih sredstev 26 %, pri vlaganjih v zasebne gozdove pa 36 %.

Realna proračunska sredstva za vlaganja v gozdove so v petletnem obdobju 1992-1996 nihala, imela pa so tendenco zmanjševanja, razen leta 1996, ko so se sredstva realno povečala, predvsem zaradi močno povečanih sredstev za varstvo gozdov in deloma zaradi povečanih sredstev za vzdrževanje gozdnih cest. Na večji padec realnih sredstev za vlaganja v gozdove zaviralno vplivajo predvsem povečana sredstva za varstvo gozdov, ki so bila v teh letih nenormalno visoka zaradi zaporednih izrednih naravnih dogodkov (podlubniki, snegolom, žledolom). Stroški varstva gozdov pa v ekonomskem smislu niso pravo vlaganje, ampak tekoči proizvodni stroški, ki zagotavljajo redno vzdrževanje obstoječega stanja gozdov. Brez teh ukrepov bi se stanje gozdov bistveno poslabšalo, vendar pa z njimi samo ohranjamo ali saniramo dejansko stanje.

Sedanji trendi pravih vlaganj v gozdove so v nasprotju z usmeritvami Programa razvoja gozdov v Sloveniji iz leta 1996 (npr. glede povečevanja

izkoriščenosti proizvodnega potenciala gozdnih rastišč, izboljšanja kakovosti gozdnih sestojev, intenziviranja nege z redčenji itd.). Z ekonomskega in narodnogospodarskega vidika je najbolj zaskrbljujoč prav padec vlaganj v nego gozdov, ker s tem ne nadaljujemo vlaganj, ki smo jih iniciirali z obnovo gozda. Tako npr. mladije ostaja neobžeto, gošča nečiščena, letvenjak neredčen itd.

Proračunska sredstva za biološka vlaganja v gozdove (obnova, nega in varstvo gozdov) na enoto površine so po sektorjih lastništva v zadnjih petih

	1992	1993	1994	1995	1996
Obnova gozdov v 000 SIT <i>Regeneration of forests in SIT 1000</i>	80.211	45.820	44.404	57.674	34.569
Indeks / Index	100	57	55	72	43
Sanacija pogorišča Renče v 000 SIT <i>Renovation of the fire-damaged Renče area in thousand SIT</i>				25.012	47.045
Nega gozdov v 000 SIT <i>Forest tending in thousand SIT</i>	196.778	148.435	134.074	129.205	108.659
Indeks / Index	100	75	68	66	55
Varstvo gozdov v 000 SIT* <i>Forest protection in thousand SIT*</i>	69.382	153.944	150.235	148.077	223.876
Indeks / Index	100	222	217	213	323
Vzdrževanje cest v 000 SIT <i>Maintenance of streets in thousand SIT</i>	218.694	188.145	174.527	168.867	253.907
Indeks / Index	100	86	80	77	116
Vzdrževanje življ. okolja živali v 000 SIT <i>Maintenance of animal habitat in thousand SIT</i>				9.737	8.549
Semenarska in drevesn. dejavnost v 000 SIT <i>Seedtrade and tree nursery in thousand SIT</i>				4.277	3.827
Skupaj v 000 SIT / Total in thousand SIT	565.065	536.344	503.240	542.846	680.432
Indeks / Index	100	95	89	96	120

* Upoštevana so tudi sredstva za protipožarno zaščito na Krasu

* Including funds for fire prevention in the Karst region

letih ustaljena, vendar spet na račun varstva gozdov. Zanimivo je, da država na enoto površine prispeva iz proračuna za vlaganja v državne gozdove celo nekaj več kot pa za vlaganja v zasebne. Razlog za to je dejstvo, da država v celoti financira gojitvena in varstvena dela v gozdovih, ki so predmet denacionalizacije.

5 RAZPRAVA IN SKLEP

5. DISCUSSION AND CONCLUSION

Postavljeni sistem financiranja gozdne reprodukcije je v temeljih dober, deluje pa lahko s pogojem, da se lastniki gozdov zavedajo pomena trajne reprodukcije svojih gozdov in so pripravljeni za to vlagati svoja sredstva, država pa mora nameniti za subvencioniranje stroškov vlaganj dovolj proračunskih sredstev. Že ob sprejemu programa razvoja gozdov je bilo predvideno, da bomo zadostno raven proračunskih sredstev za vlaganja v gozdove dosegli šele leta 2000. Sedanja dinamika proračunskih sredstev za vlaganja v gozdove zaenkrat tega še ne obeta. Ker so vlaganja v gozdove vezana na pravico lastnika, da dobi subvencijo, je razumljivo, da javna gozdarska služba z odločbo predpíše lastniku le tak obseg del, za katerega mu lahko zagotovi subvencijo, razen izjemoma, ko gre za nujna varstvena in podobna dela. Nezadostna sredstva za subvencije za vlaganja v gozdove tudi prispevajo, da lastniki ne opravijo z načrti predvidenih del in gojitvena dela že ogromno zaostajajo za načrtovanimi. To se mora poznati tudi v

Preglednica 2: Poraba proračunskih sredstev za vlaganja v gozdove po stalnih cenah 1996

Table 2. Use of Budgetary Funds for Investments into Forests according to the fixed prices in 1996

gozdovih. Javna gozdarska služba omejena sredstva razporeja po svojih programih, upamo samo lahko, da so izbrana res najnujnejša dela.

Če se temu pridruži še zapleten sistem obračunavanja in neredno izplačilo subvencij, so posledice za gozdarstvo negativne. Takšno stanje privede tudi do kompromitiranja stroke kot celote in do konflikta predvsem med lastnikom gozda in revimim gozdarjem. Ker javna gozdarska služba ne more predvideti,

	1992	1993	1994	1995	1996
Zas. Gozdovi / Private forests skupaj SIT / Total in SIT	208.361	192.813	191.057	207.427	238.248
SIT na ha / SIT per ha	303	272	262	283	324
Indeks / Index	100	90	87	94	107
Držav. gozdovi / State-owned forests skupaj SIT / Total in SIT	138.011	155.386	137.656	117.768	120.211
SIT na ha / SIT per ha	347	408	376	322	331
Indeks / Index	100	118	108	93	95
Skupaj* / Total* v 000 SIT / in thousand SIT	346.371	348.199	328.713	325.196	358.459
SIT na ha / SIT per ha	319	319	300	296	326
Indeks / Index	100	100	94	93	102

Preglednica 3: Biološka vlaganja v gozdove iz proračunskih sredstev po sektorjih lastništva po stalnih cenah leta 1996

Table 3: Biological Investments into Forests from Budgetary Funds according to Ownership Sectors according to fixed prices in the year 1996

* Brez stroškov protipožarne zaščite na Krasu in sanacije pogorišča Renče

* Excluding costs for fire prevention in the Karst region as well as the restoration of the fire-damaged Renče region

koliko sredstev bo imela na razpolago za subvencije, ne more vlaganj realno načrtovati.

Med možnimi ugovori na sam sistem subvencioniranja bi se lahko omejili na dva:

Ali je v skladu z razlogi za subvencioniranje vlaganj v gozdove, da lastniki, ki imajo več kot 100 ha gozdov, ne dobijo subvencije? Če pustimo ob strani dejstvo, da bomo morali to določbo popraviti ob vstopu v Evropsko unijo, ker ni v skladu z njenimi smericami, se postavlja vprašanje, zakaj omejevati površino, saj tudi gozdovi na večji posesti nudijo koristi, ki jih uživamo vsi. Če je razlog za omejitve povsem ekonomske narave, da namreč taka posest lahko deluje kot samostojni gozdarski obrat, ki se mora samofinancirati, potem je treba take površine preučiti ustrezno velikosti. Danes je že jasno, da ne more biti manjša od 200-250 ha (WINKLER 1995). Tudi ugovor, da dobijo lastniki večjih gozdnih površin državno pomoč predvsem preko davčnih olajšav, drži samo teoretično. Davki od gozdov so zazdaj tako majhni, da davčne olajšave nimajo pomembne ekonomske vloge.

Lastniki gozdov seveda pričakujejo, da bo delež sofinanciranja bistveno večji kot doslej. Taka pričakovanja so razumljiva, vendar pa zunaj moči gozdarske stroke in so odvisna od pripravljenosti in sposobnosti države, da za povečan obseg vlaganj v gozdove zagotovi dodatna sredstva.

V nastalih razmerah bi morali hitro poiskati učinkovite rešitve. Težko je pričakovati, da bo država nenadoma zagotovila bistveno več denarja za gozdarske subvencije, vsaj spomniti pa bi jo bilo treba na njene obveznosti. Če tega ni mogoče zagotoviti, je treba spremeniti odvisnost med obveznostjo izvedbe del in subvencijo oziroma prilagoditi višino subvencij realnim možnostim. Lastniki pa bodo morali v okviru svoje odgovornosti za celotno gospodarjenje s svojimi gozdovi vračati več denarja, ustvarjenega s prodajo lesa, v gozdove. Tisti, ki tega ne zmore, pa naj razmisli, ali je še lastnik gozda, ali pa ga ta lastnina preveč obremenjuje. Razmisliti bi kazalo tudi o nekaterih izkušnjah v drugih državah, npr. na Norveškem, kjer lastniki vsako leto plačujejo v poseben

sklad določena namenska sredstva za vlaganja v gozdove. Ta sredstva ostanejo njihova, obračunajo pa se skupaj s subvencijo, ki določena dela v gozdovih dejansko opravijo. Tako so zainteresirani, da se dela v gozdovih opravljajo sprti in ne pustijo, da njihov denar brezobrestno leži na kontu v skladu.

V prihodnje bo morala država bolj vzpodbujati tudi druga vlaganja, predvsem v nego gozdov, ker ta predstavlja nadaljevanje že začelih vlaganj. Če jih ne nadaljujemo, so prejšnja izničena. Dobro postavljen sistem subvencij bo pri nizki ravni zainteresiranosti povprečnega slovenskega lastnika za delo v gozdu izničen, če ne bo zadosti pokrit z državnimi subvencijami.

POVZETEK

V obdobju skupnega gospodarjenja z družbenimi in zasebnimi gozdovi se je gozdarstvo v reprodukcijskem smislu samofinansiralo, le k razširjeni reprodukciji so nekaj sredstev prispevali porabniki lesa. Prispevek za biološka vlaganja so plačevali vsi lastniki v določenem deležu vrednosti prodanega lesa. Sredstva so zbirali območno in porabljali po programu vlaganj, ki je bil določen v gozdnogospodarskih načrtih. Sredstva za razširjeno reprodukcijo so se prelivala tudi med območji in tako je bil tudi zagotovljen skladnejši razvoj vseh gozdov.

S spremembo zakona o gozdovih leta 1993 (dejansko pa že leta 1991) je bil sistem odgovornosti in zagotavljanja sredstev za gozdno reprodukcijo povsem spremenjen. Temeljno odgovornost za gozdno reprodukcijo ima lastnik gozda sam, država pa mu pri tem pomaga. Vzajemnost velja samo še pri vzdrževanju gozdnih cest, za kar vsi lastniki gozdov plačujejo prispevek po enotni stopnji, na posamezne občine pa se zbrana sredstva delijo po posebnih merilih.

Država se je z zakonom o gozdovih in na njegovi podlagi izdani uredbi obvezala, da bo v nekaterih primerih krila vse (npr. gojitvena dela v varovalnih gozdovih in podobno), v nekaterih pa del stroškov vlaganj v gozdove, pri čemer je višina njenega deleža odvisna od vrste del, od poudarjenosti ekoloških in socialnih funkcij gozda, socialnoekonomskega položaja lastnika ter velikosti gozdne posesti.

Državni gozdovi ostajajo glede reprodukcije na samofinanciranju, razen pri vzdrževanju gozdnih cest in varstvu gozdov. Sistem gozdne reprodukcije je teoretično razmeroma dobro postavljen, deluje pa lahko, če namenja država za vlaganja v gozdove dovolj sredstev. Že ob sprejemu programa razvoja gozdov je bilo predvideno, da bomo zadostno raven proračunskih sredstev za vlaganja v gozdove dosegli šele leta 2000. Sedanja dinamika proračunskih sredstev za vlaganja v gozdove zdaj tega še ne zagotavlja. Ker so vlaganja v gozdove vezana na pravico lastnika, da dobi subvencijo, je razumljivo, da javna gozdarska služba z odločbo predpiše lastniku le tak obseg del, za katera mu lahko zagotovi subvencijo, razen izjemoma, ko gre za nujna varstvena dela. Zato lastniki ne opravijo načrtovanih del in gojitvena dela je že ogromno zastajajo. V obdobju 1993-1996 smo v gozdovih opravili le okoli 45 % predvidenih del pri obnovi gozdov in manj kot 40 % negovalnih del. To se mora poznati tudi v gozdovih. Javna gozdarska služba razporeja omejena sredstva po svojih programih, upamo samo lahko, da so izbrana res najnujnejša dela.

Vrednostni obseg vlaganj v gozdove znaša okoli 2.015 SIT/ha oziroma okoli 15 % vrednosti posekanega lesa, delež sofinanciranja iz državnega proračuna pa okoli 31 %. Proračunska sredstva za vlaganja v gozdove se realno zmanjšujejo, razen za varstvo gozdov.

V nastalih razmerah bi morali hitro poiskati učinkovite rešitve. Težko je pričakovati, da bo država nenadoma zagotovila bistveno več denarja za gozdarske subvencije, vsaj spomniti pa bi jo bilo treba na njene obveznosti. Če tega ni mogoče zagotoviti, je treba spremeniti odvisnost med obveznostjo izvedbe del in subvencijo oziroma prilagoditi višino subvencij realnim možnostim. Lastniki pa bodo morali v okviru svoje odgovornosti za celotno gospodarjenje s svojimi gozdovi vračati več denarja, ustvarjenega s prodajo lesa, v gozdove.

SAFEGUARDING FOREST REPRODUCTION

Summary

In the period of common forest management in public-owned and private forests, a normal level of wood reproduction has allowed forestry to operate on a self-supporting basis. For a higher reproduction level, however, some funds had to be contributed by wood users. A contribution to biological investments was paid by every forest owner according to the value of sold wood. The funds were collected regionally, and

used according to the investment programme established in the forestry plans. For a large-scale reproduction, funds were also transferred between regions, which enabled a more harmonised development of the forests.

With the change of the Forest Act in 1993 (with a factual implementation as soon as 1991), the system of responsibilities and securing funds for forest regeneration underwent radical change. The fundamental responsibility for forest regeneration now lies with the forest owners themselves, while the state lends them a helping hand. Today a division of responsibilities only applies to the maintenance of forest paths, for which all forest owners pay a contribution according to a unified rate, and the collected funds are shared out among the individual municipalities according to special principles.

With the adoption of the Forest Act and the decree issued on its basis, the Slovenian state has, in certain cases, obliged itself to cover all costs (e.g. for cultivation work in barrier woodland, forests for protection against avalanches, etc.). In other cases, part of the costs for investments into the forests are covered by the state, depending on the type of work, on the ecological and social function of a particular forest, on the owner's socio-economic situation, as well as on the sheer size of the forest property.

As for wood reproduction, the state-owned forests remain self-supporting. This does not hold true for the maintenance of forest roads and forest protection.

The established system of forest regeneration stands on sound theoretical grounds, but is not operative unless the state provides sufficient funds to be invested in the forests. As early as the adoption of the forest development programme, it was anticipated that a sufficient level of budgetary funds for investments into the forests would not be reached until the year 2000. For the time being, the dynamic of budgetary funds for investments into the forests does not safeguard a sufficient level. As investments into the forest are connected to the owners' right to receive subsidies, the Public Forest Service can, for obvious reasons, dictate to forest owners only the extent of works for which it can guarantee subsidies, except in special cases, where protective or similar work must be done urgently. As a consequence, forest owners do not perform the works anticipated by the plans, and now, there is an immense lag of cultivation work. In the period from 1993 to 1996, a mere 45 % of planned forest work was performed at the regeneration of forests, and less than 40 % of planned tending work. This affects the forests. The Public Forest Service distributes the limited funds among its programmes, and, hopefully, selects the most pressing works.

The value of investments in the forests amounts to approximately SIT 2,015 per ha, i.e. an approximate 15 % of the cut wood's value, while the share of co-financing by the state is of the order of approximately 31 %. In real terms, the budgetary funds for investments into the forests are decreasing, except into forest protection.

In the present situation, we should find efficient solutions quickly. We must not expect the state to suddenly provide a substantial increase in funds for forest subsidies. However, the state must be reminded of the obligations it has taken on. If this cannot be reached, the relationship of dependence between the obligation of performing works and subsidies has to be changed, or the subsidies have to be adapted to the existing possibilities. The owners, in their turn, must, in the framework of their responsibility for the entire forestry in their woods, reinvest more money which they have produced with selling wood, back into the forests.

6 VIRI

- WINKLER, I. in sod., 1998. Zagotavljanje sredstev za gozdno reprodukcijo. - Strokovna in znanstvena dela, 98, Ljubljana, BG Gozd. in Les. IGLG, 187 s.
- WINKLER, I. 1995. Določitev povprečne gozdne površine, ki zagotavlja povprečno socialno varnost lastniku oz. njegovi družini. - Ekspertiza, Ljubljana, BF Gozd., 3 s.
- WINKLER, I., 1996. Gospodarjenje z zasebnimi gozdovi. - Ljubljana, BF Gozd., 129+28 s.
- WINKLER, I., 1996. Stroški gozdnega dela v letu 1996. - Ekspertiza, BF Gozd., 5 s.
- Program razvoja gozdov v Sloveniji. - Ur.l. RS št. 14-1632/96.
- Odredba o financiranju in sofinanciranju vlaganj v gozdove iz sredstev proračuna RS. - Ur.l. RS št. 58-2065/94, spr. št. 19-879/95 in št. 22-1235/96.
- Zaključni račun o izvršitvi proračuna RS za leto 1992. - Ur.l. RS št.4-321-95.
- Zaključni račun o izvršitvi proračuna RS za leto 1993. - Ur.l. RS št.4-322/95.
- Predlog zaključnega računa RS za leto 1994. - Poročevalec DZ RS št. 21, 1995, 37.
- Proračun za leto 1995. - Ur.l. RS št. 40-1922/95.
- Predlog proračuna za leto 1997. - Poročevalec DZ RS št. 23, 1997, 41.
- Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije za leto 1996.

GDK: 2 + 624.3 (497.12)

Gojenje gozdov na Zavodu za gozdove Slovenije in izvajanje gojitvenih del v zadnjih letih

Zoran GRECS*

1 GOJENJE GOZDOV PO POTI SONARAVNEGA USMERJANJA RAZVOJA GOZDOV

Strokovna izhodišča za področje gojenja gozdov se z ustanovitvijo Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) niso spremenila. Gospodarjenje z gozdovi je že vsaj tri desetletja hodilo po poteh sonaravnega usmerjanja razvoja gozdov in to je pot, ki je nismo zapustili včeraj, ki smo ji zvesti danes in, upajmo, tudi jutri. Pri tem sledimo preprostim načelom. Bolj ko je gozd krojen po meri narave, večje je zagotovilo za trajnost delovanja vseh vlog gozda. Najmanj, kar je treba storiti za to, je ohranjanje naravne vrstne sestave gozda. Ob pestrosti zgradb in oblik je vedno tudi prostor za kakovost.

Na začetku delovanja ZGS smo na oddelku za gojenje in varstvo gozdov oblikovali smernice za načine dela, s katerimi bi nekatera načela bolje uresničevali, kot v preteklosti.

Največji odklon od naravne vrstne sestave gozda v preteklosti je nastajal s snovanjem enovrstnih, predvsem smrekovih sestojev. Vrsto sestavo praviloma zasnujemo pri obnovi sestoja, bodisi z naravno obnovo ali z obnovo s sadnjo/setvijo. Na ZGS smo nedvoumno opredelili mesto obnove s sadnjo/setvijo pri ukrepu obnove gozdov. Obnova s sadnjo/setvijo v konceptu sonaravnega usmerjanja razvoja gozda ni nadomestilo ali zamenjava naravne obnove, ampak dopolnilo, ko je pri obnovi in spremeni velikopovršinskih nasadov dolgoročno oviran ali onemogočen povratek gozda v naravnejšo zgradbo. Obnova s sadnjo/setvijo je primerna tudi v primerih, ko biotski ali abiotski dejavniki motijo, ovirajo ali onemogočajo vznik in razvoj ustrezne naravne vrstne sestave gozda v pomlajevanju in v primerih, ko gre za ogroženost okoljetvornih vlog gozda in je potrebno čimprejšnje osnovanje mladja.

Obnova gozdov v Sloveniji praviloma teče po naravnih poteh, ki so poznane in preizkušene. Obnovo s sadnjo/setvijo izvajamo v Sloveniji na eni desetine površin gozdov v obnovi, po gozdnogojitvenih načrtih, ob upoštevanju izbora drevesnih vrst in prostorske razporeditve sadnje, ki je odvisna od mikrolokacijskih rastiščnih razmer, načina druženja osebkov ene vrste in medvrstnega druženja.

S tem, ko izvajamo obnovo s sadnjo/setvijo čim skladneje z zakonitostmi in rešitvami, ki jih ponuja narava, je gozdarska operativna stroka postavljena pred zahtevno nalogo. Obnova s sadnjo/setvijo zahteva natančno načrtovanje potreb po sadikah vsaj za prihodnja 3 - 4 leta, dodelan sistem zbiranja semena, vodenje semenskih zalog in vzgoje sadik z vso pestrostjo po drevesnih vrstah, količinah in proveniencah. Da bi sistem, ki omogoča izvajanje obnove s sadnjo deloval, smo izdelali srednjeročni program potreb po drevesnih vrstah sadik in količinah po semenskih enotah. Letno ta program dopolnjujemo. V sodelovanju z Gozdarskim inštitutom Slovenije smo glede na srednjeročne potrebe po sadikah in semenu določili precej novih semenskih sestojev, predvsem manjkajoče semenske sestoje listavcev. Za nemoteno oskrbo s semenom in sadikami v letih, ko ne bo zadovoljivega semenskega obroda, tečejo pogovori s podjetjem Semesadika o ustanovitvi semenske hranilnice.

Sadike se bo praviloma vzgajalo po fito-geografskih območjih. Za dobro oskrbo s sadikami so bile z drevesnicami sklenjene srednjeročne pogodbe za vzgojo in dobavo sadik.

Motnje v izvajanju tega koncepta obnove povzročajo kronično pomanjkanje sredstev prav na tej proračunski postavki in slabo semenenje v zadnjih letih pri ključnih drevesnih vrstah. Lastniki gozdov ta koncept sprejemajo in dela na obnovi gozdov so tista, kjer je pripravljenost lastnikov za delo v gozdu največja. Torej so v tem zgodnjem razvojnem obdobju gozda, ko se oblikuje zasnova gozda, strokovne odločitve krepko v rokah gozdarjev.

Prednostno so bila izvedena negovalna dela, kjer je bil ogrožen razvoj mladovja. Ob vrstni pestrosti smo z nego krepili kakovost in preko zgradbe tudi stabilnost mladovja. To so ukrepi, ki smo jih imeli gozdarji doslej v celoti pod strokovno kontrolo.

Od tod dalje pa usmerjanje razvoja gozda ni več povsem v moči gozdarjev. Nega v odraslih sestojih je odvisna od volje lastnikov gozda. Lastniku ni treba posekati za možni posek označenih dreves. Redčenje, kot gojitveni ukrep je prepuščeno volji lastnikov gozdov, vplivno območje gozdarjev pa je precej omejeno. To lahko privede tudi do devastacije sestoja, ko lastnik med označenimi drevesi za posek izbere le najdonosnejše.

* Z. G., dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

2 FINANCIRANJE IZVEDBE GOJITVENIH DEL

Sofinanciranje vlaganj v zasebne gozdove iz proračuna R Slovenije je za lastnika pomembna stimulacija in motiv za kakovostno izvedbo gojivnih del v lastnem gozdu, seveda tistemu, ki mu gozd nekaj pomeni. V celoti so sofinancirana negovalna dela v mladovju, pri obnovi gozda priprava sestoja za naravno obnovo, pri obnovi s sadnjo/ setvijo pa so v celoti financirane sadike in seme. Tolikšen vložek države pomeni vrednostno polovično sofinanciranje izvedbe obnove s sadnjo/ setvijo.

Izvedba gojivnih del v zasebnih gozdovih je v tesni odvisnosti od razpoložljivih sredstev. Pred tem si ne gre zamisljati oči in ne bi bilo korektno do lastnikov gozda, da bi se za dela, ki so v letnih gojivnih programih, nekemu sofinancirala, drugemu pa ne, zato ker ni dovolj sredstev za realizacijo celotnega programa.

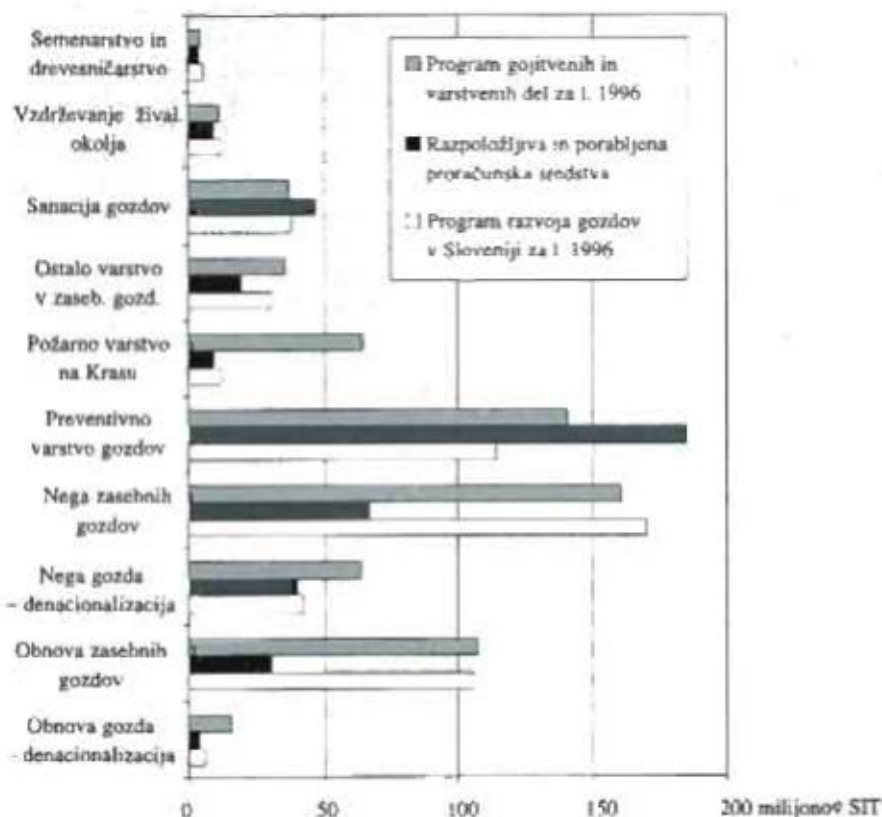
Odsvev proračunskih težav, kot so številna in dolgotrajna usklajevanja ostankov in predlogov proračuna, pozno sprejemanje proračuna, okleščene proračunske postavke,

neustrezna in s programom gojivnih del neuskajana struktura sredstev po postavkah, možna dinamska korišćenja sredstev, začasno financiranje - vse to se odraža v realizaciji izvedbe programov. Med vsemu proračunskimi postavkami, namenjenimi vlaganjem v gozdove, je bil razkorak med potrebnimi in zagotovljenimi sredstvi največji pri negi in obnovi v zasebnih gozdovih. Tako je bilo v letih 1994 - 1996 in predvidoma tudi letos ne bo drugače (grafikon 1).

Med letom so bile izvedene prerazporeditve proračunskih sredstev, tako da smo vendar namenili nekaj več sredstev za nego in obnovo v zasebnih gozdovih, kot je to odmeril proračun.

Realno so bila proračunska sredstva za nego in obnovo v zasebnih gozdovih iz leta v leto nižja, ravno nasprotno, kot je zapisano v Programu razvoja gozdov v RS.

Tudi način financiranja gojivnih del v državnih gozdovih ni povsem stabilen. To se je pokazalo v zadnjih dveh letih, ko so zimske ujme poškodovale gozdove. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov nima oblikovanih nikakršnih rezervnih namenskih sredstev za sanacijska dela in

Grafikon 1: Primerjava proračunskih sredstev, namenjenih vlaganjem v gozdove v letu 1996, s Programom gojivnih in varstvenih del za l. 1996 in s potrebnimi sredstvi za vlaganja v gozdove po Programu razvoja gozdov v R. Sloveniji za leto 1996

Ker je bila sanacija v zimskih umrah poškodovanih gozdov prednostna naloga, se je večja sredstev za redna gojitvena dela naglo spraznila, realizacija programov pa je ostala pri dveh tretjinah.

Skoraj polovico toliko sredstev, kot jih je bilo na razpolago za vlaganja v zasebne gozdove, je proračun namenjal gojitvenim delom v gozdovih, ki so predmet denacionalizacije. Ker so ta dela v celoti financirana, priznana dotina pa za 75 % višja, kot pri sofinanciranju v zasebnih gozdovih, je bilo v teh gozdovih za isto višino sredstev povprečno per krat manj opravljenega dela.

Brez stabilnega vira financiranja ni možno odgovorno in resno načrtovati izvedba del pa je vedno negotova.

3 IZVAJANJE GOZDNOGOJITVENIH DEL

Prednostna naloga je vzdrževanje kakovostne ravni izvedbe gojitvenih del, kot so jih izvajali usposobljeni in kvalificirani delavci na gozdnih gospodarstvih. Izobraževanje in usposabljanje lastnikov gozdov za izvajanje gojitvenih del je uspešno in koristno pri lastnikih z večjo posestjo, kmetih in tistih, ki so odvisni od dohodka iz gozda. Druge rešitve pa je treba iskati za izvedbo del v gozdovih, kjer je razdrobljena gozdna posest in ni zanimanja lastnikov za gozd. Letno več tisoč lastnikov izvaja gojitvena dela v lastnem gozdu, nekateri tudi prvič. S svetovanjem te lastnike seznanjamo s pomenom gojitvenih

del in tehniški dela, da ne bi bili učinku nege in obnove nasprotni od pričakovanih.

Letno izpeljemo tudi več deset eno in več dnevni izobraževanj, usposabljanj in delavnic za lastnike gozdov. V siverna izobraževanja in usposabljanja pa je treba vključiti tudi delavce gozdarskih podjetij, ki izvajajo gojitvena dela.

Lastniki gozdov praviloma sami v družinskem krogu ali s pomočjo sosedov in prijateljev izvajajo gojitvena dela. Lastnika k izvedbi negovalnih del in obnove gozda obvezuje odločba v upravnem postopku, kar ni najbolj posrečena zakonska rešitev. Lastniki niso vedno pripravljeni izvajati gozdnogojitvenih del v lastnem gozdu, pogosto tudi iz objektivnih razlogov. Izvršba gojitvenih del po drugi osebi je sila nepopularen ukrep, ki lahko prispelva le k slabitvi odnosov med lastniki gozdov in javno gozdarsko službo. V takih primerih iščemo prijaznejše rešitve. Izvršba je skrajni ukrep, ko je nadaljni razvoj gozda življensko ogrožen.

4 IZVEDBA GOJITVENIH DEL

Na gozdnih gospodarstvih so gojitveni programi nastajali v povsem drugačnih okoliščinah, kot so danes. Razpoložljiva sredstva iz biološke amortizacije in močna kadrovska zasedba sta narekovala visoko intenzivnost nege, včasih in ponekod tudi previsoko. Krčenje sredstev

Preglednica 1: Izvedba gojitvenih del od leta 1994 dalje

Lastništvo	Leto	Nega	Realizacija programa	Sadnja, setev	Realizacija programa
		ha	%	ha	%
Zasebni gozdovi posest do 100 ha	1994	2.554	*	282	*
	1995	2.953	45	440	96
	1996	3.140	33	407	67
	I. poll. 97	1.385	16	438	88
Zasebni gozdovi posest nad 100 ha	1995	21	**	0	
	1996	44	**	0	
	I. poll. 97	0	0	1	25
Državni gozdovi	1994	6.184	*	321	*
	1995	5.871	89	273	106
	1996	3.930	68	165	63
	I. poll. 97	1.344	19	97	47
Gozdovi, ki so predmet denacionalizacije	1995	607	38	20	66
	1996	368	41	14	58
	I. poll. 97	35	6	2	5
Gozdovi drugih pravnih oseb	1995	51	**	37	**
	1996	22	**	5	**
	I. poll. 97	6	7	1	50

* Program za Slovenijo ni bil izdelaan

** Program ni bil ločeno izdelaan za vse lastnike skupane

za vlaganja v gozdove je dejstvo, ki pa ne sme pomeniti opuščanja nege in obnove gozda, ampak potrebo po več strokovnosti, da bomo kljub manjšemu obsegu negovalnih del in obnove gozda, dosegali ustrezno negovanost gozda in uspešno usmerjali njegov razvoj.

Preglednica 1 prikazuje izvedbo gojitvenih del v zadnjih letih.

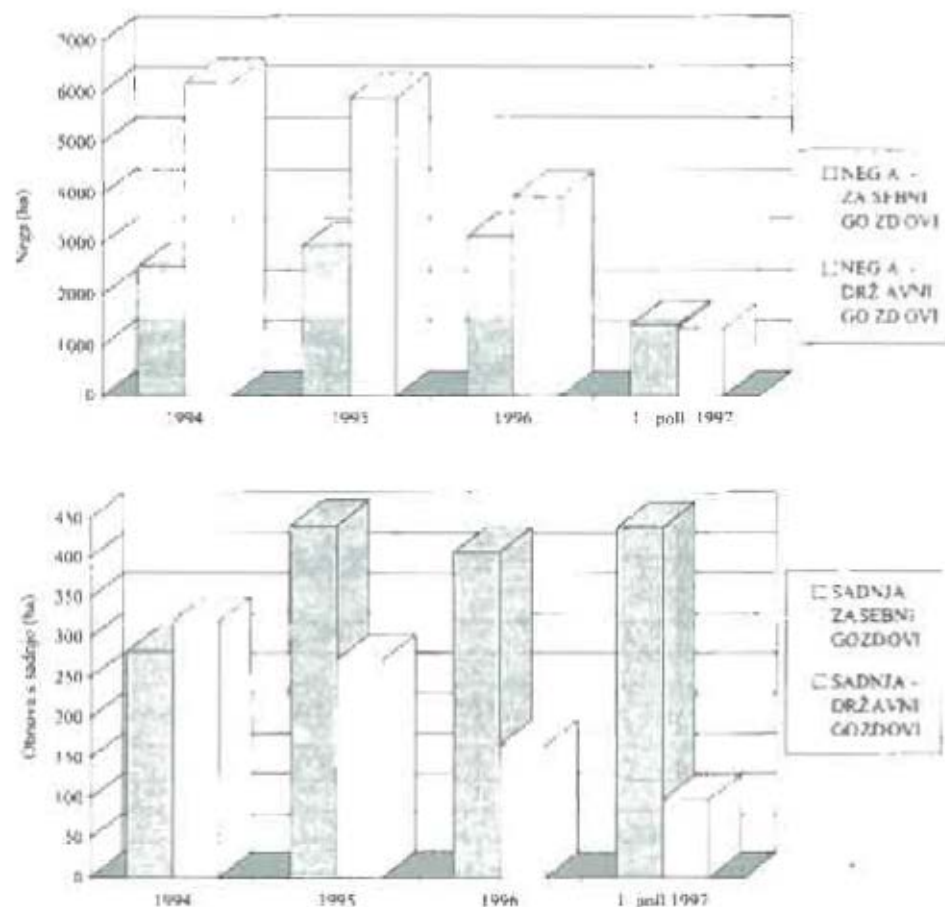
Z začetkom o gozdovih, ki je stopil v veljavo v letu 1993 in z začetkom delovanja ZGS se je izvedba negovalnih del povečevala in se v letu 1995 približala polovici načrtovanih negovalnih del po načrtih gozdnogospodarskih enot. Sledile so sanacije v umnih poškodovanih gozdov, ki so v letu 1996 ta rastoči trend - upajamo, da samo začasno - zavstavile.

Z obnovo s sadnjo se želimo čim bolj približati naravni obnovi. Struktura sadik po drevesnih vrstah je iz leta v leto bližja naravni vrstni sestavi na rastiščih, kjer se izvaja obnova s sadnjo.

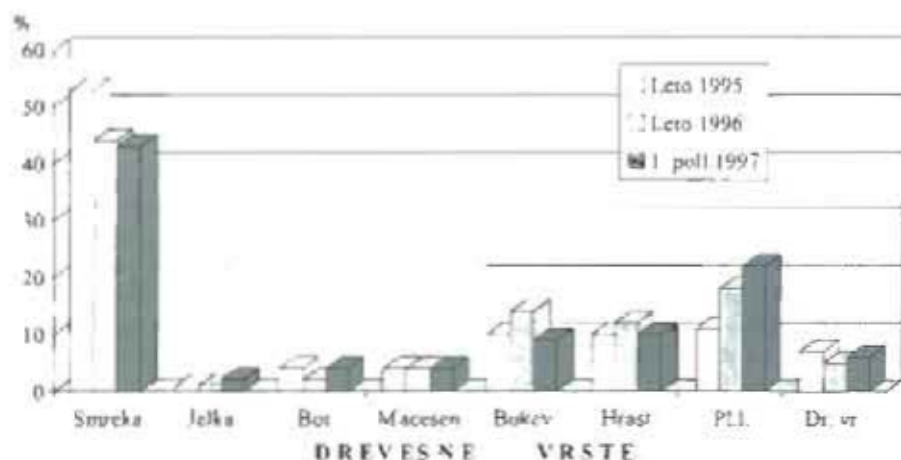
Letno iz sredstev proračuna vzdržujemo semenske plantaže črne jelše, alpskega macesna in ozko listnega jelena, ostale plantaže se opuščajo.

5 GOJITVENO NAČRTOVANJE

S Pravilnikom o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih gozdnogojitveno načrtovanje vstopa v celovita sistema načrtovanja. Gojitveno načrtovanje je v vsebinskem prenavljanju. Prenova teče v smislu zajemanja številnih rastiščnih, sezonskih, prostorskih in drugih informacij, ki napajajo in bogatijo informacijski sistem, ponuja pa tudi realitve, ki sooblikujejo odločitve na višjih načrtovalskih ravneh. Velja strokovna raven gojitvenih načrtov ima tudi kadrovska podpora. Revirni gozdarji pridobivajo za eno stopnjo višjo izobrazbo, kar so jo imeli v pretekli organiziranosti gozdarstva.

Preglednica 1 Izvedba gojitvenih del v letih od 1994 do 1997 v zasebnih in državnih gozdovih

Struktura sadik po drevesnih vrstah v obnovi s saditjo v letih 1995, 1996 in prvem polletju leta 1997

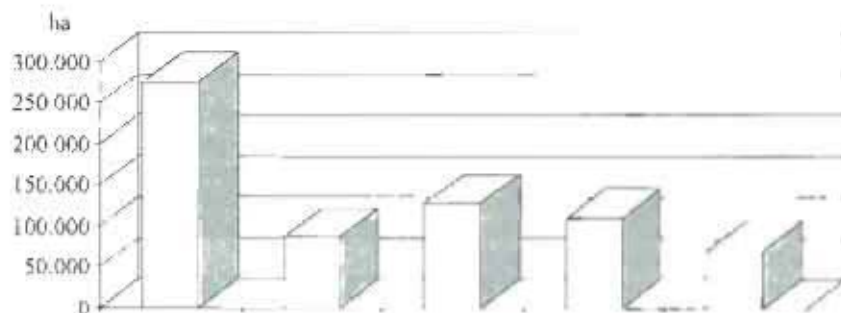
V prihodnjem letu bomo zaključevali prvo etapo intenzivnejšega gozdnogojitvenega načrtovanja. Za vse slovenske gozdove naj bi bili izdelani gozdnogojitveni načrti.

Izdelovanje gozdnogojitvenih načrtov v preteklosti, kljub desetletja dolgem poudarjanju njihove vloge in organiziranju številnih strokovnih seminarjev ni zaživelo, saj so bili na začetku leta 1994 gozdnogojitveni načrti izdelani v povprečju le za četrtno slovenskih gozdov (25,6%), po posameznih območjih pa od 0,9% do 60,7%.

V zadnjih treh letih smo v povprečju vsako leto izdelali gozdnogojitvene načrte za dobrih 10% slovenskih gozdov. V letu 1994 je bilo na novo izdelanih gojitvenih načrtov za 87.200 hektarov gozdnih površin, v letu 1995 za 128.500 hektarov, v letu 1996 za 110.600 hektarov in v prvem polletju 1997 za 70.800 hektarov gozdov. V dobrih treh letih, na novo izdelani gozdnogojitvene načrte za

400.000 hektarov gozdov, pomeni veliko opravljenega dela, le posebej ob dejstvu, da so v zadnjih petih letih slovenske gozdove prizadele ujme in gradacija podlubnikov, kot jih v zadnjih štirih desetletjih v vsem slovenskem prostoru ne pomnimo. Tri leta smo intenzivno zairali podlubnike po vsej Sloveniji, na Krasu je v enem požaru zgorel kompleks 600 hektarov gozdov, snegolom in žledolom pa sta v dveh zaporednih zimah doniala prečesala celotno Slovenijo. Sanacija v ujmah poškodovanih gozdov je bila prednostna naloga gozdarjev in lastnikov gozdov. Po oceni je bil zaradi zimskih ujmi obseg del rovninskih gozdarjev v povprečju posečen za tretjino, kar se posledično kaže tudi v nižji realizaciji gojitvenega načrtovanja, kot je bilo zapisano v letnih programih dela.

Do sredine leta 1997 je bilo z gozdnogojitvenimi načrti pokrito 61% površine slovenskih gozdov. V državnih

Dinamika izdelave gozdnogojitvenih načrtov po površini v zadnjih štirih letih

Iz domače in tuje prakse

Preglednica 7: Pokritost gozdnih površin z gozdnogojitvenimi načrti do julija 1997 po gozdnogospodarskih območjih

Gozdnogospodarsko območje	Izdelani gozdnogojitveni načrti	
	Površina ha	Delež od celotne površine %
Točmin	41.900	33
Bled	14.800	34
Kranj	39.200	57
Ljubljana	91.350	65
Postojna	65.650	93
Kočevje	67.400	79
Novo mesto	68.300	82
Brežice	48.900	75
Celje	26.000	37
Nazarje	26.300	65
Slovenj gradec	42.500	72
Mariškor	39.100	63
Murska sobota	31.200	59
Sežana	37.600	51
Skupaj	650.200	61

gozdnih je stanje boljše, z gojitvenimi načrti je pokrito 70 % gozdov, v zasebnih pa 58 %.

Gozdnogojitveni načrti so po zakonu o gozdnih obvezna strokovna podlaga izbiri drevja za posek, določiti

gojitvenih in nekaterih varstvenih del ter izdanim odločbam v upravnem postopku. Prednostno so se izdelovali za odseke in oddelke, kjer je bila v letnih programih načrtovana izvedba gojitvenih del in kjer se je v tekočem letu izvajala označitev drevja za možni posek.

GDK: 944 (497.12)

Zadružištvo v gozdarstvu

Izbrje JEROMEI *

1 UVOD

Zakon o gozdnih (Ur. list, št. 30/93) in Zakon o združenjih (Ur. list, št. 13/92) sta predpisala reorganizacijo gozdarstva tako, da so se bivše gozdno gospodarske organizacije razdelile na:

- Zavod za gozdove Slovenije (javna gozdarska služba)
- gozdarska izvajalska podjetja
- gozdarske oziroma kmetijsko-gozdarske zadruge.

Medtem ko je zakon na nek način določil vlogo Zavoda za gozdove in gozdarskih izvajalskih podjetij, prihodnost zadružištva v gozdarstvu ni bila dovolj opredeljena. Zaradi tega se tudi vsi TOK-gozdarstva niso preoblikovali v gozdarske ali kmetijsko-gozdarske zadruge, ampak se jih je nekaj odločilo tudi za likvidacijo. Zadruge v gozdarstvu povezujejo lastnike gozdov predvsem pri trženju lesa, delno pa tudi pri sami gozdarski proizvodnji.

Za vse, ki zadrugo poslujejo, bodisi kot kupci ali kot dobavitelji, je zelo pomembno dejstvo, da zadruga ni izključno profita organizacija in ni edini cilj ustvarjati čim večji dobiček, ampak najbolje plasirati proizvode svojih članov.

2 DEJAVNOSTI ZADRUG

V Zadružno zvezo Slovenije (ZZS) so vključene 103 zadruge. V glavnem prevladujejo zadruge, ki se ukvarjajo s kmetijskimi dejavnostmi, 26 je takšnih, ki opravljajo tako kmetijsko kot gozdarsko dejavnost, 9 pa je zadrug, ki so specializirane gozdarske in opravljajo samo to dejavnost.

Preglednica 1: Pregled odkupljenega lesa v letih 1994-1996

Leto	Odkup lesa v m ³
1994	303.000
1995	376.000
1996	388.000

* J J, int. gozd., 5/00

Med članicami ZZS smo opravili anketo o gozdarski dejavnosti. Nanjo se je odzvalo 28 zadrug, ki opravljajo ali bi se želele ukvarjati tudi z gozdarstvom, pri tem mislimo na dela v gozdovih in ne samo na odkup lesa.

2.1 Trženje gozdnih proizvodov

Od 103 članic Zadrnižne zveze Slovenije odkupuje gozdne proizvode 35 zadrug.

Odkup lesa iz leta v leto narašča, kar pomeni, da zadruge vse resneje poskušajo obvladovati trg z lesom iz privatnih gozdov. V tem trenutku obvladujejo zadruge okrog četrtno prometa z njim.

Trženje preko zadruge je za kmetia izredno pomembno in zanimivo, saj ima vrsto prednosti:

- kot član zadruge ima kmet stalen pregled nad trženjem oziroma nad tem, kaj se z njegovim lesom dogaja;
- ker je les prodal preko svoje organizacije, je garancija plačila dovolj velika;
- cene, ki jih plačujejo zadruge, pomenijo nek barometer realne vrednosti lesa v okolju, kjer delujejo;
- združeni kmetije predstavljajo pomemben delež ponudbe na trgu, kar za posameznika nikakor ne velja.

Trženje je izredno občutljivo, po drugi strani pa zelo pomembno področje, saj se s tem realizirajo in ovrednotijo vsa vlaganja in prizadevanja posameznika pri proizvodnji. To je še nekoliko pomembnejše v hribovitih in gozdnatih predelih, kjer dohodek iz gozda predstavlja tudi več kot polovico dohodka celotne kmetije.

Pri trženju gre v glavnem za odkup in prodajo okroglega lesa, čeprav kmetje na nekaterih področjih ponujajo tudi sorazmerno veliko žaganega lesa. Problem predelave okroglega lesa na majhnih žagah na kmetiji je v tem, da gre običajno za enostavne žage, ki imajo male kapacitete predelave in zelo vprašljivo kakovost žaganja. Običajno je tudi težje žagati zahtevnejše proizvode (prizma, specialni elementi, letve...).

Vsekakor je cilj zadrug v bodoče še povečati obseg trženja lesa in tako vse pomembneje vplivati na dogajanje na trgu.

2.2 Sečnja in spravilo lesa ter gojitvena in varstvena dela

2.2.1 Opravljanje del v gozdovih

Zadruge že opravljajo dela v gozdovih, tako v privatnih kot v gozdovih Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov.

Obseg teh del je sorazmerno majhen, skupno cca 50.000 m³ letno. V privatnih gozdovih je velika konkurenca predvsem sivega trga delovne sile. V gozdovih Sklada kmetijskih in gozdnih zemljišč pa večino del opravijo podjetja z zakonsko prednostno pravico.

2.2.2 Usposobljenost za delo v gozdu

Za opravljanje gozdarske dejavnosti v celoti je registriranih 23 zadrug v Sloveniji, 4 zadruge pa bi se še dodatno registrirale, če bi razmere na trgu kazale perspektivo pri opravljanju teh del.

10 zadrug ugotavlja, da izpolnjujejo minimalne pogoje za izvajanje del v gozdu, ki jih je predpisalo ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Nekatere od teh imajo tudi že pridobljeno "odločbo" upravnega organa kot dokaz o izpolnjevanju minimalnih pogojev, druge pa so v postopku pridobivanja te odločbe. 16 zadrug se želi še dodatno usposobiti ali opremiti za izpolnjevanje minimalnih pogojev za delo v gozdu.

16 od 28 anketiranih zadrug ima tudi redno ali pogodbeno zaposlenega delavca za varstvo pri delu, kar je eden od pogojev za izpolnjevanje minimalnih pogojev za delo v gozdu.

Interes za usposabljanje za delo v gozdu je predvsem odvisen od možnosti pridobivanja tega dela. Zadruge se seveda zavedajo, da so v prvi vrsti dolžne iskati in opravljati delo v t.i. privatnih gozdovih, saj je tu veliko lastnikov gozdov, ki dela v gozdu niso sposobni sami opravljati, vendar predpisi o izpolnjevanju minimalnih pogojev za delo v gozdu zahtevajo tudi zaposlitev strokovnih delavcev (režije), ki pomeni dodatno obremenitev cene dela in s tem zmanjšanje konkurenčnosti. Prepričani smo, da bosta varnost pri delu in kakovost le dobili svoje mesto na izredno zahtevnem in občutljivem trgu, čeprav vsi vemo, da tega ni mogoče z nobenim predpisom doseči čez noč, ker je to proces, ki tako kot druge spremembe v družbi potrebuje določen čas.

Pričakovati je, da se bo v prihodnosti še več zadrug odločilo za usposabljanje za delo v gozdu, saj bi morale zadruge z gozdarsko dejavnostjo pokriti vsaj najbolj gozdnate predele države oziroma tiste predele, kjer je proizvodnja v privatnih gozdovih pomembna in ni drugih organiziranih oblik te dejavnosti.

2.2.3 Opremljenost za delo v gozdu

Zadruge imajo nekaj svoje mehanizacije za opravljanje del v gozdovih, veliko mehanizacije pa je v lasti kmetov,

Preglednica 2: Pregled mehanizacije po vrstah strojev v lasti zadrug in kmetov

	Motorne žage št.	Traktorji št.	Žičnice št.	Kamioni št.	Drugo (snežni plugi) št.
Zadruge	57	17	2	22	13
Kmetije	1.376	601	16	47	52
Skupaj	1.433	618	18	69	65

Iz domače in tuje prakse

članov zadrug, ki imajo neizkoriščene kapacitete in so pripravljene preko zadrug pogodbeno opravljati dela v gozdovih.

V lasti kmetov je še veliko več mehanizacije, ki je primerna za delo v gozdu, v preglednici so zajeti le tisti lastniki, ki bi poleg dela v svojem gozdu opravljali tudi delo v drugih gozdovih.

Verjetno ni potrebno posebej poudarjati, da je pri kmetih na razpolago še zelo velik potencial kmetijskih traktorjev, ki bi se jih dalo s sorazmerno nizkimi stroški adaptirati za delo v gozdu. Pri tem pa ne gre samo za traktorje, ampak v posameznih primerih tudi za druge stroje (kamione), ki v kmetijski proizvodnji niso dovolj izkoriščeni.

Tu je potrebno poudariti, da bi se zadruge še dodatno opremile, če bi imele zagotovljenega dovolj stalnega dela, vendar trenutne tržne razmere tega ne omogočajo.

2.2.4 Predelava lesa

S predelavo lesa se ukvarjajo 4 (štiri) zadruge, ki letno razrežejo cca 30.000 m³ okroglega lesa.

Lahko bi rekli, da gre predvsem za poskuse opravljati tudi to dejavnost, ki pa bo v prihodnosti vsekakor potrebna in ima perspektivo. Pri tem se postavlja vprašanje ali se bomo tega lotili znotraj združništva ali pa bodo to opravljali drugi, ki bodo sposobni najti kapital za razvoj novih ali za nakup že obstoječih predelovalnih obratov.

Danes gre v večini primerov, kjer zadruge opravljajo žagarsko dejavnost, za najem obstoječih kapacitet, saj je za tako proizvodnjo potrebno veliko kapitala, ki pa ga zadruga v večini primerov nimajo.

2.2.5 Vzdrževanje gozdnih prometnic

Marsikje imajo kmetje v lasti mehanizacijo za gradnjo in vzdrževanje gozdnih prometnic (rovokopače, buldožerje, kamione za prevoz materiala...). V glavnem uporabljajo to mehanizacijo za lastne potrebe, ponekod pa izvajajo gradbena dela kot podizvajalci pri gradbenih podjetjih. Do sedaj zadruge še niso uspeli povezati kmetov pri vzdrževanju prometnic, razen Gozdarske zadruge Slovenj Gradec, ki opravlja tudi to dejavnost.

V bistvu gre za organizacijo zimskega vzdrževanja, kjer sodeluje cca 65 kmetov, ki imajo traktorje s snežnimi plugi (od tega je 13 združnih snežnih plugov) in tako pozimi vzdržujejo okrog 400 km gozdnih cest v Mislinjski dolini,

ki so delno javnega značaja. Tu gre za tipičen primer povezovanja in vključevanja kmetov v izvajanje del.

Na tem področju so še odprte možnosti za razvoj dejavnosti in za zaposlitev tako združnih delavcev kot kmetov, članov zadrug. To bi bilo zanimivo predvsem na področju, kjer je razmeroma veliko gozdnih cest, ki morajo biti redno vzdrževane in imajo tudi delno javni pomen.

2.2.6 Ostale dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo zadruga na področju gozdarstva

Poleg trženja in opravljanja dela v gozdovih se zadruga ukvarjajo še z zelo različnimi dejavnostmi na področju gozdarstva, kot so:

- nabava kmetijske ter gozdarske mehanizacije in orodja,
- nabava in prodaja gradbenega in ostalega materiala,
- različna strokovna svetovanja s področja gozdne proizvodnje.

Seveda se vsak dan pojavlja še vrsta drugih del, ki pa so po svojem obsegu v celotni dejavnosti zadrug več ali manj zanemarljiva.

2.3 Število in struktura zaposlenih

Zadruga razpolagajo s svojimi redno zaposlenimi gozdarskimi strokovnjaki in usposobljenimi gozdnimi delavci sekači, poleg tega pa je velik potencial še pri kmetih, članih zadrug, ki so za delo v gozdu usposobljeni in opremljeni in jih je mogoče takoj vključiti, poleg tega pa je še veliko potencialnih interesentov, ki so se pripravljene usposobiti, če bi bilo na razpolago dovolj dela v gozdu. Ob širitvi obsega stalnega dela v gozdovih bi tudi zadruga lahko dodatno redno zaposlile gozdarske strokovnjake in delavce sekačev.

Pri vključevanju zadrug v delo v gozdu gre predvsem za dva načina, ki sta zanimiva in se nam ju zdi pomembno posebej poudariti:

- Zadruga s svojimi redno zaposlenimi delavci opravlja uslugo lastnikom, ki tega dela ne morejo sami opravljati, bodisi da za to niso primerno opremljeni ali pa primerno usposobljeni.
- Zadruga angažira tiste lastnike gozdov, ki so za to delo usposobljeni in opremljeni, na svoji pretnajhni kmetiji pa ne pridobijo dovolj dohodka za normalno eksistenco.

Preglednica 3: Pregled zaposlenih gozdarskih strokovnjakov in delavcev sekačev v zadrugah in usposobljenih kmetov ter potencialnih interesentov

Vrsta delavcev	Inž. gozd.	Gozd. tehniki	Delavci-sekači
Zaposleni v zadrugah	7	23	27
Usposobljeni kmetje	0	296	0
Potenc. interesenti-kmetje	0	274	0
Skupaj	7	23	597

Pri povezovanju in vključevanju lastnikov gozdov za delo v gozdu vidimo predvsem naslednje pomembne prednosti:

- lastniki gozdov vedo, kje naj iščejo pomoč za izvajanje del v svojih gozdovih, če tega ne morejo opraviti sami;
- zadružne cene dela pomenijo barometer cen za vse ostale izvajalce;
- dodatni zaslužek lastnikov gozdov, ki so vključeni v izvajanje del;
- zadruga pomaga pri opravljanju in usposabljanju lastnikov, ki so zainteresirani za opravljanje dela;
- zadruga pri organiziranem povezovanju s svojimi strokovnimi kadri pokriva načrtovanje proizvodnje in varstva pri delu.

Na tak način lastniki izpolnjujejo minimalne pogoje, ki jih je predpisal minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Pri vključevanju kmetov v delo v gozdu se pojavlja tudi precej problemov, saj gre v večini primerov v odnosu kmet-zadruga za klasičen pogodbeni odnos (drugačen po sedaj veljavni zakonodaji ni možen) in plačilo na osnovi pogodbenega dela, ki je po trenutno veljavni zakonodaji bolj obremenjeno z davki in prispevki kot redno delo, to pa pomeni zmanjšano konkurenčnost.

Na tem področju so še velike možnosti razvoja in širitve dela, predvsem pa bodo zadruga poskušale s povečanjem vključevanja članov zadrug v delo v gozdu.

3 ZANIMANJE ZA DELA V GOZDOVIH, KI JIH ORGANIZIRA SKLAD KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ IN GOZDOV REPUBLIKE SLOVENIJE

Od anketiranih bi 24 zadrug opravljalo delo tudi v gozdovih Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov. Po njihovih ocenah so sposobni opravljati dela na 60.200 ha gozdov, seveda če bi imeli ob ustrezni spremembi zakonodaje možnost kandidirati tudi za ta dela.

Zadruga se zanimajo predvsem za:

- možnost kontinuirane proizvodnje in dobave surovine kupcem tudi v obdobjih, ko v privatnem sektorju zaradi dela v kmetijstvu gozdarska proizvodnja pade na minimum;

- možnost zapolnitve vrzeli pri zaposlitvi redno zaposlenih delavcev;
- širjenje obsega proizvodnje in s tem zmanjševanje stroškov (komerciale in administracije) za les, odkupljen od kmetov;
- dodatno vključevanje kmetov v delo v gozdu, kar je za marsikatero kmetijo pomemben dodatni vir dohodka;
- ustvarjanje trga na področju t.i. državnih gozdov ne sarno na področju privatnih gozdov. Mislimo, da bi to lahko tudi prispevalo k lažjemu delu sklada za gozdarstvo.

Zelo pomembna za kmeta, s tem pa posredno tudi za združništvo, bi bila možnost dolgoročnega zakupa gozdov SKZG, ki jo predvideva sprememba Zakona o SKZG republike Slovenije. To bi bilo izrednega pomena predvsem za višinske kmetije, ki s kmetijsko proizvodnjo zaradi težavnih razmer ne morejo pridobiti dovolj dohodka za normalno eksistenco, so pa po drugi strani izrednega pomena za ohranitev poseljenosti podeželja.

V vsakem primeru se bodo tudi tu vključile zadruga predvsem pri trženju proizvodov, strokovnem svetovanju pri proizvodnji, nabavi mehanizacije za opravljanje dela in usposabljanju kmetov, kolikor še niso primerno usposobljeni za delo v gozdu.

Zadruga bi tudi tako širile svoj obseg poslovanja in znižale strošek na enoto proizvoda, kar pa je po drugi strani pozitivno tudi za vse ostale člane zadruga.

4 ZAKLJUČEK

Ugotavljamo, da razpolaga združništvo z izredno velikimi potenciali za opravljanje vseh del na področju gozdarstva, potrebno jih bo le pravilno usmerjati.

Združništvo v gozdarstvu se razvija v smislu splošnih načel združništva, ki so bila na področju kmetijstva že dobro uveljavljena, pa so v zadnjem času celo nekoliko izgubljala na pomenu. Zadruga, ki so se lotile dela na področju gozdarstva, so se na začetku ubadale z razmeroma velikimi težavami, kljub temu pa so izvedle sorazmerno veliko, tudi v prihodnosti bodo zelo pomembne tako za obstoj posameznih kmetov kot za razvoj celotnega slovenskega podeželja.

Povzetki referatov s posvetovanja "Sonaravno gospodarjenje in raba gozdov - obnovljivega naravnega bogastva - v novih razmerah"

Drevesničarstvo in semenarstvo v Sloveniji

Jani BELE*

Čeprav gozdna sadika nekako ne najde svojega mesta v sonaravnem gojenju gozdov, mislim, da bomo morali pogozdovanju dati tisto mesto, ki ga je imelo nekoč. Današnji gozd je namreč z vseh strani bombardiran in bo našo pomoč zelo potreboval, da bo dal tisto, kar od njega pričakujemo oziroma zahtevamo.

Gozdno semenarstvo

Naloga gozdne semenarne je oskrbovanje slovenskega gozdarstva in gozdnih drevesnic s semenom gozdnega drevja. Pri podjetju Semesadika Mengeš dobimo:

- seme za direktno setev v gozdu; potrebe po tem semenu so predvsem na pogoriščih na kraškem območju;
- seme za setev v drevesnicah; zaradi spremenjenih potreb gozdarstva po sadikah smo se morali tudi mi preorientirati v zbiranje semena listavcev, pri tem pa smo naleteli na določene probleme:

1. zaradi periodičnosti obrodov in njihovega neenakomernega prostorskega pojavljanja se je pokazalo, da imamo premalo izločenih semenskih sestojev. Rešitev vidimo v izločanju začasnih semenskih sestojev.
2. primitivno, ročno pobiranje semena (hrast, bukev). Na nekaterih področjih, predvsem dinarskem in gorskem, je tako nabiranje nemogoče. V tujini rešujejo to s postavljanjem mrež pod drevesa.
3. skladiščenje semena listavcev je zelo problematično. Obstojajo procesi, za katere nismo dovolj tehnično opremljeni.

Potrebe po semenu iglavcev (smreke) rešujemo s se-

menško banko, ki je bila osnovana še pred reorganizacijo gozdarstva in v kateri je semena (ob današnji porabi) še za 15 let.

Posebno vprašanje so semenske plantaže, ki bi jih bilo najbolj posekati.

Največji problem pri zbiranju semena so obiranci. V tujini so to gozdarji, ki imajo opravljene vse potrebne izpite in preglede, pri nas pa si pomagamo s podjetji za višinska dela. Zaradi manjše potrebe po semenu pa si pomagamo velikokrat z redno sečnjo v času polnega obroda.

Drevesničarstvo

Spremembe v gozdarski politiki in občutno zmanjšano povpraševanje po sadikah so ukiniteli skoraj vse drevesnice v okviru prejšnjih GG-jev, tako imamo sedaj le tri drevesnice, ki v pretežni meri oskrbujejo gozdarstvo s sadikami (Semesadika Mengeš, Omorika Muta, Štivan Matenja vas). In še pri teh drevesnicah je ime "gozdna drevesnica" zbledelo, kajti za preživetje se morajo ukvarjati z mnogimi drugimi stvarmi (proizvodnja okrasnih sadik). Za nemoteno delo drevesnic bomo morali izdelati dolgoročni plan potreb po sadikah gozdnih drevesnih vrst.

Velik problem pri vzgoji sadik listavcev predstavlja divjad, zato bo potrebno dodatno zaščititi drevesnične površine.

Današnje stanje gozdov oziroma njihova lesna masa je verjetno odvisna tudi od aktivnega pogozdovanja v preteklih letih. Danes pogozdujemo petkrat manj kot nekdanj. Ali bo to kaj vplivalo na gozd jutri?

Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu med Programom razvoja gozdov v Sloveniji in zahtevami Evropske Unije (EU)

Sašo Žitnik**, Janez-Tomaž Krmelj***, Hojka Kraigher****

Pomanjkljiva kontrola nad izvorom gozdnega reprodukcijskega materiala, priprava strokovnih osnov za novi

* J. B., dipl. inž. gozd., Semesadika Mengeš, SLO

** S. Ž., dipl. inž. gozd., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, Ljubljana, SLO

*** J. T. K., dipl. inž. gozd., Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS, Dunajska 56-58, Ljubljana, SLO

**** Doc. dr. H. K., dipl. inž. gozd., dipl. biol., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, Ljubljana, SLO

Zakon o semenu in sadikah kmetijskih rastlin, ki ni primeren za gozdarsko seme in sadike in katerega sprejem bi pomenil brezzakonje na področju gozdnega reprodukcijskega materiala ter usklajevanje zakonodaje z zahtevami EU so pospešili potek priprav strokovnih osnov za Zakon o gozdnem reprodukcijskem materialu. Komisija za pripravo strokovnih osnov za zakon o semenu in sadikah gozdnega drevja ter podzakonskih predpisov in za pripravo

strokovnih osnov za tehnični predpis oziroma standarde za področje semena in sadik pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS je po zgledu hrvaške, avstrijske, nemške, francoske, finske in švedske zakonodaje s tega področja začela z delom na dveh področjih:

- na pripravi novega zakona in podzakonskih predpisov (tematika tega prispevka),
- na pripravi tehničnega predpisa oziroma standardov.

Namen zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu je:

- Zavarovanje gozdnih genskih virov in načrtno ter trajno gospodarjenje z njimi, v skladu z Zakonom o gozdnih (Ur. L. RS 30/93), z načeli Programa razvoja gozdov v Sloveniji (Ur. L. RS 14/96) ter s sodobnimi svetovnimi in evropskimi usmeritvami pri gospodarjenju in ohranjanju obnovljivih naravnih virov. Temelji le-teh so Konvencija o biološki raznovrstnosti (Rio de Janeiro 1992, ratificirana v RS l. 1996), Alpska konvencija (1993) ter Resoluciji o varstvu gozdov v Evropi (Strasbourg 1990, Helsinki 1993). Konvencija opredeljuje varovanje biotske pestrosti na treh ravneh: genski, vrstni in ekosistemski. Izvedbeni nivo varovanja gozdnih genskih virov je opredeljen v resolucijah S2 in H2, sodelovanje na zakonodajnem področju pa v resoluciji H3.
- Dosledno uvajanje strokovnega nadzora nad izvorom in kvaliteto gozdnega reprodukcijskega materiala. Doslej je bilo slednje delno opredeljeno v Zakonu o semenu in sadikah iz leta 1973, ki velja tako za gozdarstvo kot za kmetijstvo in v gozdarstvu nikoli ni dobro zaživel. Predvsem je bil pomanjkljivo dorečen nadzor nad izvorom in kvaliteto gozdnega reprodukcijskega materiala.
- Ureditve in pospeševanje trgovanja z gozdnim reprodukcijskim materialom. Kazalci prometa z gozdnim reprodukcijskim materialom so naslednji:
 - a) Za obdobje 1991-2000 je predvidenih 5-6 milijonov sadik gozdnih drevesnih vrst letno za izpolnitev obvez gozdnogospodarskih načrtov in sanacijo prizadetih gozdov.

b) Leta 1996 je bilo v Slovenijo uvoženo 51 ton in izvoženo 122 ton semena gozdnih drevesnih vrst. Celotna vrednost uvoza in izvoza je znašala 548.000 USD.

- Zaščita interesov kupcev gozdnega reprodukcijskega materiala, predvsem kupcev v pogojih enotnega trga v državah, članicah EU.

Trgovanje z gozdnim reprodukcijskim materialom je v EU urejeno s smernicami EU. Veljavne smernice so bile sprejete leta 1966, dopolnjene leta 1969 in 1975 in so zadnjih nekaj let v fazi adaptacij. Glavne spremembe, ki bodo predvidoma sprejete že leta 1998, se nanašajo na kategorije reprodukcijskega materiala (približevanje shemi OECD), spreminja se seznam vrst, opredeljujejo se tako postopki, ki sodijo v zakonodajo držav članic, kot tudi v standardi za posamezne kategorije gozdnega reprodukcijskega materiala. Smernice omejujejo trgovanje z gozdnim reprodukcijskim materialom znotraj EU in so obvezne za vse članice EU. Smernice ne posegajo na področje uporabe gozdnega reprodukcijskega materiala, ker bi to pomenilo poseganje v pravice prostega trga in zasebne lastnine.

Zaradi čim enostavnejše adaptacije novega Zakona je predlog kolikor mogoče usklajen s smernicami EU. Zakonsko predpisan postopek priznavanja izhodiščnega materiala, preverjanje izvora, certificiranje, vodenje knjig pri nabiralcih, semenarjih, drevničarjih in trgovcih je predpogoj za vstop na skupen EU trg, ni pa še zadostni pogoj zanj, saj mora zapisano tudi dejansko potekati v praksi. Pogoj za skupno trgovanje z gozdnim reprodukcijskim materialom v EU je učinkovito izvajanje in kontrola teh predpisov preko strokovnih presoj pooblaščenih organizacij. Kljub usklajenosti bo ob sprejemu v članstvo potrebno k posameznim členom Zakona sprejeti dopolnitve, katerih ta hip še ni mogoče vpisati vanj (npr. usklajevanje prometa v izjemnih primerih na osnovi sklepa Komisije EU - ekvivalent v Sloveniji je Republiška strokovna komisija, dokončen izbor vrst, ki je trenutno v EU še v fazi usklajevanja ipd.).

Prilaganje gozdarske tehnike sonaravnemu gospodarjenju v slovenskih gozdovih

Robert ROBEK*, Boštjan KOŠIR**

Odpiranje gozdov in raba prometnic ter pridobivanje lesa so tiste gozdarske dejavnosti, pri katerih prihaja do sprememb gozdnega biotopa in biocenoze, ki lahko povzročajo degradacijo gozdnih ekosistemov in razvredno-

tenje gozdnogospodarskih ciljev. Z naraščanjem stopnje mehaniziranosti omenjenih proizvodnih procesov postajajo posegi intenzivnejši in pogostejši, temu primerno pa se povečuje tudi kompleksnost posledic ter skupni obseg motenj v gozdnem prostoru.

V Programu razvoja gozdov motnje gozdnih ekosistemov zaradi gozdarske dejavnosti niso izrečno opredeljene, očitna pa je ambivalenost pri obravnavi odnosa med proizvodnimi in splošnokoristnimi vlogami gozdov. Ker je

* Asist. mag. R. R., dipl. inž. gozd., GIS, Večna pot 2, Ljubljana, SLO

** Doc. dr. B. K., dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, Ljubljana, SLO

Iz domače in tuje prakse

izvajanje del v veliki večini primerov zadnje in odločilno strokovno dejanje pri gozdnogojitveni obravnavi gozdnih ekosistemov, je na večih mestih v Programu poudarjena potreba po razvoju okolju prilagojenih tehnologij ter njihovem usklajevanju z zahtevami splošnokoristnih vlog.

Poškodbe drevoja, ki so neposredno ali posredno povezane z gozdarskimi deli, so evidentirali popisi propadanja gozdov v letih 1987, 1991, 1993, 1994 in 1995. V obravnavanem obdobju se povprečna poškodovanost gozdov zaradi gozdarskih del giblje med 10 in 15 %. Popis poškodovanosti dreves iz leta 1995 kaže, da so razlike med regijami statistično značilne, med sektorji lastništva pa ne. Zaradi specifične narave pojavljanja poškodb je zanesljivost teh rezultatov nizka, drugih velikoprostorskih inventur o tovrstni poškodovanosti pa pri nas ni bilo.

V okviru ciljnega raziskovalnega programa sta bila podprta dva komplementarna razvojna projekta: 'Mnogonamenska raba in okolju prilagojeno dograjevanje omrežja gozdnih prometnic' in 'Usklajevanje pridobivanja lesa z drugimi funkcijami gozdov'. Preliminarni rezultati izvedenih raziskav ponujajo naslednje ugotovitve:

Varno delo v gozdu je sonaravno

Marjan LHOGL AVŠEK *

Ko opredelimo človeka z njegovimi potrebami kot del narave, postane skrb za njegovo varnost pri delu - humanizacija dela - ena od zahtev in kriterijev ocene sonaravnosti gospodarjenja z gozdovi. Za oceno stopnje humanosti dela je znanih že več primernih meril za varnost dela, za tečajnost dela in za obremenitev človeka iz delovnega okolja. V Sloveniji že veliko vemo o možnostih prilaganja dela človekovim lastnostim in sposobnostim. Tudi številne praktične izkušnje so v preteklosti prispevale k povečevanju varnosti dela v družbenih gozdovih, medtem ko zasebni lastniki gozdov niso bili deležni zadostne skrbi za učinkovito in varno delo. Gozdarstvo je ostalo najnevamejša panoga za zdravje vseh, ki delajo v gozdu. Število mrtvih pri delu v gozdu je glede na opravljeno delo ogromno. Reorganizacija gozdarstva je povzročila, da je varstvo pri delu manj upoštevano in zato je nezgod pri delu zmeraj več. Sodobni podjetniki nimajo dolgoročnih interesov za ohranjanje delovnih zmognosti osebja, državi se zdi, da je vseeno, kako živijo ljudje, ki se ukvarjajo z gozdnim delom. Program razvoja gozdov v Sloveniji večkrat deklarativno navaja humanizacijo dela kot pomemben cilj in usmeritev, vendar v operativnem programu ni nobenih temeljev za doseganje teh ciljev.

* Prof. dr. M. L., dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83. Ljubljana, SLO

- Poškodbe drevoja in tal je pri obstoječih tehnologijah mogoče in potrebno zmanjševati s kakovostnim gozdnogojitvenim načrtovanjem in poklicnim izvajanjem del, ki upošteva značaj in omejitve uporabljenih tehnologij.
- Gradnja vsake prometnice v gozdnem prostoru je znaten poseg v naravo delovanja gozdnega ekosistema, a trenutno še ni primerno podprta s stroki prilagojenimi merili in postopki za zmanjševanje morenj (kodeks izvajanja del pri pridobivanju lesa, smernice za načrtovanje, gradnjo in rabo gozdnih prometnic).
- Enovitih dopustnih mej negativnih vplivov v našem prostoru ni mogoče postaviti, potrebno pa je zagotoviti sistem notranjega (pri izvajalcih) in zunanjega (ZGS, inšpekcija) nadzora kakovosti izvedbe del v vseh gozdovih.
- Deklarirani potrebi po tehnološkem razvoju ne sledijo potrebni ukrepi za njegovo spodbujanje pri vseh izvajalcih del v gozdarstvu.
- Raziskovalno delo na tem področju mora biti kadrovsko in finančno stabilno, povezano z vsemi subjekti v gozdarstvu ter aplikativno in ciljno usmerjeno k dejanskim uporabnikom.

Za izboljšanje sedanjih razmer pri zagotavljanju varnega dela obstaja več možnosti:

- zmanjšanje socialne solidarnosti pri nezgodah zaradi malomarnosti,
- določanje pravičnih odškodnin za poškodbe pri nezgodah in za zdravstvene okvare,
- izvajanje (nadzor in sankcioniranje) že sprejetih predpisov,
- organizirana inšpekcijska dela tudi v zasebnih gozdovih,
- prenos skrbi za varno delo na javno gozdarsko službo,
- bonitiranje izvajalcev tudi glede na stanje varstva pri delu in odvzem možnosti pridobivanja del,
- organiziranje učinkovite lastne službe za varstvo pri delu v vseh izvajalskih podjetjih,
- povečanje ekonomskega interesa izvajalcev in poslovnih združenj (zadruge na primer) za varnost dela,
- zavarovalne premije - diferencirane po stanju varnosti pri delu,
- močno povečanje možnosti za izobraževanje lastnikov gozdov in delavcev o varstvenih ukrepih, zlasti tistih vgrajenih v tehniko dela,
- zahteve sindikatov za izvajanje vseh varstvenih ukrepov.

Je v naši družbi kdo, ki bo sprožil te dejavnosti?

Vloga Zavoda za gozdove Slovenije pri načrtovanju, gradnji in vzdrževanju gozdnih prometnic

Matij BEGUŠ*

Z vzpostavitev nove organiziranosti gozdarstva po sprejetju zakona o gozdovih, se je pričelo tudi z gozdnimi cestami delati na novih osnovah. Najradikalnejša je bila sprememba na področju financiranja gradnje in vzdrževanja gozdnih cest. Vse potrebne aktivnosti so v principu izvedene na sistemu lastnega prispevka lastnika in sofinanciranja države. Vloga Zavoda za gozdove Slovenije je opredeljena v Zakonu o gozdovih, ki mu nalaga izdelavo strokovnih podlag za odpiranje gozdov z gozdnimi prometnicami, načrtovanje in spremljanje vzdrževanja gozdnih cest.

Strokovne podlage za odpiranje gozdov so opredeljene v gozdnogospodarskih načrtih. Verjetno bi bilo primerno, da bi izdelovali tudi projekte za gradnjo gozdnih cest, vendar je zakonodaja predvidela drugače.

Pri vzdrževanju gozdnih cest je vloga Zavoda v tem, da izdeluje letne programe vzdrževanja gozdnih cest, so-

deluje pri oddaji del, nadzira delo in opravi prevzem opravljencga. Sistem dela je sledeč:

- ZGS zbere letne potrebe vzdrževanja gozdnih cest in izdela prioriten program dela;
- prioriten program dela uskladi z občino in ga prilagodi predvideni razpoložljivi višini sredstev;
- lokalna skupnost skupaj z ZGS izvede javni razpis za vzdrževanje gozdnih cest;
- sledi izbor najugodnejšega izvajalca;
- ZGS nadzoruje dela in usmerja izvajalce ter na koncu dela prevzame;

Ko so dela prevzeta, plača svoj del občina iz sredstev pristojbin, država pa iz proračuna. Nekoliko drugače je pri vzdrževanju gozdnih cest v državnih gozdovih, vendar je predviden v prihodnjem letu sistem, ki naj bi bil za vsa lastništva enoten.

Trendi onesnaževanja in onesnaženosti zraka v Sloveniji

Mateja GJEREK, Rozalija CIGLAR, Melanija LEŠNJAK, Anton PLANINŠEK, Bojan RODE**

Prispevek obravnava onesnaževanje (emisijo) in onesnaženost zraka (imisijo) v Sloveniji s poudarkom na zadnjih nekaj letih. Upoštevan je tudi vpliv vremena.

Največji delež k celotni emisiji SO_2 prispevajo termoelektrarne in toplarne. V zadnjih letih se je emisija močno zmanjšala, največ zaradi delovanja odžveplovalne naprave na bloku 4 v TE Šoštanj, pa tudi zaradi nižje vrednosti žvepla v tekočih gorivih. Zaradi naraščajočega prometa naraščajo emisije dušikovih oksidov in ogljikovodikov. To so snovi, ki vplivajo na kopičenje ozona v prizemnem sloju (fotokemijski smog). Naraščajo tudi emisije CO in CO_2 .

Onesnaženost zraka merijo na območju vse Slovenije. Mreža je gostejša na območjih z močnejše onesnaženim zrakom. Republiško mrežo sestavljajo osnovna mreža, ki jo vodi Hidrometeorološki zavod, ter dopolnilne, v katerih izvajajo meritve različni izvajalci (Elektroinštitut Milan Vidmar, Zavod za zdravstveno varstvo Celje, Inštitut za

varovanje okolja pri Zavodu za zdravstveno varstvo Maribor).

Meritve iz avtomatske mreže kažejo v mestih trend upadanja koncentracij SO_2 v zadnjih letih, medtem ko v okolici termoelektrarn Šoštanj in Trbovlje ostajajo na enaki ravni. Koncentracije dušikovih oksidov se v zadnjih letih bistveno ne spreminjajo. Tudi meritve 24-urne merilne mreže kažejo upadanje povprečne vrednosti indeksa onesnaženosti zraka s kislini plini v letih 1977 - 1995, precej večje vrednosti pa so bile izmerjene leta 1996. Povečanje gre predvsem na račun večjih vrednosti v poletnem času.

Dolgoletni niz meritev kakovosti padavin kaže, da se kislost padavin na večini urbano-industrijskih in podeželskih lokacij z leti povečuje. Naraščanje koncentracije nitrata v padavinah se je v zadnjih nekaj letih na vseh postajah ustavilo in od leta 1993-94 naprej vidimo trend upadanja. Koncentracije sulfata v padavinah še naprej upadajo.

* J. B., dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

** M. G., dipl. inž. meteor.; R. C., dipl. inž. kem.; mag. M. L., dipl. inž. kem.; A. P., dipl. inž. meteor.; B. R., dipl. inž. kem., Hidrometeorološki zavod Slovenije MOP, Vojkova c. 1b, 1000 Ljubljana, SLO

Škodljivi vplivi onesnaženega zraka na gozdne ekosisteme in stanje v Sloveniji

Melanija LEŠNJAK*

Pri odlaganju snovi iz zraka (v trdni, tekoči ali plinasti obliki) na vegetacijo ali na tla se pojavljajo škodljivi učinki na gozdnih ekosistemih. Študije so pokazale, da so glavne snovi, ki lahko vplivajo na gozdni ekosistem kisle ter alkalne usedline (dušikove in žveplove spojine, alkalijske in zemeljsko-alkalijske kovine, kloridi, fosfati), fotokemijski oksidanti (ozon, peroksi acetil nitrat - PAN, peroksi propil nitrat - PPN, vodikov peroksid), težke kovine in obstojne organske snovi (pesticidi, policiklični aromatski ogljikovodiki - PAH itd.).

Prispevek obravnava škodljive učinke onesnaženega zraka na gozd z različnih vidikov. V prvem delu so obravnavani mednarodno uveljavljeni kriteriji za sprejemljive obremenitve vegetacije s škodljivimi snovmi iz zraka, ki temeljijo na dosedanjih spoznanjih o negativnih učinkih.

To so smernice Ekonomske komisije za Evropo (UN ECE), priporočila Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) in direktive Evropske skupnosti.

Drugi del prispevka obravnava stanje kakovosti zraka in depozicije v Evropi, predvsem na osnovi podatkov mednarodne merilne mreže EMEP, ter rezultate meritev na EMEP/GAW merilni postaji Iskrba pri Kočevski Reki. Merilna postaja Iskrba je locirana na pretežno gozdnatem področju Slovenije proč od velikih emisijskih virov in Lokacija je reprezentativna za stanje kakovosti zraka na širšem neurbanem področju. Merilni program obsega kakovost padavin, žveplove in dušikove spojine v zraku ter prizemni ozon. Rezultati meritev so obravnavani z vidika možnih vplivov na gozdne ekosisteme.

Škodljivi biotski in abiotski dejavniki v slovenskem gozdu

Dušan JURČ**, Jošt JAKŠA***, Nevenka BOGATAJ****

Zbiranje podatkov o vplivu škodljivih biotskih in abiotskih dejavnikov na gozdove poteka v Sloveniji na tri načine. Prvi so zabeležke v odkazilnem manualu revirnih gozdarjev Zavoda za gozdove Slovenije, kjer je definiran vzrok sečnje. V rubriki varstveno-sanacijske sečnje je navedenih enajst povzročiteljev poškodb - insekti, bolezni (glive), divjad, veter, sneg, žled, plaz (usad), požar, imisija (lokalna), poškodbe zaradi dela v gozdu in drugo. Drugi je redni letni popis (monitoring) poškodovanosti gozdov, ki poteka na 4X4 km mreži traktov vsako četrto leto, na 16X16 km mreži traktov pa vsako leto. Poleg nespecifičnih znamenj poškodovanosti drevja (osutost) je pri tem popisu ugotovljena tudi poškodovanost drevja zaradi znanih, na

terenu določljivih škodljivih dejavnikov. Tretji vir podatkov izhaja iz delovanja poročevalske, diagnostične in prognostične službe za varstvo gozdov, ki je umeščena v sistem Službe za varstvo rastlin Slovenije. Vodje odsekov za gojenje in varstvo gozdov na vseh 14. območnih enotah Zavoda za gozdove Slovenije so zadolženi za zbiranje podatkov o povzročiteljih poškodb, Gozdarski inštitut Slovenije službo koordinira. Ti podatki so najnatančnejše definirani, vendar so predvsem zaradi velike vrstne številčnosti biotskih dejavnikov le fragmentarni.

V prispevku podajamo najpomembnejše ugotovitve o povzročiteljih poškodb gozdov v Sloveniji v zadnjih nekaj letih.

* Mag. M. L., dipl. inž. kem., Hidrometeorološki zavod Slovenije MOP, Vojkova c. 1b, 1000 Ljubljana, SLO

** Mag. D. J., dipl. biol., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

*** J. J., dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

**** Mag. N. B., dipl. inž. gozd., Valburga 51b, 1216 Smlednik, SLO

Raziskovalna dejavnost v slovenskem gozdarstvu

Milan HOČEVAR*

Spremembe v političnih odnosih, ekonomskem in lastniškem sistemu, ki so se v Sloveniji zgodile po letu 1991 in jim na kratko pravimo tudi tranzicija, niso prinesle le bistvenih premikov v organiziranosti gozdarstva, temveč tudi v gozdarskem raziskovalnem delu. Medtem ko se je gozdarstvo vsa prva leta po nastanku nove slovenske države, deloma pa še danes, ukvarjalo samo s seboj, z lastnim in denacionalizacijo ter gradilo nov sistem javne gozdarske službe, je gozdarsko raziskovalno delo preživljalo eno najtežjih kriz zadnjih 50 let. Ta ugotovitev velja v celoti za Gozdarski inštitut, medtem ko je bil položaj na Gozdarskem oddelku Biotehniške fakultete zaradi še delujočega temeljnega financiranja šolske dejavnosti nekoliko ugodnejši. Morda se moramo zahvaliti le srečnemu naključju in dejstvu, da nihče iz vrst nove oblasti ni hotel prevzeti nevhvaležne vloge pogrebca, da inštitut ni bil ukinjen.

Z vrsto pravnih aktov (Zakon o gozdovih, 1993, Sklep o ustanovitvi Gozdarskega inštituta Slovenije, 1994) je vlada Republike Slovenije znova potrdila nujnost sistematičnega raziskovalnega dela na področju gozdarstva in ga postavila pod okrilje Ministrstva za znanost in tehnologijo, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Ministrstva za okolje in prostor. S temi formalnimi pogoji pa za gozdarsko raziskovalne institucije še zdaleč niso bili dani normalni pogoji za uspešno delo, ker finančna vprašanja niso bila dosledno urejena.

Gozdarsko raziskovalno delo danes poteka pretežno v okviru nacionalnega raziskovalnega programa Ministrstva za znanost in tehnologijo (temeljni, uporabni in razvojni raziskovalni projekti) in od leta 1994 dalje, tudi ciljnega raziskovalnega programa CRP GOZD, za katerega glavno sredstev zagotavlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Delež tržnih raziskav je zaenkrat še zelo skromen.

Zaradi težav s financiranjem se je precejšnje število raziskovalcev upokojilo, raziskovalni program pa je bil v primerjavi z obdobjem pred tranzicijo močno skrčen, kar ponazarjajo tele številke:

	1990 IGLG	1990 BFG	1990 SKUPAJ	1996 GIS	1996 BFG	1996 SKUPAJ
Število raziskovalcev*	34	23	56	23	20	43
v FTE	29,65	6,20	35,85	19,10	6,30	25,40
Število razisk. ur	50.407	10.528	63.226	32.473	10.706	43.179

* mladi raziskovalci niso upoštevani

IGLG, GIS = gozdarski inštitut; BFG: gozdarski oddelk Biotehniške fakultete

* Prof. dr. M. H., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

Zelo negativno se na kakovost in nadaljni razvoj raziskovalnega dela odraža močan kadrovski rez, s katerim smo izgubili mentorje in predvsem kolege z bogatimi praktičnimi izkušnjami. Izgube do neke mere nadomeščamo z izobraževanjem novih raziskovalcev v okviru programa mladih raziskovalcev Ministrstva za znanost in tehnologijo, ki pa delež sredstev, namenjenih za našo panogo, že nekaj let znižuje.

Zahteve novega časa so naravo gozdarskega raziskovalnega dela bistveno spremenile. Osnovni cilj ostaja celostno reševanje problemov slovenskega gozda in gozdarstva, vendar je v zadnjem času zaznaven premik na področje širše problematike okolja in prostora. Močno je poudarjeno tudi področje bioloških raziskav, ki se ukvarjajo z razumevanjem temeljnih procesov pri odzivu vegetacije na okoljske strese. Gozd še nadalje ostaja torišče raziskav, vendar ne več edini laboratorij. Sodobne raziskave niso več mogoče brez moderno opremljenih laboratorijev in uporabe vseh možnih pridobitev sodobne informatike. To zahteva od raziskovalcev vedno več znanja, raziskave pa postajajo vedno dražje.

Novi model financiranja gozdarskega dela, ki se premočno naslanja na državo, skriva v sebi tudi nevarnost vse močnejšega oddaljevanja od problemov slovenske gozdarske operative. To še toliko bolj, ker se vse bolj uveljavlja miselnost, da za ocenjevanje uspešnosti raziskovalnega dela, tudi v gozdarstvu, zadostuje indeks citiranosti, ki ga ugotavlja neka ameriška ustanova in ne predvsem relevantnost za slovensko gospodarstvo. Zato je za prihodnja leta zelo pomembno, da znova vzpostavimo povezave, ki so med raziskovalnimi institucijami in gozdarsko operativno nekoč že odlično delovale.

Celotno gozdarstvo, operativa, šolstvo in raziskovalno delo so na razpotju; stoletna, pretežna usmerjenost v gozdno lesno proizvodnjo se definitivno končuje in vznika čas okoljsko poudarjenega upravljanja z gozdnimi viri kot celoto. Gozdni prostor postaja zanimiv za mnoge zelo različne vede, gozdarji pa se bomo v njem ohranili le, če bomo znali tudi v praksi uveljaviti naša sintetična znanja in stoletne izkušnje.

Visokošolsko izobraževanje gozdarskih strokovnih kadrov

Iztok WINKLER*, Marijan KOTAR**

V skladu z razvojem gozdarske znanosti in stroke smo študij gozdarstva postopoma razvili kot študij sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, ki so bistvena sestavina našega življenjskega prostora. Študij usmerja k sinhronemu povezovanju ekoloških, tehnoloških in ekonomskih prvin.

Ekološka kriza in večja družbena občutljivost za ekološke probleme ter prebujajoča se družbena skrb za naravno dediščino in varstvo narave nudi realne možnosti za širjenje delovnega področja gozdarjev. Z zadnje dopolnitvijo študijskega programa leta 1992 širimo študij gozdarstva tudi na druge obnovljive naravne vire in prenos bogatih izkušenj sonaravnega dela z gozdom tudi na druge naravne sestavine našega prostora. S tem pa se širijo tudi delovne in zaposlitvene možnosti naših diplomantov zunaj klasično pojmovanega gozdarstva. V dograjevanju te usmeritve vidimo tudi našo pomembno perspektivo. Hitrost njenega uveljavljanja bo odvisna zlasti od lastne kadrovske usposobitve, za kar je potrebno intenzivno raziskovalno delo na novih področjih, in tudi od širjenja družbenih potreb po diplomantih s takim znanjem.

V študijskem letu 1996/97 je prenehalo dosedanje višješolsko izobraževanje, ki je bilo v gozdarstvu uveljavljeno od leta 1978. Nadomešča ga triletni visokošolski strokovni študij, ki vsebinsko pogloblja dosedanje višješolski študij, večji poudarek je tudi na praktičnem usposabljanju.

Vse težave slovenskega gozdarstva v obdobju tranzicije niso posebno negativno vplivale na odziv kandidatov za univerzitetni študij. Z novimi kandidati smo zadnja leta v celoti zapolnili razpisana mesta, zlasti je pomembno, da je odziv velik že ob taki prvi prijavi kandidatov. Število diplomantov je bolj ali manj konstantno, v zadnjih petih letih povprečno letno 18 diplomantov na visokoškolskem in 13 na višješolskem študiju. Posebno obeležje je gozdarskemu študiju v zadnjih letih dalo več kot 260 izrednih študentov, ki se izobražujejo na višješolskem študiju.

Čeprav se gozdarska stroka ne razvija tako naglo kot nekatere druge, npr. naravoslovno-tehnične, pa je stalno spremljanje novih spoznanj in odkritij ter osvežitev in dograjevanje znanja nujno potrebno. Temu služi sistem pošolskega izobraževanja, od formalnega (specializacija,

magisterij in doktorat) do neformalnega (seminarji, delavnice, strokovna posvetovanja itd.).

Fakulteta je neposredno odgovorna zlasti za formalne oblike pošolskega izobraževanja. Vse te oblike potekajo že od leta 1966, vendar je njihova dejanska učinkovitost premajhna. To se kaže v prevelikem osipu in nesorazmerno dolgi dobi študija. Del krivde za to gre pripisati razmeram v gozdarstvu po letu 1990, ki ne spodbujajo podiplomskega študija in so marsikdaj kakovostni kriteriji pri kadrovanju v ozadju. Kljub temu ne gre zanemariti dejstva, da je fakulteta v zadnjem desetletju dala 28 magistrorov, 4 specialiste ter 5 doktororov gozdarskih znanosti.

Hkrati se povečuje ponudba programov magistrskega študija. Med njimi kaže posebej omeniti zelo odmeven študij varstva naravne dediščine. Za vse te programe je značilno, da so izrazito večdisciplinarni in povezujejo večino študijskih področij Biotehniške fakultete in tudi druge ljubljanske fakultete. Z njimi presegamo strokovno zaprtost in samozadostnost, ki je bila doslej značilna tudi za gozdarstvo.

- Izvajanje študija otežujejo zlasti naslednje slabosti:
- pomanjkanje habilitiranih učiteljev, zlasti na nekaterih področjih, kjer so učitelji izpolnili pogoje za upokožitev, niso pa vzgojili naslednikov,
 - pomanjkanje laboratorijev, kar je posledica enostranskega gledanja, da je samo gozd naš laboratorij,
 - pomanjkanje lastnega stalnega terenskega učnega objekta, na katerem bi se odvijali pretežni del terenskega pouka.
 - slabšanje materialnega položaja študentov.

Smeri visokošolskega študija gozdarstva so danes začrtane, ustvariti je treba samo pogoje, da jih bomo lahko najuspešneje uresničili. Osrednja pozornost pa mora biti usmerjena v kakovostno izvajanje študija, njegovo sprotno posodabljanje in večjo učinkovitost.

K temu lahko pomemben del prispeva tudi gozdarska praksa, ki bo svoje delo zasnovala na uporabi novega znanja, spodbujala pridobivanje znanja in ga ustrezno vrednotila.

* Prof. dr. I. W., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

** Prof. dr. M. K., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, SLO

Srednješolsko izobraževanje v gozdarstvu

EVROPE

Sino edina slovenska gozdarska šola. Želimo vam predstaviti naše delo po leto 1990 malo pred praznovanjem pedesetletnice štiriletnega (nekaj let petletnega) izobraževanja za poklice v gozdarstvu.

Število vpisanih dijakov:

Šolsko leto	Gozdarji	Gozd. tehniki
1990/91	0	53
1991/92	0	17
1992/93	9	29
1993/94	15	33
1994/95	5	29
1995/96	4	29
1996/97	6	31
1997/98	9	35

Iz tabele vpisa razberemo le nekaj dejstev. Zato jih osvetlimo s komentarjem:

- prvi dve ničli v razpredelnici, ki označujeta število vpisanih dijakov v program gozdar, nista čisto realni (ti dve šolski leti so dijaki obeh gozdarskih usmeritev poslušali prvi letnik skupaj in so se ločili šele po koncu prvega letnika - značilnost usmerjenega izobraževanja),
- šolsko leto 1991/92 pomeni izrazito ločnico vpisa v gozdarsko tehniško šolo (vpis se je tedaj drastično znižal),
- kljub številčno ugodnejšemu vpisu v naslednjih treh letih je bila struktura vpisanih dijakov zelo pisana (vpisovali so se predvsem tisti dijaki, ki so bili po prvem vpisu odklonjeni na drugih šolah),
- zadnja tri leta napolnimo oddelek po prvem vpisu (torej šolo ponovno obiskujejo dijaki, ki se za ta poklic želijo usposobiti),
- zaradi uvedbe gimnazije se k nam vpisujejo dijaki s povprečno dobrim učnim uspehom (kar je skupna značilnost slovenskih tehničnih šol).

Število abiturientov:

Šolsko leto	Gozdarji	Gozd. tehniki
1990/91	19	49
1991/92	13	41
1992/93	14	34
1993/94	6	34
1994/95	8	13
1995/96	13	15
1996/97	6	13

Preglednica jasno kaže močan padec števila abiturientov v obeh izobraževalnih programih, še posebej pa pri izobraževanju za gozdarske tehnike.

V letih prehoda je na dejavnost naše šole čutili vpliv številnih dejavnikov:

* E. Č. prof., Srednja gozdarska lesarska šola Postojna, 6230 Postojna, SLO

- prekinil se je ustaljeni (uspešni) način štipendiranja in kadrovanja za poklice v gozdarstvu,
- spremenili so se pogoji za opravljanje določenih del v gozdu (in gozdarstvu),
- spremenila se je organiziranost gozdarstva v Sloveniji,
- spremenil se je odnos gozdarstva do edine slovenske srednje gozdarske šole (prekinitev sofinanciranja, prekinitev kadrovanja).

V teh letih je šoli uspelo:

- šolo ohraniti (in se zaradi nemotenega financiranja Ministrstva za šolstvo in šport združiti s postojnsko lesarsko šolo),
- poskrbeti za stalnejši strokovni kader za poučevanje strokovnih predmetov v gozdarstvu (močno se je zmanjšalo število honorarnih učiteljev za poučevanje strokovnih predmetov),
- doseči enoten standard izobraževanja pri praktičnem pouku,
- vzpostaviti kooperativne stike z Zavodom za gozdove - območna enota Postojna-pri izvedbi posameznih praktičnih vaj za gozdarske tehnike,
- izdelati kataloge znanj in izpitne kataloge za strokovne predmete v gozdarstvu,
- sktati mednarodne povezave z gozdarskimi šolami in izpeljati mednarodno izmenjavo dijakov.

Ni nam uspelo:

- pridobiti šolskega revirja,
- zagotoviti stalnega financiranja nadstandardnih programov.

Poleg primarne dejavnosti - srednješolskega izobraževanja za poklice v gozdarstvu - smo izvajali tečaje za usposabljanje delavcev za različna dela v gozdu in izvajali tečaje za lastnike gozdov.

In v prihodnosti:

- z zaskrbljenostjo čakamo na izdelavo nomenklature poklicev, za katero poklicani (Združenje za gozdarstvo) ne kažejo posebnega posluha,
- želimo si ohraniti štiriletno šolo gozdarske usmeritve, saj le-ta omogoča dovolj kvaliteten strokovni kader za vsakršno primarno izobraževanje v gozdarstvu,
- pripravljeni smo posodobiti predmetnike in učne načrte v skladu z izdelano nomenklaturu poklicev,
- menimo, da mora biti delavec, ki dela v gozdu, primerno izobražen, z izoblikovanim odnosom do gozda in do dela, ki ga opravlja (dovolj kakovostno izobraževanje za gozdnega delavca je le šolsko izobraževanje, saj skozi tečajno dejavnost zagotovo ne moremo doseči zastavljenih ciljev),
- zavzemali se bomo za stalno financiranje nadstandardnih programov.

Tone LESNIK*

Naloge Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) je mogoče opravljati po temeljnih načelih trajnosti, sonaravnosti in mnogonamenski gozdov le z dobro izobraženim strokovnim osebjem, osveščeni in usposobljeni lastniki gozdov in osveščena javnostjo. Zato je izobraževanje in osveščanje javnosti in lastnikov gozdov med najpomembnejšimi nalogami ZGS. Utemeljitev izobraževalne dejavnosti ZGS je v Zakonu o gozdovih in v Programu razvoja gozdov Republike Slovenije. Oba dokumenta govorita o izobraževanju zaposlenih v ZGS in o izobraževanju oziroma osveščanju lastnikov in javnosti.

Ko govorimo o izobraževanju lastnikov gozdov in javnosti, se srečujemo s pojmi: stiki z lastniki gozdov, stiki z javnostjo, osveščanje, prosvetljevanje, izobraževanje, usposabljanje. Povzeto po Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSJ) pomeni izobraževanje skrbeti za vzgojo in izobraževanje mladine, oblike izobraževanja odraslih, osveščanje - osvestiti: narediti, da kdo kritično presoja, spoznava svoja in tuja dejanja, mnenja, čuti odgovornost zanje (SSJ), prosvetljevanje - prosvetliti: s poučevanjem, izobraževanjem doseči, da kdo misli in dela brez predsodkov, razumno (SSJ)

Zaposleni v ZGS so torej v vlogi predmeta (objekta) izobraževanja in v vlogi izobraževalca lastnikov gozdov in javnosti. Kot izobraževalci so delavci ZGS tudi pri notranjem, internem izobraževanju in usposabljanju zaposlenih v ZGS. Izobraževalna dejavnost ZGS je zahtevna in kompleksna.

Koncept izobraževanja v ZGS opredeljuje mesto in vlogo izobraževanja v ZGS, ciljne skupine in dolgoročne cilje izobraževanja, metode in oblike izobraževanja, načrtovanje in organiziranje izobraževanja.

Glavne ciljne skupine izobraževanja v ZGS so: lastniki gozdov, javnost in delavci ZGS, torej zelo številna in raznolika populacija. Samo lastnikov je v Sloveniji med 250.000 in 300.000, z osveščanjem pa se obračamo na vso slovensko javnost.

Oblike in metode dela so odvisne od značilnosti ciljne populacije oziroma skupine. Pri izobraževanju ločimo dve glavni obliki: formalno in neformalno. Pri formalnem izobraževanju, kjer gre za uradno priznane pridobitve izobrazbe, je ZGS vezan na ustrezne izobraževalne ustanove.

Med izobraževanjem in osveščanjem je razlika v intenzivnosti in metodah. Pri osveščanju v večji meri upo-

rabljamo medije. Pri izobraževanju je treba upoštevati, da imamo v veliki meri pred seboj odrasle, in zato upoštevati metode izobraževanja odraslih, ki so drugačne kot pri izobraževanju mladih. Zelo važna oblika pri ciljni skupini delavcev ZGS je samoizobraževanje, za lastnike gozdov pa svetovanje pri vsakdanjih stikih gozdarjev ZGS z lastniki gozdov.

Izobraževanje je nujno dobro načrtovati. Načrtujemo na več ravneh:

Dolgoročne usmeritve (za obdobje 3 do 5 let), letni plan izobraževanja po ciljnih skupinah, ki je del celotnega letnega programa dela ZGS, osnovni izvedbeni izobraževalni program ali projekt.

Izvajalci izobraževanja so izobraževalci (predavatelji, inštruktorji, moderatorji) oziroma izobraževalne ustanove, ki izvedejo izobraževalni program po vsebinski plati, po ustrezni metodi, ki je določena v izobraževalnem programu in izobraževalnem gradivu. Izobražujemo z lastnimi (internimi) ali zunanjimi izvajalci ali v kombinaciji.

Organiziranje izobraževanja zajema skrb za potreben prostor, tehnične pripomočke in opremo ter postopek plačevanja stroškov, evidenco udeležbe, časovni potek izobraževalnega programa.

Do sedaj je Zavod za gozdove Slovenije izvedel številne dejavnosti za izobraževanje lastnikov in osveščanje javnosti. Usposabljanje za varno delo v gozdu in za nego gozdov sta prioritetni temi za lastnike. Neposredna udeležba nekaj tisoč lastnikov na usposabljanju je videti majhna v primerjavi s celotnim številom lastnikov, vendar je treba upoštevati, da je usposabljanje smiselno le za tiste lastnike, ki delo v gozdu opravljajo sami zase ali za druge, in da je interes lastnikov gozdov za usposabljanje za nego gozda, ki je zelo dolgoročna investicija, še majhen.

Udeležba lastnikov na izobraževalnih dejavnostih ZGS ni povezana z denarnimi subvencijami, ki jih daje država lastnikom gozdov za vlaganja v gozdove. Ta povezava bi morala lastnike vzpodbuditi k večji zainteresiranosti za izobraževanje.

Ob izobraževalnih dejavnostih, kjer delavci ZGS nastopajo kot izobraževalci in organizatorji, se kaže velika potreba po izobraževanju delavcev ZGS ravno za to področje - izvedbo izobraževanja za lastnike gozdov in za javnost.

* T. L., dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

Ustanovitev kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije

Ljilja KUCHAR*

Podobno kot v večini evropskih dežel je bila kmetijsko-gozdarska zbornica zakonsko ustanovljena na območju Slovenije (Dravske banovine) že med obema vojnoma in je delovala do druge svetovne vojne. V zahodnoevropskih državah uvrščajo kmetijsko-gozdarske zbornice med ustanove demokratičnega sistema. Njihove glavne funkcije so:

- zastopanje interesov kmetov, lastnikov kmetijskih zemljišč in kmetijskih, gozdarskih in ribiških organizacij,
- svetovanje kmetom in kmetijskim organizacijam, ki opravljajo kmetijsko, gozdarsko in ribiško dejavnost,
- pospeševanje razvoja gospodarnega in okolju prijaznega kmetovanja, gozdarstva in ribištva.

Z ustanovitvijo kmetijsko gozdarske zbornice dobi kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo enotno interesno organizacijo. S pomočjo zbornice se poveča vpliv kmetov na gospodarskem, socialnem in zakonodajnem področju v državi. Poveča se njihov vpliv na delovanje strokovnih služb v kmetijstvu, gozdarstvu in ribištvu, ki bodo po novem delovale v okviru zbornice. Te službe so:

- kmetijska svetovalna služba,
- selekcija in kontrola proizvodnje v živinoreji,
- introdukcija v rastlinski pridelavi ter sadjarski in vinogradniški centri,
- del gozdarske službe (svetovanje v gozdarstvu).

V okviru zbornice bodo delovali dosedanja kmetijski zavodi s servisnimi kmetijskimi službami.

Kmetijsko-gozdarska zbornica bo enovita organizacija s sedežem v Ljubljani (samo ena pravna oseba). Imela bo

predvidoma sedem območnih enot (sedem regij). Sedeži enot bodo na sedanjih kmetijskih zavodih. Območne enote ne bodo pravne osebe. Imele bodo izpostave (območja sedanjih upravnih enot). Sedež strokovnih služb bo na državni zbornici v Ljubljani. Na območnih zbornicah bodo specialistične službe, na izpostavah območnih zbornic pa terenske službe.

Najvišji organ kmetijsko-gozdarske zbornice bo svet zbornice, ki bo imel 42 delegatov. Svet izmed svojih delegatov izvoli predsednika in dva podpredsednika. Poleg sveta zbornice so še upravni in nadzorni odbor, častno razsodišče in direktor zbornice. Podobne organe bodo imele tudi regijske enote.

Kmetijsko-gozdarska zbornica bo javno pravno združenje, ki bo imelo obvezno članstvo za lastnike kmetijskih zemljišč (fizične osebe) in kmetijske organizacije (pravne osebe) ter prostovoljne člane. Lahko bo opravljala javna pooblastila. Kmetijsko-gozdarska zbornica se bo financirala iz:

- zborničnega prispevka,
- prihodkov iz lastne dejavnosti,
- sredstev, ki jih skladno z zakonom dodeli država za delovanje javnih služb,
- sredstva lokalnih skupnosti,
- krediti, dotacije ipd.

Predlog novega zakona o kmetijsko-gozdarski zbornici sta že obravnavala Odbor Vlade R Slovenije za gospodarstvo in Vlada R Slovenije.

Zavod za gozdove Slovenije danes, jutri - Delo z gozdom v dobro narave in ljudi

Primož ILEŠIČ**

Zavod za gozdove Slovenije je bil ustanovljen na podlagi Zakona o gozdovih leta 1993, ki je v temelju spremenil takratno organiziranost gozdarske dejavnosti. Ustanovljen je bil z namenom, da kot enovita gozdarska organizacija usmetja gospodarjenje z gozdom in gozdnim prostorom v državni in privatni lasti na celotni površini Republike Slovenije. Na temelju naravnih zakonitosti gozda in njegovega življenjskega prostora so upoštevani tako interesi lastnikov gozdov kakor tudi interesi javnosti in države.

* E. K., dipl. inž., državni podsekretar MKGP, Dunajska 56-58, 1000 Ljubljana, SLO

** P. I., dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

Zavod ne poseduje nikakršnih pravic in dolžnosti v zvezi z upravljanjem, gospodarjenjem ali pridobivanjem dohodka iz gozda.

Cilji in naloge Zavoda za gozdove Slovenije izhajajo iz Zakona o gozdovih in iz Programa razvoja gozdov. Odvisni so od lastninsko - ekonomskih odnosov, od sposobnosti gozda, da omogoča ekološke, socialne in ekonomske funkcije in od tega, kolikšen pomen daje družba izobraževanju lastnikov gozdov in osveščanju javnosti. Glavni cilji so:

1. Ohranitev in trajnostni razvoj gozdov v njihovi biološki pestrosti ter vseh ekoloških, socialnih in proizvodnih funkcijah,

2. obranitev naravnega okolja in ekološkega ravnotežja v krajini,
3. ohranitev posejnosti in kultiviranosti krajine ter izboljševanje kakovosti življenja na podeželju. Glavne cilje lahko strmemo v izjavo o poslanstvu Zavoda za gozdove, ki obsega prizadevanje za kakovost gozda, gozdne krajine in človekovega življenja, oziroma v geslo: »Delo z gozdom v dobro narave in ljudi«.

V organizacijskem smislu je Zavod samostojna pravna oseba, ki je organizirana kot javni zavod. Za svoje delo odgovarja Vladi RS. Ker predstavlja Zavod neprofitni del gozdarstva, se njegova dejavnost skoraj v celoti financira iz sredstev državnega proračuna. Zavod sestavlja Centralna

enota in 14 območnih enot. V sklopu območnih enot je 94 krajevnih enot in 4 gojitvena lovišča. Skupno število revimih gozdarjev je 433 oziroma v povprečju 4,6 revimih gozdarjev na krajevno enoto. 1 revirni gozdar pokriva povprečno 2.500 ha velik gozdni revir. Strokovno delo Zavoda je organizirano v sklopu 8 strokovnih oddelkov.

Zavod upravlja Svet zavoda in 14 Svetov območnih enot Zavoda. Svet Zavoda šteje 25 članov in ga sestavljajo predstavniki svetov območnih enot, ustanovitelja, izobraževalnih in raziskovalnih organizacij s področja gozdarstva in predstavniki lastnikov gozdov. Obravnava strokovnih vprašanj, povezanih z gozdarstvom in lovstvom, je zadolžitev Strokovnega sveta Zavoda in 14 Strokovnih svetov OE Zavoda.

Uspešnost novega sistema sonaravnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji*

Franc FERLIN**

Ocena uspešnosti sistema sonaravnega gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji v letih 1993 - 1997 sloni na analizi temeljnih ekoloških, gozdnogospodarskih in socialnoekonomskih dejavnikov kot indikatorjev vpliva sistema (trendov razvoja gozdov in intenzivnosti ter uspešnosti gospodarjenja, odziva lastnikov gozdov) ter na analizi uspešnosti uresničevanja sistema samega (javne gozdarske službe, nacionalnega programa razvoja gozdov, glavnih zakonskih določila). Kritična analiza indikatorjev vpliva sistema kaže:

- pozitivni vpliv na nadaljnji razvoj gozdov ter ohranjanje njihove biološke pestrosti, na zniževanje deleža ekološko nesprejemljivih sečenj, posredno pa tudi na blaženje procesov propadanja gozdov;
- pomemben prispevek k ekonomski uspešnosti gospodarjenja z gozdovi, saj proračunske spodbude lastnikom gozdov (financiranje javne gozdarske službe in sofinanciranje vlaganj) predstavljajo skoraj petino prodajne cene lesa;
- preniček obseg izvajanja gozdnogojitvenih ukrepov, ki vplivajo na kakovost in stabilnost gozdov - zaradi premajhnega obsega proračunskih sredstev;
- razmeroma močan vpliv na izvajanje varstvenih in sanacijskih ukrepov (povečana proračunska sredstva) v zasebnih gozdovih;
- zelo pozitivni vpliv na vzdrževanje gozdnih cest v zasebnih gozdovih (plačevanje prispevka lastnikov gozdov, enoten sistem upravljanja oziroma vzdrževanja);
- pozitivni vpliv na izobraženost in usposobljenost lastnikov gozdov za strokovno in varno delo v gozdu ter

povečan interes za sodelovanje z javno gozdarsko službo;

- neučinkovitost sistema v smislu spodbujanja združevanja razdrobljenih lastnikov gozdov (tudi zaradi izpada nekaterih materialnih spodbud).

Analiza uspešnosti uresničevanja sistema sonaravnega gospodarjenja pa kaže naslednje:

- Programa razvoja gozdov v Sloveniji se je v prvem letu njegovega uresničevanja (1996) v materialnem pogledu uresničil 62 %-tno, in sicer 79 %-tno pri javni gozdarski službi ter (le) 44 %-tno pri vlaganjih v gozdove.
- Javna gozdarska služba je kot glavni steber sistema predstavljala njegov najuspešnejši del. Tako bodo npr. vsi slovenski gozdovi v razmeroma kratkem času popolnoma pokriti tudi z detajlnimi gozdnogojitvenimi načrti, izdelovanje območnih lovskogojitvenih načrtov, ki je sedaj v pristojnosti gozdarjev, pa predstavlja pomemben korak k ekosistemskemu ravnanju z gozdom.
- Analiza uresničevanja zakona o gozdovih kaže največji razkorak na strani nekaterih, še ne sprejetih (podzakonskih in drugih) predpisov, nekatere določbe zakona pa so ostale neuresničene tudi na strani Zavoda za gozdove Slovenije. Uresničevanje tega zakona je na dobrih dveh tretjinah poti. Zakon, ki ureja upravljanje državnih gozdov, pa se slabše uresničuje. Zaradi nekaterih neracionalnih rešitev v tem zakonu (predvsem izključitve možnosti tržnega določanja oziroma preverjanja višine koncesijskih dajatev) pa je slab tudi ekonomski rezultat gospodarjenja z državnimi gozdovi.

* Opomba uredništva: Prispevek bo v celoti objavljen v naslednji številki GozdV.

** Mag. F. F., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO

Ali so cilji v slovenskih gozdovih ogroženi?

Franc PERKO*

Gozdovi so obnovljivo naravno bogastvo z večnamensko vlogo, z njimi je potrebno gospodariti in jih uporabljati po načelih trajnosti. Ker morajo gozdovi opravljati ekološko, socialno in proizvodno funkcijo, je gospodarjenje z njimi omejeno. Podlaga za gospodarjenje in rabo gozdov so Program razvoja gozdov in načrti za gospodarjenje. V načrtih na osnovi rastišča, stanja in funkcij gozdov ter njihovega ovrednotenja postavljajo cilje gospodarjenja z gozdovi in gozdnim prostorom ter določijo usmeritve in ukrepe za doseganje teh ciljev.

Osnovna načela (cilji) gospodarjenja in rabe gozdov so: ohranitev ali vzpostavitev naravne sestave gozdnih življenjskih združb in krepitev vsestranske odpornosti gozdov; ravnanje, ki ohranja vse funkcije gozdov; ustrezno izkoriščanje gozdnih rastišč v skladu z njihovim naravnim razvojem; medsebojna usklajenost gojenja gozdov (vlaganj), pridobivanja lesa in drugih gozdnih dobrin.

Zgoraj postavljeni cilji so v mnogočem ogroženi.

Dejansko stanje gozdov še precej odstopa od ciljnega: spremenjena drevesna sestava, neizkoriščen rastiščni potencial naših gozdov (okrog dve tretjini optimalnega - če gledamo po kakovosti je doseganje še nižje), neprimerna starostna in debelinska sestava sestojev (mnogo premajhen je delež debelega drevja, ki je nosilec kakovosti in tudi mehanske stabilnosti gozdov); kakovost še dodatno zmanjšujejo preštevne poškodbe sestojev pri pridobivanju lesa (sečnja, spravilo, gradnje prometnic); otežena ali skoraj popolnoma onemogočena (preštevna rastlinojeda divjad,

neusklajena z okoljem) naravna obnova gozdov s ciljnim, rastiščnim razmeram primernimi drevesnimi vrstami; velik delež (med petino in četrtno) močno prizadetega drevja (osutost krošnje nad 25 %).

Temu pa se pridružujejo še številne druge motnje (ujme, bolezni, škodljivci), ki ogrožajo stabilnost gozdov in dražijo gospodarjenje z njimi ter dajejo lastnikom (in državi) manjše ekonomske učinke.

Vse premalo se stori, da bi se razmere pričele izboljševati: ob sicer nižjih sečnjah se seka preveč debelega drevja, ne opravlja pa se nujno potrebnih redčenj; vse večji je delež varstvenih (sanacijskih) in vse manjši negovalnih (načrtnih) sečenj; gozdnogojitvena dela v zasebnih gozdovih se opravljajo le v obsegu okrog polovice načrtovanih; država ne izpolnjuje svojih obveznosti pri sofinanciranju in financiranju vlaganj v gozdove.

Ne najboljše stanje gozdov (rezultat odnosa do gozda v preteklosti - zaradi dolgoročnosti razvoja gozda tudi precej oddaljeni), številne motnje (ki trenutno, nekatere pa tudi že dlje prizadevajo slovenske gozdove: preštevna divjad, ujme, onesnaženo ozračje, škodljivci, bolezni) in ne najboljši odnos do gozdov (zaostajanje negovalnih sečenj - predvsem redčenj, slaba realizacija načrtovanih gojitvenih del, neizpolnjevanje finančnih obvez države do gozdov) ogrožajo izpolnjevanje večnamenske vloge gozda in cilje, ki jih pred gozdove postavljamo, odlagajo v megleno in oddaljeno prihodnost.

Stališča in odmevi

Stališča in ugotovitve s posvetovanja "Sonaravno gospodarjenje in raba gozdov - obnovljivega naravnega bogastva - v novih razmerah", ki ga je organizirala Zveza gozdarskih društev Slovenije 6. novembra 1997

1. Gozdovi so obnovljivo naravno bogastvo z večnamensko vlogo, z njimi je potrebno gospodariti in jih uporabljati po načelih trajnosti, a sonaravno gospodarjenje z gozdovi mora nujno upoštevati tudi načelo ekonomičnosti. Podlaga za gospodarjenje in rabo gozdov so Program razvoja gozdov in načrti za gospodarjenje, ki jih za vse gozdove pripravlja Zavod za gozdove Slovenije kot javna gozdarska služba. Vsebina gozdnogospodarskih načrtov, ki nadaljujejo tradicijo na tem področju, je bila na novo opredeljena ob koncu leta

1997 z novim Pravilnikom o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih. Na osnovi novega pravilnika zbira Zavod za gozdove Slovenije podatke in pripravlja načrte že vse leto 1997. Zavod za gozdove Slovenije je opravil tudi pomembno delo, saj je pripravil strokovne podlage za zakonsko zavarovanje varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom.

2. Sonaravnemu ravnanju z gozdom se vedno bolj prilagaja tudi obnova gozdov s sadnjo. Da bi zagotovili ustrezno vrstno sestavo, količino in provenienčno poreklo sadik in semena za potrebe obnove s sadnjo in setvijo, je Zavod za

* Mag. F. P., dipl. inž. gozd., Slivice 34, 1318 Rakek, SLO

gozdove izdelal usmeritve in srednjeročni plan letnih potreb, ki ga postopno uvaja v prakso. Pri novih usmeritvah, kjer se močno povečuje delež listavcev, pa nastopajo težave s pomanjkanjem semenskih sestojev listavcev, skladiščem njihovega semena, periodičnosti obrodov in njihovega neenakomernega prostorskega pojavljanja ter nedodelanim sistemom nabiranja. Slovenijo čaka ob vključevanju v Evropsko unijo prilagoditev Zakona o gozdnem reprodukcijskem materialu njihovim smernicam.

3. Negativni zunanji vplivi na gozd se stopnjujejo, osutost drevoja je zdravstveno stanje peča, stabilnost gozdov je ogrožena in v celotnem posku je že okoli 50 odstotkov drevoja, posekanega zaradi sanacijskih (varstvenih) sečenj, delež negovalnih (načrtnih) sečenj pa se znanjšuje. Povečujejo se stroški varstva gozdov in pridobivanja lesa, manjša pa se tržna vrednost posekanega lesa. Varstvo gozdov mora zato postati integralni del vseh del v gozdovih in posegov vanje. Za celovit pregled in primerno ukrepanje je potrebno usklajeno spremljanje negativnih vplivov na gozd, ki ga sestavljajo monitoring (popis) poškodovanosti gozdov, spremljava vzrokov sečenj, poročevalsko diagnostična in prognozična služba, popisi spremljave odnosov gozd-divjad, spremljava trendov vpliva onesnaženja na gozdne ekosisteme in spremljava trendov onesnaževanja in onesnaženosti zraka v Sloveniji. Naloge na tem področju v Sloveniji opravljajo: Zavod za gozdove Slovenije, Gozdarski inštitut Slovenije, Biotehniška fakulteta-Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire in Hidrometeorološki zavod Slovenije. Za spremljavo vse številnejših negativnih vplivov na gozd primanjkuje finančnih sredstev, tako da inštitucije, ne morejo spremljati vseh nujno potrebnih stvari, za katere so zadolžene.

4. Odpiranje gozdov za gozdnimi prometnicami in pridobivanje lesa so tiste gozdarske dejavnosti, ki lahko povzročajo degradacijo gozdnih ekosistemov in razvrednotenje gozdnogospodarskih ciljev. Z naraščanjem mehaniziranosti proizvodnih procesov postajajo posegi intenzivnejši in pogostejši, temu primerno pa se povečuje tudi kompleksnost posledic ter skupni obseg motenj v gozdnem prostoru. Preliminarni rezultati izvedenih raziskav dajejo naslednje ugotovitve:

- poškodbe drevoja in tal je mogoče pri obstoječih tehnologijah zmanjšati s kakovostnim gozdnogojitvenim načrtovanjem in poklicnim izvajanjem del, ki upošteva naravo in omejitve uporabljenih tehnologij;
- gradnja vsake prometnice v gozdnem prostoru je grob poseg v gozdni ekosistem, ki zahteva stroki prilagojene postopke za zmanjšanje motenj;
- enovitih dopustnih mej negativnih vplivov v našem prostoru ni mogoče postaviti, potrebno pa je zagotoviti sistem notranje (pri izvajalcih) in zunanje (Zavod za gozdove Slovenije, inšpekcija) kontrole kakovosti načrtovanja in izvedbe del v vseh gozdovih.

Zveza gozdarskih društev Slovenije bo eno od posvetovanj

v letu 1998 posvetila problemom poškodb gozdnih sestojev po gozdarski dejavnosti.

5. Država posveča premalo pozornosti številnim nezdodam pri gozdnem delu, ki so posebej pogoste pri premalo usposobljenih lastnikih gozdov. Država bi morala s svetovanjem, z vzpodbudami in osveščanjem o materialni odgovornosti posameznikov, ter drugimi ukrepi vzpostaviti vzvode, ki bi zmanjšali preštevile nezdode pri delu v gozdovih. Zaradi velike aktualnosti te problematike pripravlja Zveza gozdarskih društev Slovenije v letu 1998 posvetovanje o nezdodah pri delu v gozdovih.

6. Osnovni cilj raziskovalnega dela je celostno reševanje problemov slovenskega gozda in gozdarstva, zato je pomembno, da znova vzpostavimo povezave, ki so med raziskovalnimi institucijami in gozdarsko operativno nekoč že odlično delovale. V zadnjem času pa je zaznaven premik tudi na področju problematike okolja in prostora. Gozdni prostor hkrati postaja zanimiv za zelo različne vede, gozdarji pa se bomo v njem ohranili le, če bomo znali tudi v praksi uveljaviti naša sintetična znanja in stoletne izkušnje.

7. V skladu s razvojem gozdarske znanosti in stroke smo študij gozdarstva postopoma razvili kot študij sonaravnega gospodarjenja, ki je bistvena sestavina našega življenjskega okolja. Študij usmerja k usklajenemu povezovanju ekoloških, tehnoloških in ekonomskih prvin. Izvajanje študija danes otežujejo: pomanjkanje habilitiranih učiteljev, pomanjkanje laboratorijev, kar je posledica enostranskih pogledov v preteklosti (naš laboratorij je gozd) in pomanjkanje lastnega stalnega terenskega učnega objekta.

8. Ocenjujemo, da nujno potrebujemo lastno gozdarsko srednješolsko izobraževanje, zato je potrebno takoj pristopiti k pripravi nomenklature poklicev v gozdarstvu. Če ne bo te naloge prevzelo Splošno združenje gozdarstva, jo bo prevzela Zveza gozdarskih društev Slovenije.

9. Zavod za gozdove Slovenije s številnimi dejavnostmi osvešča in izobražuje lastnike in svoje delavce ter javnost. Najzahtevnejše je osveščanje in usposabljanje lastnikov gozdov za uspešno gospodarjenje z gozdovi. Država bi morala lastnike gozdov vzpodbuditi k večji zainteresiranosti za izobraževanje.

10. Gozdarstvo razume potrebo po ustanovitvi Kmetijsko-gozdarske zbornice kot inštitucije, ki zastopa interese kmetov in drugih lastnikov kmetijskih zemljišč in gozdov v razmerju do vseh inštitucij oblasti. Nikakor pa zbornica, ki je ustanovljena zaradi zastopanja interesov lastnikov kmetijskih zemljišč in gozdov, ne more pridobiti javnih pooblastil s področja gozdarstva, ki so v javnem interesu. Prav tako ni smotno izločati določenega dela kadrov iz Zavoda za gozdove Slovenije v zbornico, saj so vsa dela, ki jih po veljavni zakonodaji opravlja Zavod za gozdove Slovenije, organsko povezana celota (n.pr. izobraževanje in svetovanje lastnikom gozdov ob sodelovanju pri gojitvenem načrtovanju ali izbiri drevoja za posek, izobraževanje lastnikov ob konkretnem opravljanju določenih del in ob prevzemu teh del, svetovanje lastniku, kako krojiti les, da bo iztžek večji, ob skupni izbiri

drevoja za posek ipd). Postavlja pa se tudi vprašanje smiselnosti obveznega članstva v zbornici, posebej še ob dejstvu, da se srečujemo z lastniki, ki sta jim kmetija in dohodek iz nje pomembna, pa do malih posestnikov, ki dohodke pridobivajo iz drugih virov. Nesprejemljivo je tudi, da gozdarstvo k prepravi te zakonodaje sploh ni bilo povabljen, čeprav naj bi bilo v zbornico vključeno.

11. Zadrage so predvsem namenjene ekonomskim posestnikom malih zasebnih lastnikov za uspešno vstopanje na trg. Zaradi pa lahko opravljajo tudi številne druge naloge za svoje člane in nečlane. Danes je najpomembnejša naloga zadrage odkup lesa, pomembna pa postaja tudi povezovanje članov na področju tarne gozdne proizvodnje.

12. Zavod za gozdove Slovenije še kot enotna javna gozdarska služba za vse gozdove po začasnem prilagajanju postopno uveljavlja. Prav v času konsolidacije pa od vlade in resornega ministrstva ni deležen podpore, pač pa razmišljanje o njih zveni "demonstrati". Pri lastnikih je potrebno kritično oceniti premajhni, čeprav naraščajoč interes za sodelovanje z javno gozdarsko službo ter za izvajanje del v gozdovih.

13. V obdobju skupnega gospodarjenja z družbenimi in zasebnimi gozdovi se je gozdarstvo v reproduktivnem smislu samofinanciralo, le k razširjeni reprodukciji so nekaj sredstev prispeli tudi porabniki lesa. Sedanji sistem gozdne reprodukcije je teoretično razmeroma dobro postavljen, deluje pa lahko le, če namenjajo država za reprodukcijo dovolj sredstev. Ker teh ni dovolj, je zaostajanje gojitvenih del iz leta v leto večje. Izvedba gojitvenih del v zasebnih gozdovih je žal prevečkrat zaradi skorajnega interesa lastnikov gozdov odvisna predvsem od razpoložljivih proračunskih sredstev. Čelo v državnih gozdovih se je začel obseg gojitvenih del zmanjševati, saj država ne zagotavlja več izvajanja del, predvidenih z gozdnogospodarskimi načrti. V takšnih razmerah bi morali takoj poiskati učinkovite rešitve. Lastniki gozdov bodo morali

vračati več denarja, ustvarjenega s prodajo lesa tudi nazaj v gozdove.

14. Zasebni lastniki gozdov so po prvi sprostosti in razvedenju leta 1990 (zlasti zaradi obvezne prodaje lesa) razočarani. Subvencije za gozdnogospodarska dela so, gledano s stališča lastnika, premajhna in ne nadomeščajo nekdanje vzajemnosti, ki je bila zagotovljena preko biološke amortizacije; prodaja lesa pa je težja, kot so pričakovali. Gospodarnost na razdrobljeni zasebni gozdni posesti je nizka. Na majhni posesti, ki v Sloveniji še vedno prevladuje, ni mogoče z nobeno tehnologijo doseči gospodarsko pozitivne gozdne proizvodnje in lastna cena ne pokriva prodajne cene lesa na kamionski cesti. Na srednji gozdni posesti (nad 30 ha) lahko pričakujemo pozitivne ekonomske rezultate pri uporabi tehnologij, ki uporabljajo prilagojene kmetijske traktorje. Le največja gozdna posesti omogoča kombinacijo različnih tehnologij pridobivanja lesa in tudi pozitivne ekonomske učinke. Krepiti je treba tudi gozdarsko podjetništvo, vendar na trdnost postavljenih ekoloških okvirih.

15. Ne najboljše stanje gozdov (rezultat odnosa do gozda v preteklosti - zaradi dolgoročnosti razvoja gozdov tudi precej oddaljeno), številne motnje, ki trenutno, nekatere pa tudi že daljše obdobje prizadevajo slovenske gozdove (preštevila rastlinojeda drvičad, neusklajena z možnostmi okolja, umre, onesnaženo ozračje, škodljivci, bolezni) in ne najboljši odnos do gozda (raostajanje negovalnih sečenj, predvsem redčenj, slaba realizacija načrtovanih gojitvenih del, neizpolnjevanje finančne obveze države do gozdov) ogrožata izpolnjevanje večnamenske vloge gozda in oboje, ki jih pred gozdove postavljamo, odлага v megleno in oddaljeno prihodnost.

Delovna skupina za zaključke

mag. F. Perko, doc. dr. Boštjan Košir, Jurij Beguš, Jošt lakša, Ignacij Pirlar

6. V 1997/10 - Rezultati ankete o poznavanju gozdov in gozdarstva v javnosti

V deseti številki lanskega letnika Gozdarskega vestnika je bil objavljen prispevek Rezultati ankete o poznavanju gozdov in gozdarstva v javnosti. Skoraj brez zahtev je mogoče podpreti na vedene razlike za izvajanje anket, ni pa mogoče prezeti nekaterih spodbujajev, ki zelo zmanjšujejo uporabno vrednost pridobljenih podatkov.

Najpomembnejša metodološka napomba k izvedbi ankete se nanaša na izbor anketirancev. V opisu podatkov o vzorcu anketiranih namreč ne moremo zaslediti, kako je bila zagotovljena naključnost izbora anketiranih oseb. Če izbor ni bil naključen, ni mogoče prav nobeno posluševanje, ampak se vsi dobljeni podatki nanašajo zgolj na populacijo oseb, ki so bile anketirane in nikakor ne na "javnost". Iz opisa vzorca anketiranih je mogoče razbrati, da so bili anketirani predvsem

tiisti, s katerimi prilagajajo gozdarji v stik (lastniki gozdov, moža i. znanci? sorodniki?...), kar je zelo omejitelo in opredelilo populacijo anketirancev in verjetno tudi vplivalo na odgovore. Manjka tudi pomembni podatek, kakšna je bila osnovna baza podatkov, ki je služila za izbor anketirancev. Če je bila baza omejena samo na mariborsko območje, potem bi moral naslov ankete to opredeliti ("v javnosti mariborskega območja"), sicer podaja naslov napačen vtis, da se mogoče nanaša na celo Slovenijo.

V vsebinskem delu ankete moramo omeniti razpravo o splošnem vztrajanju zap. 9. 2. Ali so slovenski gozdovi javna dobrina? Vprašani so z večino 87% odgovorili z "da", 10% z "ne" in 3% z "ne vem". V razpravi avtor prispevka pravi, da je to kakovosten podatek, da bodo lahko na tem področju še kaj

postorili. Postorili kaj? Tega iz prispevka ni mogoče zaslediti, je pa mogoče ugotoviti s pomočjo novinarskega poročila o omenjeni anketi (Delo, 6. maj 1997), ki ga je kljub zamudi treba omeniti. V članku zasledimo, da je avtor ankete ob njeni predstavitvi med drugim povedal: "Da gozdovi niso javna dobrina, je menilo 10 % vprašanih, kar vzbuja skrb, saj so tako opredeljeni v ustavi, pa tudi lastninska pravica do gozdov je omejena". Ker navedb, kolikor mi je znano, avtorji ankete nikoli niso demantirali, jih pripisujem njim, in kot kaže nameravamo 'nekaj postoriti' za tistih 10 %, ki menijo, da gozdovi niso javna dobrina. Zakaj in komu bi to zbuvalo skrb, ni navedeno. Mimogrede. Ustava ne opredeljuje pojma javne dobrine, še manj pa gozdov (ki jih sploh ne omenja) kot javno dobrino. V ustavi je sicer omenjeno javno dobro, ki pa je pravni pojem, povezan z zakonskimi omejitvami lastnine. In ker smo že pri gozdu, je treba tudi omeniti, da po mnenju nekaterih pravnikov (celo ustavni sodnik) gozda ne moremo brez zadržkov šteti za javno dobro. Javna dobrina je ekonomski pojem, ki velja za dobrine, pri katerih ni mogoče izključiti posameznega uporabnika (mogoča je zastojkarska raba), kar ima posledice pri odnosu med ponudbo in povpraševanjem po teh dobrinah. Kar se tiče gozda, lahko ugotovimo, da je samo nekaj koristi gozda takih, pri katerih ne moremo

doseči izključljivosti rabe, pri večini pa je izvedljiva in je samo politično vprašanje. Gozd nima značaja javne dobrine kot celota, ampak jo imajo samo nekatere vloge. Od vprašanih ne moremo pričakovati poznavanja teh, na videz dlakocepskih razlik, ki pa imajo pomemben vpliv na gospodarjenje z gozdovi in ustvarjanje odnosa do njih, predvsem do lastnine. Seveda pa so lahko moje pripombe samo posledica nesporazuma, ki ne bi nastal, če bi bilo vprašanje natančneje predstavljeno in razprava nekoliko podrobnejša.

Zadnji del razprave je namenjen ZGS in izračunu števila obiskov gozdov. Če ni bilo izvedeno naključno vzorčenje, izračun obiskov nima smisla. Izračun mi kljub 'preprostosti' ni razumljiv in daje res skorajda neverjetne rezultate, kot so napisali že novinarji. Kako recimo tisti, ki vsak dan obiskujejo gozdove, to storijo 180 krat na leto?

Pri prebiranju komentarja rezultatov o vlogi ZGS pri 'skrbi' za gozdove se ni mogoče znebiti vtisa pristranosti. Da bi se v bodoče podobnim očitkom izognili, bi bilo koristneje, da bi ankete, ki vsebujejo vprašanja o samem ZGS, izvedle nepristranske in strokovno usposobljene organizacije.

Mag. Milan Šinko

Organiziranost slovenskega gozdarstva po letu 1993

Dosedanja prizadevanja so dobra, kvartijo jih le rezultati.

Principijlivi in argumentirani analizi gozdarskih razmer Iztoka Winklerja v šesti številki GozdV ni kaj dodati, apologetične in propagandistične ocene Franca Ferlina v sedmi številki iste revije (letnik 55) pa vabijo k razpravi.

Ko smo po letu 1990 zrušili staro gozdarsko zakonodajo, smo se dosledno ravnali po Leninovih načelih in na ruševinah starega zgradili novo. Nismo sledili evoluciji tako kot razumni narodi, ki ohranijo vse, kar je dobro, in izboljšujejo slabo, temveč smo porušili tudi solidne temelje. Gozdarsko politiko so si prilastili ljudje, ki so imeli preveč moči in premalo razuma. Tako je rustikalna demagogija vsilila hibridni zakon o gozdovih, ki je prinesel več škode kot koristi.

V razvitem svetu je že davno prevladalo spoznanje, da so organizacije z ločenimi načrtovalskimi in izvajalskimi funkcijami neučinkovite in obsojene na propad. Učinkovito gozdarstvo je možno samo tam, kjer so upravne in izvajalske funkcije združene v isti osebi. Če izvajalec ne razume, kaj je načrtovalec hotel doseči, tega nikoli ne bo dosegel, velja pa tudi obratno (prosto po Petru Druckerju, guruju svetovnega podjetništva). Razdvojena gozdarska organiziranost je primer endemičnega nerazumevanja povezav med ekologijo in ekonomijo.

Slabosti zakonodaje vidimo tudi v gozdovih. Med državnimi in privatnimi gozdovi se prepad pogloblja, načelo enakega razvoja gozdov, ne glede na lastništvo, pa se spreminja v svoje nasprotje. Izvajanje del je v državnih gozdovih strokovno, tehnično in organizacijsko racionalno, za privatne gozdove tega ne moremo trditi. Le-ti strukturno nazadujejo, saj so iz njih že iztrebili plemenite listavce, podoben genocid preti tudi ostalemu drevmu, ki prinaša dobiček ali vsaj boljši avtomobil. Zgodovina nas dohiteva in z njo časi, ko smo bili bogati s siromašnimi gozdovi.

Naraščanje lesne zaloge in prirastka ne odtehta veliko večjega zniževanja vrednostne pridelave, kajti povečane količine malovrednega lesa ne morejo nadomestiti izpada tržno zanimivih drevesnih vrst in visokovrednih sortimentov. Zaradi pomanjkljive nege ne izgublamo samo vrednostne pridelave, temveč slabimo tudi stojnost sestojev, kar je zaradi vedno pogostejših ujm in polucij še bolj zaskrbljujoče. Zaradi nizke dodane vrednosti bomo s ceneno lesno surovino izvažali samo še znoj in žulje.

V privatnih gozdovih se je povsem ustavila gradnja prometnic, v državnih gozdovih pa se je prepolovila. Brez komunikacij ni mogoče intenzivirati gospodarjenja z goz-

dovi. Še tako visok odstotek pokritosti gozdov z načrti ne pomaga. Zaradi pomanjkljivega vzdrževanja propadajo veliki vložki v gozdne prometnice. Ne bi smeli spregledati dejstva, da razviti uvrščajo slabo vzdrževanje med nekulturna dejanja.

Fitocenologija, najbolj racionalna metoda spoznavanja gozdnih ekosistemov, je potisnjena na obrobje. Zaradi tega je vprašljiva kakovost gozdarskega načrtovanja, zlasti paradigma sonaravnega ravnanja. Z marginalizacijo fitocenologije se oddaljujemo tudi od naravovarstvenega menedžmenta. V Sloveniji se še nismo lotili kartiranja biotopov oziroma inventure redkih in ekološko pomembnih ekosistemov, kar je že celo desetletje najvažnejše delo evropskih gozdarjev - naravovarstvenikov. Ti se zavedajo, da je prihodnost v storitvenih dejavnostih in ne v praproizvodnji, ki vedno bolj zaposluje strokovnjake Zavoda za gozdove. Nova organiziranost zanemara ostale dobrine gozdov, med njimi zlasti socialne storitve, kar je v nasprotju s civiliziranim svetom. Tudi na področju popularizacije gozdov, zlasti vzgoje mladih, današnje gozdarstvo ni ponudilo veliko novega. Največji delež krivde nosi vlada, ki ni nudila ustrezne materialne podpore. V režiji gozdnih gospodarstev je bilo narejenega več, kot zmore Zavod za gozdove vzdrževati. Kljub temu so nas polna usta večnamenskega gozdarstva.

Družba želi poleg materialnih dobrin - lesa, tudi visoko kakovost življenja, zato bi morala biti gozdarska zakonodaja v bistvu pogodba o pravicah in dolžnostih lastnikov in družbe do gozdov. Družba, ki se opira na demokracijo, bi morala uveljaviti tak družbeni interes, ki bi prekril pridobitniškega. To načelo bi se moralo odraziti v spodbujanju gozdarskih opravil. Država bi morala ukiniti vse podpore, ki imajo za cilj maksimiranje lesne pridelave, plačevati pa samo storitve, ki so v korist skupnosti.

Današnja podoba slovenskega gozdarstva je preživela tvorba, ki deluje z veliko entropije. Ker je preobremenjena z birokratsko navlakom, ne more izkoristiti znanja in informacij. Gozdov ne moremo usmerjati s poplavo odločb, neuresničljivimi načrti in statističnimi poročili, zaželene učinke lahko dosežemo samo z ukrepi v gozdu. Teh pa ni. Poleg tega je svetovanje z upravno odločbo skrajno ponižujoče, tako za izdajatelja, kot za prevzemnika. Kot da bi z gnirjačo silili ljudi v raj!

Zavod za gozdove ima vrhunsko informacijsko službo, ki pa, žal, ne izboljšuje stanja v gozdovih. Računalniki z goro podatkov ne vedo kaj početi, pretirana privrženost digitalni kulturi pa se je že velikokrat izkazala kot zatočišče idejnih brezdomcev. V birokratskem Galapagosu se tudi lovci dobro počutijo.

Strokovnjaki Zavoda za gozdove nimajo sogovornikov v zasebnih gozdovih, njihovih nasvetov nihče ne razume. Zato so pričakovanja o racionalnih ukrepih nerealna. Nobena intenzivna gospodarska dejavnost ne dosega zastav-

ljenih ciljev, če nima kadrovske zasedenih vse izobrazbenih nivojev. Še tako velika množica visoko karatnih strokovnjakov ne more biti uspešna v kraljestvu nepismenih. Najenostavnejši fazi izkoriščanja gozdov - sečnja in spravilo leša - opravljajo zasebni lastniki z velikimi žrtvami in invaliditeto ter visokimi stroški zdravljenja. Vsiljevanje in protežiranje cenene in neizobražene delovne sile na račun diskvalifikacije gozdnih gospodarstev pa slabša nizko materialno in duhovno raven gozdarstva, njegovih kadrov, šolstva in raziskovalne dejavnosti, skratka, stroke kot celote.

Slabša se tudi struktura zemljiške posesti. Nezadržno zmanjševanje velikosti gozdne posesti po gospodarskih enotah, drobljenje gozdnih parcel in prehajanje gozdov v roke nekmetov se pospešeno nadaljuje in država ničesar ne ukrene, da bi preusmerila trende, ki slabijo ekonomsko uspešnost gozdne pridelave. Zaradi zapletov v zvezi z denacionalizacijo se zmanjšuje tudi delež državnih gozdov, kar ni v skladu z načeli Evropske skupnosti. Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov veselo zapravlja državno bogastvo s sumljivimi bančnimi manipulacijami, namesto da bi z agramimi operacijami izboljševal zemljiško stanje državnih gozdov.

Veliko kritik se nanaša tudi na neracionalno upravljanje z državnimi gozdovi. Že v času revolucionarnih sprememb Zakona o gozdovih smo v javnem podjetju prepoznali najbolj racionalno obliko organiziranosti slovenskega gozdarstva. Toda vsi napor gozdarskih strokovnjakov v tej smeri so bili zaman. Izigravanje koncesijskih odnosov, ki jih je preverilo ustavno sodišče, nas oddaljuje od civiliziranih držav ter nas ponovno sili v naročje balkanske pokvarjenosti. Brez dolgoročnih koncesij nimajo gozdna gospodarstva nobenega zagotovila za varnost naložb, kakršni sta zamenjava zastarele tehnične opreme in izobraževanje kadrov. Zaradi tega nazaduje celotno slovensko gozdarstvo, zato se tudi kot država oddaljujemo od EU, kateri se želimo pridružiti. Gozdarska politika, ki ne dosega ciljev, podira tudi zaupanje v pravno državo.

Mnenju, da nova gozdarska zakonodaja kaže pozitivne rezultate, je težko pritruditi, zlasti če se kot dokaz naštevajo gore odločb, neuresničljivi načrti in obsežna statistična poročila. Pri vsakem opravilu je pomembno samo doseganje ciljev oziroma stanje gozdov - včeraj in danes. Le-to bi morali nenehno preverjati s kakovostnim "controlling"-om, tega pa še nimamo in dokler ga ne bomo imeli, bodo uspešnost našega dela lahko ocenjevali le zanamci - pa še to le po inteligentnosti našega sodelovanja z rastlinskim svetom.

OdlIKE kulturnih okolij so dialog, razumevanje, strpnost in iskanje skupnih rešitev na demokratski način, ne pa pogubno, strankarsko omejeno vrtičkarstvo. V evropskem gozdarstvu se zadnja leta uveljavlja nova filozofija upravljanja z gozdovi t.i. New Public Managements, ki

Stališča in odmevi

se odlikuje z visoko učinkovitostjo. Nova miselnost je naperjena proti okoreli birokratski organiziranosti, ki s svojo avtoritarno hierarhijo, vertikalnimi komunikacijami in predpisanim ter normativno ozko zakoličenim delokrogom ne sprošča razvojnih vizij, idej, inovativnosti in izključuje timsko delo. Moderna organiziranost izhaja iz interdisciplinarnosti in funkcionalne strukturiranosti vedno bolj sestavljenih nalog. Naša organiziranost sodi samo še na zgodovinsko smetišče. Bežen pogled na dolga proizvodna razdobja v gozdovih, na učinke, ki se merijo z generacijami strokovnjakov, na upadanje rentabilnosti in donosnosti gozdarjenja dajo celo slutiti, da se je čas zunaj gozdov iztekel hitreje.

Gozdarska zgodovina se ponavlja kot farsa: slovenskim gozdovom je šlo najbolje v času turških vpadov, vojn, kuge, lakote in komunistične diktature. V obdobjih družbeno-ekonomskega razcveta pa so vedno trpeli zaradi svojih nespametnih gospodarjev. Ker ima neumnost v Sloveniji dolgo razpolovno dobo in ker smo Slovenci do svojih gozdov skrajno brezbržni in celo sovražni, verjetno še dolgo ne bomo dobili racionalne in v prihodnost usmerjene gozdarske politike. To potrjuje tudi nova zbornična organiziranost, ki ni nič drugega kot dobro premišljena - "končna" rešitev za naše gozdove in gozdarsko stroko.

Slovenska majhnost nam zapoveduje kar najbolj razumno gospodarjenje z naravnimi viri. V gozdovih imamo največje primerjalne prednosti, v ljudeh pa znanje in prirojeno marljivost. Ne enega ne drugega ne izkoriščamo in neumno gradimo okoren in grob slog urejanja zadev med družbo in gozdovi. Visoka vrednostna pridelava je edina možna alternativa za enakopravno pridruženje kulturni Evropi. Že vrabci na drevju čivkajo, da lahko tekmujejo na svetovnih trgih samo s kakovostjo. A žal ne najdemo soglasja, s katerim bi zagotovili trajnostno rabo gozdov in racionalno izkoriščanje naravnih virov.

Gozdovi so za Slovenijo neprecenljivo narodno bogastvo, ki ga lahko ohranjajo samo skrbni gospodarji, ki mislijo na prihodnje rodove. Vse naše primerjalne prednosti so povezane z gozdovi, zlasti turizem, od katerega si največ obetamo. Sicer pa si velja zapomniti opozorilo, ki ga je ruski agronom Timirjazov namenil družbam, kakršna je naša:

"Vsak sončni žarek, ki ga ne ulovimo v zeleno površino polj, travnikov in gozdov, je za vedno izgubljeno bogastvo. Naši bolj razsvetljeni potomci bodo za takšno razmetavanje še obsojali svoje neizobražene prednike."

Mag. Mitja Cimperšek

Društvene vesti

Ob šestdesetletnici Gozdarskega vestnika

Šestdeset let mineva od takrat, ko je januarja 1938 izšla prva številka Gozdarskega vestnika, mesečnega strokovnega lista za gozdarstvo, lesno industrijo in lesno trgovino.

Uredništvo je v prispevku Namen Gozdarskega vestnika takole uemeljilo potrebo po strokovnem glasilu:

»Potreba po gozdarski izobrazbi je postala že zelo nujna. Kakor v drugih gospodarskih panogah tako tudi v gozdarstvu ne zadostuje več znanje, ki smo si ga sami izkustveno pridobili ali so nam ga posredovali naši očetje. Vsi, ki s svojim delom oblikujemo naše gozdove in vplivamo na njihov razvoj ali se posvečamo teoretično gozdarski stroki, moramo svoje strokovno znanje neprestano poglobljati in izpopolnjevati. Vendar pa v današnji dobi udejstvovitvi tega smotra ne zadoščajo več samo razgovori, predavanja, članki, raztreseni po raznih listih in časopisih, letaki, tečaji in šole: v polni meri namreč lahko ustreza tej potrebi le strokovni časopis, ki bo sproti kritično obravnaval vsa aktualna gozdarska vprašanja in zbiral ter objavljal vse empirične strokovne izsledke.

Slovenci doslej nismo imeli samostojnega gozdarskega glasila. Zato smo sklenili v prepričanju, da je domači mesečni strokovni list našemu gozdarstvu, naši lesni industriji in trgo-

vini res nujno potreben, izdajati Gozdarski vestnik; z listom bomo poizkusili sistematično širiti strokovno gozdarsko izobrazbo med naše ljudstvo.

Gozdarski vestnik je izključno strokovni list; zato bo prinašal samo strokovne vesti in članke.«

Gozdarski vestnik je bil namenjen gozdnim posestnikom, ki bi z branjem svojega strokovnega glasila in s pisanjem vanj lažje, pravilneje in donosneje gospodarili s svojimi gozdovi.

Gozdarskim inženirjem, gozdarskim tehnikom, gozdarjem, logarjem, čuvajem in lovcem bo Gozdarski vestnik nadaljevalna dopisna šola, v njem bo lahko gozdarsko strokovno osebe opisovalo svoja opazovanja in dela ter priobčevalo svoja strokovna mnenja.

Posestniki žag in lesni industrijalci bodo lahko v listu spoznavali in ocenjevali rabo in sposobnosti raznih strojev za predelavo lesa ter se seznanjali z načini mehanske in kemične predelave lesa.

Gozdni delavci, lesni delavci in splavarji bodo dosegli večje uspehe s povečanjem svoje izobrazbe. Z branjem gozdarskega lista si bodo razširili znanje o raznih vrstah orodja in strojev, o njihovi rabi, načinu in uspešnosti dela ter še o

inščotom, svoje praktične izkušnje pa bodo lahko po listu sporočali tudi drugim.

Lesni trgovci in gozdni posestniki bodo našli v listu razprave in poročila o lesnem trgu.

Vzgojitelji bodo prav tako dobili v listu inširač, kar se bo dalo porabiti pri vzgoji mladih.

Gozdarski vestnik si je pred šestdesetimi leti torej zadal pomembno vlogo izobraževanja in pomoči pri vsakdanjem delu vsem tistim, ki so delali v gozdu in predelavi lesa. Pomajst let so gozdarski strokovni pisci (Šivic, Šušteršič, Miklavžič, Sotošek, Novak, Vidar, Božič, Potočnik, Čokl, Pipan pa tudi drugi), ki so doslej objavljali svoje prispevke v Kmetovalcu, Planinskem vestniku, Gasilcu, Lovcu in drugje, iskali oblike in prilike, da bi ustanovili gozdarsko strokovno revijo, preden je v velikim naporih Stanka Sotoška leta 1938 končno pričel izhajati pravi slovenski gozdarski časopis. Izdajatelj je bil Konzorcij Gozdarskega vestnika. Last je izhajal v Mariboru, njegov urednik pa je bil Stanko Sotošek.

Po sodbi ankete med bralci na koncu prvega letnika je Gozdarski vestnik izpolnil uredniškeva prizadevanja, pričakovanja gozdarjev in vseh, ki so ga želeli in podpirali. Še določna zanimivost, Gozdarski vestnik se je lahko preburalo tudi v podeželskih gostilnah.

Gozdarskemu vestniku pa ni bilo lahko, pogosto ni bil pogodu takšni in drugačni oblasti, nemalokrat je zašel v velike finančne, pa tudi druge težave. Leta 1941 se je priključil kulturnemu molku, v katerem je zamrla slovenska umetniška

beseda, in prenehal izhajati. Ponovno je izšel šele avgusta 1946, izdajalo pa ga je Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo. V letu 1949 smo pričeli novj spremembi, revija dobi novo ime Les. Še vedno pa ostaja mesečni list za gozdarstvo in lesno industrijo, izdaja pa ga Ministrstvo za gozdarstvo in lesno industrijo. Z letom 1950 ponovno prične izhajati Gozdarski vestnik, izdajanje revije pa se prenese iz ministrstve pisarne na Društvo inženirjev in tehnikov gozdarstva in lesne industrije. To tudi reviji gotovo veliko več samostojnosti in svobode. Revija počasi dobiva poglobljeno znanstveno-raziskovalno vsebino. Pojavijo se prvi povzetki v tujih jezikih, sprva le v srbohrvaščini, kasneje srumežljivo tudi v francoščini. Recenzije in prispevki iz tuje strokovne literature kažejo, da je naš gozdni prostor majhen in da je treba gozdarsko znanje iskati tudi prek meja, ki jih sicer gozd ne pozna. Praktiki pa v Gozdarskem vestniku predstavljajo svoje uspehe in težave pri vsakdanjem delu.

Konec pedesetih in v začetku šestdesetih let je dosegel Gozdarski vestnik najvišjo naklado, kar 1900 izvodov, v letih 1972 in 1973 pa pristane na skromnih 1000 izvodih. Tako v vsebini kot finančnem stanju in nakladi strokovne gozdarske revije se odražajo razmere v gozdarstvu določenega obdobja. Kljub številnim krizam in nerazumevanjem je Gozdarski vestnik preživel in bil, upamo lahko, da bo tudi ostal, kronist črezštevilih spremembam tako v slovenskem gozdarstvu kot slovenskem gozdu in odnosu družbe do njega.

Mag. Franc Perko

Gozdarstvo v času in prostoru

1. Evropska unija išče skupno gozdarsko strategijo

VOJTO GAVRIČNIK*

V zadnjih letih se Slovenija intenzivno pripravlja na vstop v Evropsko unijo (v nadaljevanju EU). Pred kratkim je bila predstavljena obsirna študija 'Slovensko kmetijstvo in Evropska unija'. Kako pa je s slovenskim gozdarstvom in EU? Problem gozdarstva v EU ni bil nikdar tako poudarjen, kot je problem kmetijstva. Kljub temu EU v zadnjih letih pospešeno oblikuje skupno gozdarsko politiko.

O gozdarski politiki EU odločajo države članice. Tako je evropski parlament v začetku leta 1997 odločil, da postavi nove okvire za oblikovanje skupne evropske gozdarske strategije. V skladu z obstoječo zakonodajo so oblikovali komisijo, ki naj v dveh letih sestavi zakonski

predlog gozdarske strategije EU. Tukaj predstavljamo povzetek 21 priporočil, ki jih mora komisija upoštevati pri pisanju. Priporočila so razvrščena v tri tematske sklope.

- A: Osnove in cilji predloga
- B: Predlagani ukrepi
- C: Financiranje

A: Osnove in cilji predloga

1. V Evropi spadajo gozdovi med pomembne obnovljive naravne vire. Z odgovornim gospodarjenjem in nego lahko ohranimo vse funkcije gozda tudi za naslednje generacije. Glede na pomen, ki ga ima gozdarstvo v celotnem gospodarstvu EU, ho lesnoproizvodna funkcija ostati najpomembnejša. Vendar pa jo je treba uskladiti le z vsem drugim

* N. P., dipl. inž. gozd., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SI.O

funkcijami gozda. Gozdarska strategija mora temeljiti na priznavanju raznolikosti gozdov v Evropi.

2. Koordinacija nacionalnih politik mora posvetiti posebno pozornost načelu subsidiarnosti. S tem pridržkom mora graditi skupno gozdarsko strategijo EU na jasnih osnovah nacionalnih gozdarskih politik držav članic EU. Natančno je treba definirati cilje in jasno opredeliti pristojnosti EU in držav članic.

3. Gozdarska strategija mora biti usklajena z odločitvami, ki so jih EU in države članice sprejele v okviru deklaracij iz Ria in Helsinkov.

4. Gozdarska strategija EU mora upoštevati dejstvo, da so evropski gozdovi last več kot deset milijonov lastnikov, njihove pravice morajo biti upoštevane.

B. Predlagani ukrepi

5. Komisija naj predlaga ustrezne instrumente in sredstva, ki bi jih lahko uporabljali na ravni skupnosti, držav članic in regij, da bi dosegli koherentne in komplementarne ukrepe na treh glavnih področjih in sicer: varstvu, rabi / valorizaciji in širitvi gozdnih površin.

VARSTVO

6. Škoda v gozdovih je še vedno resen problem v Evropi. Komisija mora pripraviti predloge, kako bi se lahko borili proti eroziji in ogolitvi površin, ohranjali biološko in gospodarsko vrednost gozdne dediščine in varovali njeno vlogo pri ohranjanju ravnotežja v krajini. Upoštevati je treba probleme posameznih regij, vključno z gorskimi področji.

Posebno pozornost je treba posvetiti varovanju gozdnih tal pred zbijanjem in erozijo s primernimi selektivnimi metodami sečnje, z ukrepi pri pomlajevanju in pogozdovanju, posebej pa še s pospeševanjem mešanich gozdov na primernih legah.

7. Poskrbeti je treba za protipožarno varstvo gozdov. Komisija naj predlaga ukrepe za pospeševanje ponovne pogozditve požganih gozdnih površin in razišče možnosti boljše koordinacije sredstev za preprečevanje požarov in ugotovi, če ima sklenitev zasebnega zavarovanja kot pogoj za pomoč EU, lahko pozitivne posledice in ne vodi k diskriminaciji in neenakemu tekmovanju med evropskimi gozdnimi posestniki.

RABA IN OVREDNOTENJE RESURSOV

8. Glavni funkciji gozda sta njegova gospodarska raba in njegova vrednost za okolje in družbo. Ti funkciji se med seboj ne izključujeta, ampak ju je pogosto moč v istih gozdnih območjih med seboj uskladiti.

9. Gozdarstvo in z njim povezane industrijske veje so pomembni dejavniki razvoja podeželja. Komisija naj pripravi program spodbujanja uporabe tankega lesa za industrijske namene in po drugi strani kot energijskega nosilca v decentraliziranih sistemih pridobivanja energijskih virov.

10. Za uspešno spodbujanje gozdarstva na evropski ravni je treba pripraviti načrte za pospeševanje rabe lesa pri gradnji in drugih industrijskih panogah, a tudi predloge za uporabo biomase, še posebej za proizvodnjo energije in izdelovanje novih proizvodov. Pri tem je treba upoštevati razvoj majhnih in srednje velikih podjetij, ki delujejo na tem področju. V ta namen naj se organizira evropska kampanja za pospeševanje rabe lesa in lesnih izdelkov.

ŠIRITEV GOZDNIH SESTOJEV

11. Širitev sestojev naj temelji na zdravi gospodarski osnovi, pri čemer je treba upoštevati lokalno pestrost drevesnih vrst in tradicionalno krajinsko sliko. Širitev sestojev naj obvezno omogoča trajno gospodarjenje kmetijsko-gozdarskih sistemov.

12. Pri izvedbi ukrepov, naštetih pod št. 2, mora komisija nujno predvideti dopolnilne ukrepe:

(I) Opreti se bo treba na evropski informacijski in komunikacijski sistem za gozdarstvo (EFICS). Zato je nujno spregovoriti o uporabi spiska gozdnih sestojev po državah in po regijah, ki bi EU dajali potrebne informacije za trajnostno gospodarjenje v njenih gozdovih.

(II) Treba se je bolj potruditi in zagotoviti boljše koordinacijo na ravni EU, da bi pospešili raziskovanje gozdnih ekosistemov in predvsem raziskave vzrokov za poškodbe (insekti in bolezni, škode zaradi onesnaženja zraka itd.).

(III) Podpirati je treba vzgojo in izobraževanje, še posebej izmenjavo znanj o gospodarjenju z gozdovi med posameznimi državami članicami. Poleg tega je treba organizirati javne kampanje za informiranje in razsvetljevanje javnosti o večnamenski gozda. Razmisliti pa je treba tudi o ustanovitvi evropske gozdarske šole.

(IV) S prilagajanjem gospodarske rabe gozda in lesnih proizvodov potrebam trga lahko stopnjujemo gospodarsko in socialno rabo gozdov. Priznati je treba vlogo in vrednost gozda za turizem, za aktivnosti v prostem času, za zdravje in za vodna gospodarstva, vendar ne da bi po nepotrebnem omejevali gospodarsko rabo gozda.

13. Glede na širitev EU je treba upoštevati gozdarske probleme v srednjih in vzhodnih evropskih državah. Pri izvajanju programa PHARE (Poland, Hungary, Aid, Restructury, Economy) in TACIS (Technical Assistance Community Independence States) naj bi v prihodnje za osnovo veljala načela in cilji evropskih gozdarskih strategij.

14. V institucionalnem pogledu naj komisija predvidi, da se funkcije stalnega Odbora za gozdarstvo razširijo tako, da bi ta lahko postal glavni instrument za koordinacijo gozdarskih ukrepov. Od komisije se zahteva, da v svojih službah razvije

enoten okvir uprave, pri katerem bodo na logičen, racionalen in transparenten način razdeljene pristojnosti in naloge rečnicarjev, pristojnih za gozdarsko strategijo.

15. Na mednarodni ravni mora EU pri trgovinskih pogajanjih glede na gozdarske probleme igrati aktivno vlogo;

16. Komisija naj pripravi učinkovit program akcij za boj proti ekološkemu in socialnemu dumpingu pri uvozu lesa v EU.

17. Komisija naj oblikuje predloge, kako naj bi se še naprej, skupaj z državnimi članicami, aktivno zavzemali za mednarodni sporazum o varstvu in trajnostnem gospodarjenju z gozdovi.

18. Komisija naj razmisli o uvedbi mednarodno priznane postopka certificiranja trajnostnega gospodarjenja z gozdom. To certificiranje naj bo transparentno, svobodno, brez zapostavljanja in uglaseno s posebnimi ekološkimi, biološkimi in socioekonomskimi danostmi posamezne države. Certificiranje naj svoj namen izpolni tako, da spodbuja gospodarsko, socialno in ekološko primerno izrabo gozdov pri strukturnem

upoštevanju nacionalnih, skupnostnih in mednarodnih predpisov.

19. Komisija naj za gozdarstvo zunaj EU predlaga mednarodno usmerjeno in integralno strategijo, da doseže kvalitativno in kvantitativno ohranjanje in trajnostno gospodarjenje z gozdovi.

C. Financiranje

20. Z namenom, da se uveljavi celovita in koordinirana gozdarska strategija EU, naj komisija predlaga preoblikovanje proračunskotehničnega orisa ukrepov v gozdarskem sektorju.

21. Komisija naj pripravi še pregled finančnih sredstev EU, ki so bila porabljena v zadnjih desetih letih na področju gozdarstva. Pri financiranju gozdarskih ukrepov EU je treba upoštevati princip subsidiarnosti.

Evropski parlament je s tem začrtal novo pot v iskanju skupne gozdarske strategije EU. Ali je razkorak med predstavljenimi priporočili in smernicami za gospodarjenje z gozdovi v Sloveniji, pa lahko oceni vsak sam.

XI. Svetovni gozdarski kongres v Antaliji (Turčija), 13. - 23. oktobra 1997

Živan VESELIČ*

1 UVOD

V Antaliji v Turčiji času od 13. do 23. oktobra 1997 je bilo veliko strokovno srečanje gozdarjev z vsega sveta - XI. Svetovni gozdarski kongres. Za razliko od kongresov IUFRO, ki si sledijo vsakih pet let in pomenijo predvsem inventuro raziskovalnih dosežkov v gozdarstvu, se svetovni gozdarski kongresi vsakih šest let posvečajo bolj problemom, povezanim z neposrednim delom v gozdovih ter z odnosi med gozdom, gozdarji in ljudmi. XI. Svetovni gozdarski kongres v Antaliji je pomenil velik pregled omenjenih vsebin iz preteklega šestletnega obdobja, pregled aktualnega v svetovnem gozdarstvu ter prihodnjih načrtov, za udeležence pa tudi priložnost izmenjave mnenj in pogledov ter novih osebnih znanstev, ki vselej pomenijo tudi lažje in uspešnejše delo vnaprej.

Letošnjega svetovnega kongresa v Turčiji se je po podatku iz zaključne deklaracije udeležilo 4.000 gozdarskih strokovnjakov iz 145 držav. V sodobnem kongresnem centru v Antaliji je 10 dni potekala v 4 dvoranah hkrati predstavitev prek 1.000 referatov, ki so bili, nekateri v

celoti, drugi pa v obliki povzetka, objavljeni v šestih snopičih s skupnim obsegom čez 2.000 strani.

XI. Svetovnega gozdarskega kongresa se je (za del časa njegovega trajanja) iz Slovenije udeležilo šest predstavnikov ZGS (Primož Ilešič, mag. Živan Veselič, Zoran Grecs, Franček Kolbl, Andrej Pečavar in Mirko Penušek) ter predstavnik Gozdarskega inštituta Slovenije mag. Robert Robek.

Slovenija je na kongresu prispevala tri referate: mag. Robert Robek je predstavil referat z naslovom Poškodbe tal in drevja zaradi gozdarskih del - nerešen interdisciplinaren problem, Direktor ZGS Primož Ilešič je predstavil Zavod za gozdove Slovenije oziroma javno gozdarsko službo v Sloveniji, Jurij Beguš in mag. Mirko Medved pa sta prispevala referat Tečaji za motorno žago kot del izobraževalnega programa za zasebne lastnike v Sloveniji.

Vsi prispeli referati so bili razvrščeni v 38 vsebinskih sklopov in ti združeni v 8 skupin:

1. Gozd in drevesni viri
2. Gozdovi, biološka pestrost in ohranjanje naravne dediščine
3. Zaščitne in okoljske funkcije gozdov
4. Proizvodne funkcije gozdov
5. Ekonomski prispevek gozdov trajnostnemu razvoju

* Mag. Ž. V. dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana

- Socialne dimenzije gozdarskega prispevka trajnostnemu razvoju
- Politike, inštitucije in sredstva za trajnostni razvoj gozdarstva
- Pregled ekoregij

Zaradi velikega obsega obravnavanih vsebin se v zapisu, če naj ne bi bil predolg, ne moremo niti v kratkem dotakniti vseh pomembnih poudarkov s kongresa. Navedli bomo le nekaj zanimivih utrinkov, ki niso izbrani po kriteriju pomembnosti, ampak sporočilnosti. Med njimi je 7 navedb (od skupno 24) iz zaključne deklaracije, druge navedbe so povzete iz zaključkov razprav po skupinskih sklopih (iz prek 50 strani tovrstnih zaključnih tez), zanimivejši podatki in opozorila so povzeli tudi iz posameznih referatov (v tem primeru vselej z navedbo avtorja, strani in številke snopiča). Prikazana vsebina je združena v pomenske sklope, navedbe iz zaključne deklaracije so izpisane poudarjeno, komentarji pa v kurzivu.

2 NAJPOMEMBNEJŠA SPOROČILA KONGRESA

Udeleženci kongresa (z alarmom!) ugotavljajo, da se v mnogih regijah nadaljuje izgubljanje gozdnih površin in degradiranje gozdov, ter poudarjajo, da je za spremembo teh težav in za to, da se doseže trajnostno gospodarjenje z gozdom, v vseh deželah sveta najpomembnejše, da na-

raste politična želja po tem pri ljudeh na najvišjih položajih.

Potrebno je zmanjšati porabo lesa iz naravnih tropskih gozdov in izkoriščanje teh gozdov. Površine tropskih gozdov se letno zmanjšujejo za 0,5 - 1,0 %, po podatku FAO (1993) je ta podatek za vse gozdove sveta v sedemdesetih letih 0,5 %, v osemdesetih pa 1,0 %. Krčenje gozdnih površin pospešujejo predvsem naraščanje prebivalstva, revščina in korupcija vlad.

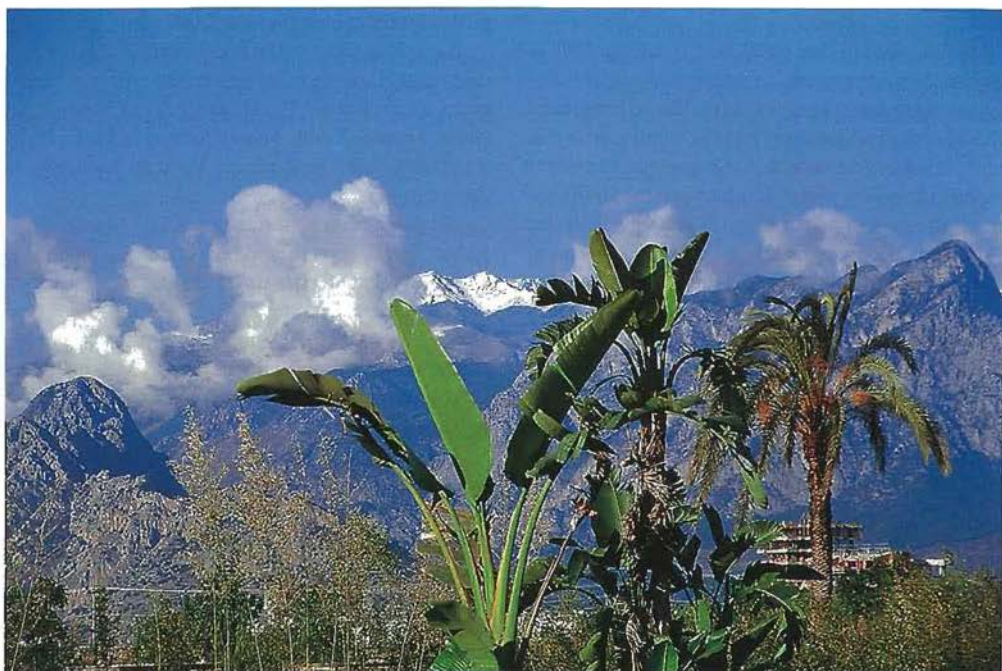
Slonokoščena obala je v 10 letih (1974-84) izgubila 21 % gozdov, v nadaljnjih 6 letih pa še 22 % gozdov. Nadaljuje se krčenje zavarovanih gozdov (RODGERS, Tanzanija, str. 23/2).

V mnogih državah, npr. v deželah Magreba, je še vedno zelo živa paša v gozdu. Raziskave bi lahko prispevale k trajnostnim pašniškim programom.

V južnem Maliju pospešeno napreduje degradacija gozdnih pašniških površin (COULIBALY, str. 329/3), v Turčiji so pašne površine, med njimi tudi gozdne, 6-krat preobremenjene (OKATAN, REIS, str. 330/3).

Udeleženci kongresa pozivajo države, mednarodne organizacije in gozdarske strokovnjake, da odprto sodelujejo z vsemi zainteresiranimi strankami oz. skupinami, vključujoč nevladne organizacije, zasebne lastnike gozdov, domačine, lokalne skupnosti in druge, ki jih zadevajo politika in odločitve glede gozdov in rabe zemljišč.

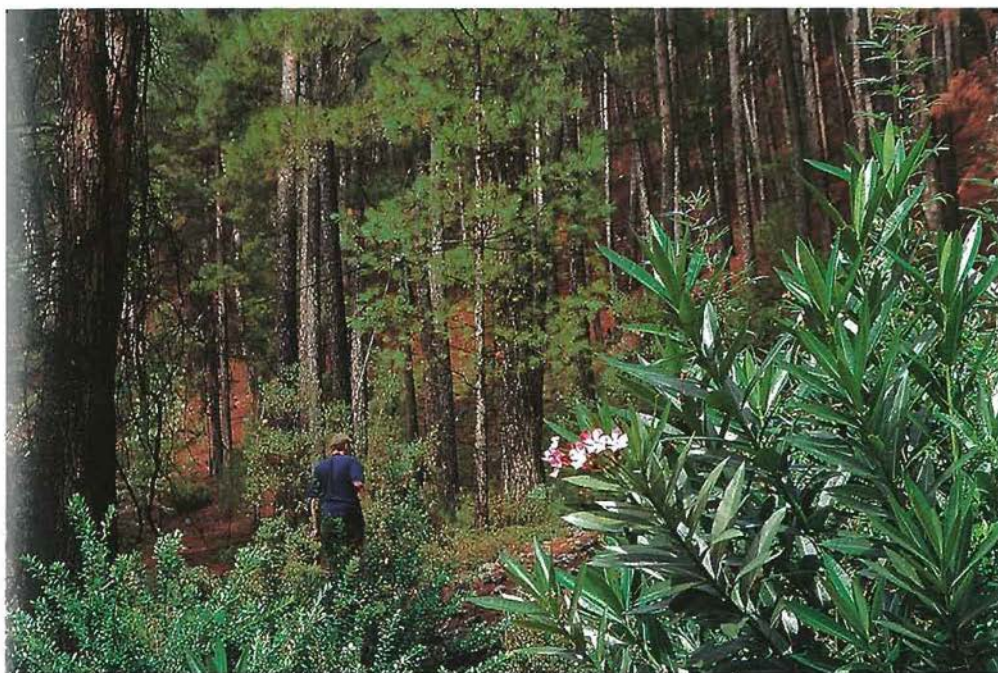
Ob nujnem vključevanju domačega prebivalstva v oblikovanje in uresničevanje gozdarske politike je vendarle

Slika 1: Pogled iz prostranega parka kongresnega centra v Antalyi proti zasneženim vrhovom več kot tri tisoč metrov visokih gora blizu Antalye.

Slika 2: Koze! Tokrat bo na jedilniku redko viden, še ohranjen hrastov gozd.

Slika 3: V jugozahodnem delu Turčije prevladuje mediteranska vegetacija. Vrzeli borovega sestoja se je z oblikovanjem cveta razveselil oleander. Vse slike - foto: Andrej Pečavar.

tudi znano, da bi bila lahko takšna težnja omejena z mednarodnimi konvencijami. Gre za potencialni konflikt med konvencijami, ki so jih podpisale nacionalne vlade, in potrebami lokalnih skupnosti. Zato je potrebno boljše dokumentirati vpliv mednarodnih konvencij na blagostanje lokalnih skupnosti in tudi na trajnostno gospodarjenje z gozdom.

Zaradi velikega deleža zasebnih gozdov v zmernem pasu kongres priporoča, da države bolj kot doslej vključujejo zasebne lastnike gozdov v nacionalne in mednarodne razprave o trajnostnem gospodarjenju z gozdom.

Posebno pozornost je treba posvetiti socialnim vidikom gospodarjenja z gozdom, saj so bili v preteklosti večkrat prezrti.

Gozdarski strokovnjaki morajo obvladati načine učinkovitega komuniciranja s politiki, novinarji in drugo javnostjo.

Udeleženci kongresa pozivajo:

- Države, da razvijejo in uveljavijo nacionalne kriterije in kazalce za trajnostno gospodarjenje z gozdovi ter razvijejo sistem inventure in spremljanja stanja gozdov, ki jih bo upošteval več kot 100 držav je že vključenih v razvoj, preizkušanje in v nekaterih primerih tudi rabo nacionalnih kriterijev in kazalcev za trajnostno gospodarjenje z gozdom
- Države, naj posvetijo pozornost revitalizaciji degradiranih gozdov in se v sušnih predelih načrtno zoperstavo vijo širjenju puščav
- Mednarodne organizacije, akademije in gozdarske strokovnjake, da na vsch ravneh krepijo zavest o pomenu biološke pestrosti, vključujoč ohranitev, krepitev in trajnostno rabo genskih virov, ki lahko pomembno koristijo sedanjim in prihodnjim generacijam
- «Gozdno industrij», da sprejme in uporabi prostovoljni kodeksi in tako pomaga pri trajnostnem gospodarjenju z gozdovi.
- Države in mednarodne organizacije, da lahko v mnogih regijah sveta plantaže hitro rastočega drevja prispevajo k trajnostnemu gospodarjenju z gozdovi, saj dopolnjujejo ponudbo lesa in zmanjšujejo pritisk na naravne gozdove.

Slednji odstavek deklaracije smo med vsemi navedli kot zadnjega, ker zahteva pojasnilo. V zvezi z njim je bilo skoraj toliko diskusije kot z vsemi drugimi navedbami deklaracije skupaj, diskusija pa je bila na trenutke tudi precej burna. V svetu so zelo različne razmere, po sredi je očito tudi precej denarja, ki ga vlagajo in ga bodo še naprej vlagali v tovrstne plantaže. Delno je res, da plantaže hitrorastočega drevja zmanjšujejo sečnjo v naravnih gozdovih, če pa naravni gozd posekamo zato, da napravimo plantažo, je seveda sporno, če je to početje res ohranja naravne gozdove. Kakorkoli že, po dolgi diskusiji je ostala

navedba v deklaraciji, dodane čarobne besede kompromisa pa so bile, da plantaže «lahko» v mnogih regijah (ne kar povsod) prispevajo k trajnostnemu gospodarjenju z gozdovi.

Še nekaj poudarkov

Redne in zanesljive ocene in spremljanje gozdnih virov so osnova odločitaj, njihovi rabi in ohranjanju ter uresničevanju trajnostnega gospodarjenja v gozdovih.

Metode planiranja so se v zadnjih letih zelo izpopolnile, uresničevanje načrtov pa ni ustrezno.

Vzroki so po Hermslihi (str. 279:5) predvsem naslednji:

- neupoštevanje realnih političnih razmer pri planiranju,
- nerazrešenost odnosov med vzrokom in posledico (npr. izključitev izkoriščanja gozdov in vselej zadosten pogoj za boljše ohranjanje gozda)
- nedorečenost denarnega vrednotenja funkcij gozdov,
- korupcija (v letu 1991 kar 40 % malezijskega lesa, izvoženega na Japonsko, ni bilo evidentiranega, WWF ocenjuje, da skoraj ves les iz Indije, Laosa, Kambodže, Tajske in Filipinov ter 95 % lesa iz Indonezije, izvozi nelegalno, samo Filipini naj bi v osemdesetih letih na ta račun izgubili 1,8 milijarde ameriških dolarjev, Svetovna banka ocenjuje, da so v letu 1992 po vsem svetu nelegalno posekali okrog 500 000 ha tropskega gozda)

Gre za jasen in napredujoč pomk pomembnosti gozdov od fizičnih dobrin (goods) k različnim «uslugam» (services) gozda.

Mestni in primestni gozdovi pridobivajo pomen in jim moramo skupaj z vsemi spremembami v tem okolju posvečati več pozornosti.

Potrebno je zagotoviti skladnost nacionalnih kmetijskih in gozdarskih strategij. «Agroforestry» se zdi posebej pomembno za preživljanje revnejših kmetov v aridnih predelih in na vrljavih.

Potrebno je zmanjšati onesnaženje zraka in vse druge oblike polucije, zaradi katerih umirajo gozdovi.

Še dve aktualni primerjavi s Slovenijo: francoska gozdarska služba je v referatu predstavila spremljanje uravnoveženosti populacij cervidov z okoljem na osnovi bioindikatorjev, kar je pri nas že uveljavljeno, karte funkcij gozdov, kot jih izdelujejo v Turčiji, pa so praktično identične kartam, ki jih bomo izdelovali v Sloveniji skladno z novim pravilnikom o gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtih.

Cerčnikab (o izvoru lesa iz gozdov, s katerimi se trajnostno gospodariti).

Tema je bila obravnavana dan pred našim prihodom v Turčijo. Po zapisu z razprave sodeč, je bila vroča, pogledi nanjo pa zelo različni. Kot ugotovljajo v zaključkih, je ideja očito še nedodelana, z mnogimi odprtimi vprašanji, med katerimi so najpomembnejša:

- kako rešiti izdajanje certifikatov za male proizvajalce,
- kdo naj izdaja potrdila in na kakšni ravni,
- kolikšen je strošek izdajanja certifikatov in kdo naj ga krije?

Če si dovolimo komentarij, je izpeljava vsebinsko nesprečljiva in racionalnega izdajanja certifikatov res dokaj zapletena zadeva, očitno pa je v nekaterih krogih tudi dovolj interesa, da certifikati ne bi zažvelji, saj je bilo v izjavah že v preteklosti čutili, kako mnogi odklanjajo uporabo že dokaj izdelanih kriterijev in kazalcev za trajnostno gospodarjenje z gozdovi v te namene.

Naj bi predstavljeni vsebini kongresa dodamo vnis, da zaradi vse večje obremenjenosti okolja in vse večjih pritiskov na gozdni prostor nelesne oziroma nematerialne vloge gozda hitro pridobivajo pomen in vedno bolj zaposlujejo gozdarje. V zvezi z nenadomestljivimi socialnimi in ekološkimi funkcijami gozda, če uporabimo terminologijo našega zakona o gozdovih, pa svet očimo še na zadovoljivo rešil vprašanja omejenosti zasebne lastnine na gozdovi zaradi njihovih »splošnih« vlog. V pomanzanju te volje se zdi, da celo podpisani in ratificirani mednarodni sporazumi (konvencije, resolucije ipd.) niso povsem na trdnih tleh.

Načrtovanje v gozdarstvu se po vsem svetu hitro uveljavlja, v znatnem delu je že tudi opirno na sodobne inventurne metode, ni pa zadovoljivo uresničevanje načrtov. Menimo, da je problem tako v načrtih kot v okolju, ki zaradi najrazličnejših razlogov zavesno zanemarija strokovne rešitve. V teh razlogih je tudi vzrok nezmožnosti zaustavitve uničevanja tropskih in drugih gozdov.

3 O GOZDARSTVU TURČIJE

Na stiku Evrope in Azije leži Turčija v pisu geografske linije, kot jo v sosednji Italiji omejujeta nekako Rim in jug Sicilije. V večini Turčije je zato klima precej topla, letne padavine pa se gibljejo od 250 mm v osrednjem in jugovzhodnem delu do 2.500 mm v severovzhodnem delu in gorskem svetu. Na vzhodu in jugu države prevladuje tropsko mediteransko podnebje, ob črnomorski obali so polega znatno vlažnejša, v osrednjem delu Turčije pa je klima aridno- in semiaridno kontinentalna.

Turčija meri nekaj manj kot 80 milijonov hektarjev, od tega je gozdov 20.743.000 ha ali 26,7%. Kar 49% gozdov je degradiranih in le 51% gozdov je označenih kot produktivnih, 75% visokob gozdov je iglastih, prebvssem bo-

rovih, veliko tudi umetno osnovanih, nekaj je jelovih in tudi cedrovih gozdov. Med listavci je najpogostejša bukev, sledi ji hrast, ki prevladuje v panjastih gozdovih, jelša, kostanj in topol.

Na 80% površine gozdov je bolj ali manj izražena erozija, ki je v Turčiji hud problem, tudi zaradi vidika hitrega zaspavanja akumulacijskih jezer.

Turčija ima 32 narodnih parkov, 11 naravnih parkov, 32 naravnih rezervatov, 119 rezervatov za divje živali in 54 naravnih spomenikov s skupno površino 2,5 milijona hektarjev.

V letu 1945 so bili v Turčiji skoraj vsi gozdovi nacionalizirani in danes je 99% gozdov državnih.

Prva državna gozdarska direkcija je bila v Turčiji ustanovljena že leta 1839. Direkcija za gozdarstvo je v preteklosti pripadala različnim ministrstvom, od leta 1991 pa imajo samostojno Ministrstvo za gozdarstvo.

Ministrstvo ima 4 glavne direkcije in skupno 4.000 gozdarskih strokovnjakov, vseh zaposlenih pa je 30.500, ker je ena od glavnih direkcij zadolžena za celovito gospodarjenje z državnimi gozdovi.

Leta 1995 so po sprejetju ustreznega zakona začeli še posebej intenzivno pogozdovati ogrožene površine in z biotehničnimi pa tudi tehničnimi ukrepi zmanjševati erozijo. Letno pogozdijo 300.000 ha goščav, na približno pravokotno površino pa z različnimi drugimi načini zmanjšujejo erozijo.

Letos so v Ankarji ustanovili Požarni kontrolni center. Požarna varnost namenjuje veliko pozornosti in tudi finančnih sredstev. Tudi sami smo opazili pogoste in temeljito očiščene protipožarne preseke.

Imajo 11 gozdarskih raziskovalnih inštitutov in še 10 raziskovalnih centrov ter 6 gozdarskih fakultet.

Naj na koncu še v kratkem zapišemo naš vtis o turškem gozdarstvu in primerjavo z razmerami v Sloveniji. Ob pogledu na obsežne degradirane gozdeve začne človek še bolj ceniti gozdeve, ki jih imamo doma. Razen ureditve paš, ki se je glede na stanje v gozdovih in vsem okolju v Turčiji gotovo lotevajo preveč obotavljajoče, pa usmeritve turških gozdarjev ter delo zmorne državne gozdarske službe na vseh drugih področjih zaslužijo priznanje. V Sloveniji imamo tudi ustrezne usmeritve, rezultati strokovnega dela so vidni, ta državna gozdarska služba pa se moramo še vedno boriti. Turki organizirajo kongres z več tisoč povabljenimi strokovnjaki, pri nas je sporno, če se udeležijo kongresa nekaj gozdarskih strokovnjakov.

Napovedujemo in vabimo

Vabilo za sodelovanje na posvetu

XIX. Gozdarski študijski dnevi "GORSKI GOZD"

Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete organizira od 26. do 27. 3. 1998 v Logarski dolini tradicionalne XIX. Gozdarske študijske dneve na temo gorski gozd.

Namen posvetovanja je predstavitev najnovejših raziskav slovenskih gorskih gozdov in dosežkov pri gospodarjenju z njimi, primerjava naših izkušenj s tujimi ter analiza problemov in nasprotij, ki ogrožajo trajnostno gospodarjenje z gorskim svetom. Posvetovanje je zastavljeno široko, saj pokriva tako klasična kot tudi novejša področja gozdarskega delovanja. Zaradi aktualne problematike vljudno vabljeni tudi gozdarji iz "ravninskih" predelov Slovenije. Dodatna obvestila so vam na voljo na Katedri za gojenje gozdov.

Organizacijski odbor

Vabilo za sodelovanje na posvetu

Varnost in zdravje pri gozdnem delu

Glavni cilj posveta je soočiti različne vidike (zakonodajni - državni, delodajalski, delojemalski) varovanja zdravja pri gozdnem delu, tako poklicnih delavcev kot lastnikov gozdov, izmenjati spoznanja s tujino ter na ta način definirati vpetost in pomen raziskovalnega dela na tem področju.

Delovne nezgode, poklicne bolezni in bolezni v zvezi z delom nastopajo povsod. V gozdarstvu, ki je ena najbolj rizičnih dejavnosti (po nekaterih virih takoj za rudarstvom), je skrb za vamo delo in zdravje delavcev še posebej pomembna. Nezgode in bolezni imajo posledice za poškodovanega oz. obolelega, predstavljajo motnjo v delovnem procesu. Imajo pomemben vpliv na celotno družbo ter se odražajo v ekonomskih, psiho-socialnih in zdravstvenih vidikih. Proces tranzicije, lastninjenje podjetij in ustanavljanje novih, povečanje odgovornosti lastnikov pri gospodarjenju z gozdovi zahteva od stroke, da kritično preveri stanje na področju varnosti in zdravja med zaposlenimi v gozdarstvu in med lastniki gozdov. Iz dosedanjih raziskav ocenjujemo, da je bilo stanje na tem področju v podjetjih že na srednjeevropski ravni. Zaradi pomanjkanja evidenc in analiz v zadnjih letih nimamo na razpolago osnovnih kazalcev stanja. Še veliko bolj kritično pa je stanje pri nezgodah v zasebnih gozdovih, saj o nezgodah (razen smrtnih) nimamo nobenih evidenc. Edino merilo so raziskave na velikem vzorcu lastnikov gozdov (1990, 1995), iz katerih ugotavljamo izredno visoko število nezgod v naši državi.

Programski okvir posveta vsebuje naslednje sklope:

- Stanje in trendi na področju varstva in zdravja med poklicnimi gozdnimi delavci in lastniki gozdov v Sloveniji. Mednarodne izkušnje in usmeritve dela na tem področju: FAO/ECE/ILO komite za gozdarsko tehnologijo, gospodarjenje in izobraževanje - poročilo o seminarjih v Švici 1996 in Franciji 1998, avstrijske izkušnje pri varovanju zdravja gozdnih delavcev in lastnikov gozdov.
- Direktive EU, pomembne za varnost in zdravje, ter vključevanje v našo zakonodajo - zakon o varnem in zdravem delu. Novosti na področju delovne zakonodaje. Zakonodaja na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Bela knjiga in vpliv na spremembe v gozdarstvu. Vpliv nezgodnega zavarovanja na varnost pri delu.
- Pomen medicine dela pri preventivi in odkrivanju poklicnih bolezni. Raziskave na področju borelioze kot posebnem problemu delavcev v gozdarstvu. Rehabilitacija invalidov po nezgodah oz. poklicnih boleznih, izkušnje z invalidskimi podjetji.
- Raziskovanje gozdnega dela, obremenitev in nezgod pri delu - predpogoj za strokovna izhodišča za vodenje politike varstva in zdravja pri delu. Sistem izobraževanja za poklicne delavce in lastnike gozdov. Statistika nezgod pri delu kot osnova za spremljanje trendov in usmerjanje varstva pri delu.

Organizacija posveta: Zveza gozdarskih društev Slovenije v sodelovanju z Univerzo v Ljubljani, Gozdarskim inštitutom Slovenije, Zavodom za gozdove Slovenije ter gozdarskimi podjetji. Posvet bo v novembru 1998 v Ljubljani. Povzetke referatov z naslovom avtorja pošljite na disketi do 3. aprila 1998 na sedež ZGDS (Word, največ 1.000 znakov). Avtorji bodo o sprejetju referata obveščeni do 17. 4. 1998. Izbrani referati (največ 9.000 znakov) morajo biti oddani do 5. 6. 1998. Izbrani referati bodo natisnjeni v tematski številki Gozdarskega vestnika, v načrtu pa je tudi izdaja zbornika posveta.

Dr. Marjan Lipoglavšek
Mag. Mirko Medved

Vabilo za sodelovanje na posvetu

Vplivi pridobivanja lesa na sestoj in gozdna tla

Izhodišče: Vplivi pridobivanja lesa na gozdno okolje - predvsem na sestoj in gozdna tla - so nezaželeni in predstavljajo veliko motnjo v razvoju gozdov. Žal obstoječe tehnologije in tudi gozdnogojitvena koncepcija, ki zahteva pogoste posege v gozd, povzročajo pretirano kopičenje poškodb v gozdnem okolju. Problem je tako širok in kompleksen, da ga mora reševati vsa stroka in ne le njen tehnološki ali gojiteljski del. Mnogi raziskovalni projekti so imeli doslej skupno točko v iskanju poti za izboljšanje kakovosti izvedbe gozdnih del. Rezultati projektov so dokazali izjemno povezanost vseh faktorjev, ki vplivajo na kakovost izvedbe del in povezanost z gozdnogospodarskimi procesi.

Namen posveta so odgovori na naslednja vprašanja:

- kakšne so zakonitosti motenj pri gradnji gozdnih prometnic in pridobivanju lesa na posamezne sestavine naravnega okolja in njihov vpliv na funkcije gozdov,
- kakšne so gospodarske in ekološke posledice motenj, ki jih povzročajo uporabljene gozdarske tehnologije,
- kakšne so možnosti preventivnih ter sanacijskih ukrepov pri preprečevanju oz. zmanjševanju motenj tal in razvoja sestojev,
- kakšna je in kako meriti ranljivost (občutljivost) gozdnega okolja na različne tehnologije,
- kakšne so možnosti uporabe in izbora okolju prilagojenih tehnologij in kakšna je gospodarnost takšnih ukrepov,
- kateri organizacijski prijemci lahko prispevajo k zmanjševanju motenj sestoja in tal.

Organizacija posveta: Zveza gozdarskih društev Slovenije v sodelovanju z Univerzo v Ljubljani, Gozdarskim inštitutom Slovenije, Zavodom za gozdove Slovenije ter gozdarskimi podjetji. Posvet bo v oktobru 1998 v Ljubljani. Povzetke referatov z naslovom avtorja morate poslati na disketi do 2. 3. 98 na sedež ZGDS (Word, največ 1000 znakov). Avtorji bodo o sprejetju referata obveščeni do 17. 3. 1998. Izbrani referati (največ 9.000 znakov) morajo biti oddani do 4. 5. 1998. Izbrani referati bodo natisnjeni v tematski številki Gozdarskega vestnika. Podrobnejša organizacija bo določena potem, ko bo znano število referatov.

Dr. Boštjan Košir

Na podlagi prvega odstavka 100.e člena v povezavi s 100.b členom zakona o graditvi objektov (Uradni list RS, številka 34/84 in 29/86 ter Uradni list RS, številka 59/96), v skladu s VI. poglavjem Statuta Inženirske zbornice (Uradni list RS, številka 7/97) ter na podlagi sklepov 2. redne seje Skupščine Inženirske zbornice Slovenije z dne 12. septembra 1997

INŽENIRSKA ZBORNICA SLOVENIJE OBJAVLJA

- pričetek vpisovanja inženirjev, ki delajo pri graditvi objektov in urbanističnem načrtovanju, oziroma opravljajo inženirske storitve, v evidenco članov zbornice in imenik pooblaščenih inženirjev ter
- pričetek vpisovanja gospodarskih družb in samostojnih podjetnikov posameznikov, ki imajo v sodni register vpisano dejavnost projektiranja in z njim povezanega tehničnega svetovanja, oziroma imajo takšno dejavnost priglašeno pri pristojni davčni upravi, v imenik projektivnih podjetij.

Vpisovanje se je pričelo v ponedeljek, 8. decembra 1997. Podrobnejši pogoji vpisovanja in drugi potrebni podatki so objavljeni v razglasnem delu Uradnega lista RS, številka 75 z dne 05. 12. 1997.

Vsa podrobnejša pojasnila v zvezi z vpisovanjem daje generalni sekretar IZS, Zvonko GOSAR, dipl. iur., tel.: 0609/628-567, 061/168-46-71 ali 188-85-51 vsak delovni dan med 9. in 12. uro dopoldan.

Predsednik Inženirske zbornice Slovenije
Gorazd PUST, dipl. ing. I.r.

Gozdarski vestnik med študenti - da ali ne

Glede na to, da je Gozdarski vestnik (GozdV) edina strokovna revija s področja gozdarstva v Sloveniji, smo se v Društvu študentov gozdarstva na pobudo uredništva GozdV odločili, da ugotovimo, koliko naročnikov na to revijo je med študenti gozdarstva.

Ta analiza se nam je zdela zanimiva predvsem zato, ker je revija pomemben vir člankov, ki služijo kot nadomestilo za študijsko literaturo. Vemo, kako je s slovensko strokovno literaturo s področja gozdarstva - velikokrat je zastarela, pomanjkljiva, nemalokrat pa se zgodi, da je sploh ni. Študenti smo si tako prisiljeni pomagati s tujo literaturo. Pri tem nas ovira pomanjkljivo znanje tujega jezika, pogosto pa tudi same razmere niso primerljive z razmerami v Sloveniji ter tako znanje ni povsem prenosljivo. Posebno so pomembna znanja, ki jih v zadnjih letih narekujejo spremembe razmer v gozdarstvu, v mislih imamo predvsem denacionalizacijo slovenskih gozdov in reorganizacije v stroki.

Poglavitni razlog naše raziskave je bil ugotoviti, koliko študentov gozdarstva se sploh zaveda, kaj ta revija ponuja in ali so jo pripravljene sprejeti in biti na tekočem z dogajanjem v stroki. S kratko anketo med študenti gozdarskega študija smo ugotavljali koliko je naročnikov na GozdV v:

1. letniku - univerzitetni študij,
1. letniku - visoki strokovni študij,
2. letniku - univerzitetni študij,
2. letniku - visoki strokovni študij,
3. letniku - univerzitetni študij,
4. letniku - univerzitetni študij.

Skupno število anketiranih študentov je bilo 182, kar predstavlja vse redno vpisane študente, brez študentov s statusom absolventa. Študente smo spraševali ali so naročeni na GV (kot pozitiven odgovor smo upoštevali tudi, če je naročen nekdo v družini) ter tiste, ki niso ali bi se želeli naročiti. Rezultate smo zbrali v spodnji preglednici, ki nazorno prikazuje (ne)zanimanje za Gozdarski vestnik med študenti gozdarstva.

Letnik	Smer študija	Že naročen	Ni naročen	Bi se naročil	Ne zanima
1.	Univerzitetni	2	45	10	35
1.	Strokovni	4	33	8	25
2.	Univerzitetni	0	35	11	24
2.	Strokovni	0	13	13	0
3.	Univerzitetni	10	17	5	12
4.	Univerzitetni	16	7	3	4
Skupaj		32	150	50	100

Iz rezultatov je razvidno, da je število naročnikov izredno nizko. Rezultat si lahko delno razlagamo z majhno seznanjenostjo s stroko, saj se šele uvajajo, vse manj pa je tudi študentov, ki so na fakulteto prišli s Srednje gozdarske šole v Postojni (kjer je bil pristop do naročanja Vestnika bistveno drugačen).

Za vse letnike se je izkazalo, da večina z vsebino revije sploh ni seznanjena ali je celo ne poznajo. Zdi se nam nerazumljivo, da se več kot polovica vseh študentov za revijo sploh ne zanima. Kje je temu iskati vzrok, bi se morali zamisliti tako profesorji na fakulteti kot tudi uredništvo revije.

Pobuda uredništva po tesnejšem sodelovanju in pričujoča anketa sta že dali prve rezultate, saj je nekaj študentov revijo tudi naročilo. Upamo, da bo v prihodnje še bolje!

Katja Konečnik
Andrej Križ

Zbornik gozdarstva in lesarstva št. 54

V decembru 1997 je izšla je 54. številka Zbornika gozdarstva in lesarstva (ZGL). Tokratna številka prinaša vsebine iz različnih področij gozdarstva in lesarstva. Dva članka objavljamo v angleškem jeziku, s potrebnimi prevodi v slovenski jezik. Slovenski naslovi objavljenih prispevkov so naslednji:

1. KUTNAR, L., 1997. PRIMERJAVA METOD VREDNOTENJA OKOLJSKIH RAZMER GOZDNIH EKOSISTEMOV NA OSNOVI FITOINDIKACIJE.
2. HORVAT, A., 1997. SNEŽNI PLAZOVI V SLOVENIJI.
3. MATTHIES, D., 1997. NOVEJŠI POSTOPKI FIZIKALNE ANALIZE TAL: DINAMIČNA RAČUNALNIŠKA TOMOGRAFIJA IN PLINSKA DIFUZIJA Z RADONOM.
4. VODNIK, D. / GOGALA, N., 1997. INOKULACIJA SMREKE (*PICEA ABIES* L./ KARSTEN) Z MIKORIZNIMI GLIVAMI: VPLIV NA RAST IN RAZVOJ V DREVESNICI IN PO PRESADITVI.
5. JURČ, D. / JURČ, M., 1997. VPLIV VLAGE, TOPLOTE IN HRANILNE PODLAGE NA SUSICO BOROVIH VEJ (*CENANGIUM FERRUGINOSUM* FR., ASCOMYCOTINA).
6. LEVANIČ, T. / TORELLI, N. / ZUPANČIČ, M., 1997. ZVEZA MED ŠIRINO BRANIKE IN ELEKTRIČNO UPORNOSTJO ŽIVIH TKIV PRI JELKI (*ABIES ALBA* MILL.) NA RAVNIKU.
7. GORIŠEK, Ž., / KLINC, M., 1997. KRČENJE IN NABREKANJE TER DIMENZIJSKA STABILNOST JUVENILNEGA IN ADULTNEGA LESA SMREKE IN JELKE.

Cena tokratne številke je 3500,00 SIT (vključno s poštnino in p.d.). Naročite jo z dopisnico na naslov: Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, p.p. 2985, 1000, Ljubljana; po telefaksu na št. 061-273-589 ali po elektronski pošti na naslov Robert.Robek@gozdis.si. Publikacijo boste prejeli po povzetju.

V letu 1998 ureja zbornik dr. Igor Poročnik na Oddelku za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete v Ljubljani. Vsem naročnikom Zbornika v letu 1997, še posebej pa upravi Zavoda za gozdove Slovenije, se zahvaljujem za podporo pri izdajanju.

Urednik ZGL v letu 1997
Mag. Robert Robek

Strokovno izrazje

Gozdarsko strokovno izrazje

Terminološka komisija spet objavlja izraze, ki so zanimivi in do katerih je prišla ob prevajanju večjezičnega slovarja "Lexicon silvestre" in reševanju tekočih problemov izražanja.

0550 327. 02.72

aufnehmen den Schlag

prevzeti posek

(posekan surovi les premeriti, številčiti, izračunati volumen in ga vnesti v prevzemnico, če je potrebno)

0555 327. 06.70

Schlagabnahme f; Abnahme f eines Schlags

prevzem m sečišča

(pregled in prevzem površine sečišča (npr. s strani revirnega gozdarja z ozirom na prihodnja dela)

Strokovno izrazje

0559 332. .01.20 5463>

Schlagabraum m; Hiebsrückstände mpl;

Schlagreste mpl

sečni ostanki mpl

(sečni ostanki od debeljadi in iz tankih vej, ki nastanejo na sečišču po sečnji in izdelavi posekanih dreves)

0565 332.1 .01.20 5463> 6585>

Abfallholz n; Holzabfälle mpl;

Reste mpl der Rohholzherstellung

sečni ostanki mpl od debeljadi

(les, del debeljadi, ki -ustrezno uporabljenemu tehnološkemu postopku - ostane po sečnji in izdelavi na sečišču in ga često ni mogoče ovrednotiti (brez tankih vej))

0567 332.3 01.20

Schlagreisig n; Abfallreisig n

Äste mpl und Kronen fpl, abgeschlagene

sečni ostanki mpl iz vej

(neuporabne tanke veje, ki -ustrezno uporabljeni tehnologiji - po sečnji in izdelavi ostanejo na sečišču)

semenska enota f

(ekološka enota, v kateri pridobivamo seme in ga tudi tam uporabljamo)

0586 363.2 .01.30 503

Heppel f; Hippe f; Schneidelmesser n

vejnik m

(holj ali manj upognjeno orodje za sekanje z debelim rezilom v obliki noža, za krajšanje vej, za cepljenje lesa, za podiranje drevesc ipd.)

0587 363.2 .02.30

Ästungshaken m; Aufästungshippe f;

Schnabelhaue f

vejnik m, srpasti

(orodje za obvejevanje v obliki kavlja)

373.2 .01.40 0612 1032#

Riese f; Riesbahn f;

Rutsche f/WE/; Holzriese f

drča f

(vsakršna naprava, ki rabi za transport surovega lesa z uporabo sile težnosti)

373.2. .02.40 0613 811>

Seilriese f; Drahtseilriese f;

Drahtriese

drča f, žična

(drča, ki deluje kot žičnica, vendar se za premikanje bremena uporablja le sila težnosti)

373.2. .02.40 0614

Holzriese f; Holzrutsche f

riža f, lesena

(drča, v celoti zgrajena iz lesa)

373.3. .01.40 0615

Erdriese f; Riesweg m; Erdrutsche f

drča f, zemeljska

(v zemljo (tla) vkopana drča)

373.3. .02.40 0616

Eisriese f; Eisrutsche f

drča f, ledena

(drča, ki jo uporabljajo, ko je poledenela)

Trg gozdnih lesnih proizvodov - nova podoba in nov naslov rubrike borze dela in storitev v letu 1998

Kakor smo napovedali v zadnjih številkah Gozdarskega vestnika, bomo rubriko Borzo dela in storitev spremenili. V prihodnosti želimo rubriko oblikovati tako, da bomo objavljali le povprečne, maksimalne in minimalne cene posameznih sortimentov, izračunane iz večjega števila odkupnih cenikov. Tako bo **zagotovljena anonimnost** odkupovalcev, ki bodo odkupne cenike posredovali. Podatke bomo zbirali nekajkrat letno, kar nam bo omogočilo analiziranje gibanja cen. V ta namen smo v decembru opravili kratko anketiranje 114 večjih in manjših podjetij, samostojnih podjetnikov ter kmetijsko gozdarskih združenj, ki se ukvarjajo z odkupom in prodajo gozdnih lesnih sortimentov. Glavni namen je bil ugotoviti vse, ki se ukvarjajo s to dejavnostjo, o pomenu spremljanja gibanja cen posameznih sortimentov ter pritegniti njihovo sodelovanje.

Prvi problem je predstavljal oblikovanje naslovov. Pri tem smo si pomagali s telefonskim imenikom (internet naslov: <http://www.telekom.si/tis.html>), s poslovnim imenikom Republike Slovenije (PIRS) ter z registrom podjetij pri Gospodarski zbornici (vir je dosegljiv preko interneta: <http://www.gzs.si/si/register.htm>). Ker se zavedamo, da so viri pomanjkljivi, se opravičujemo vsem, ki smo jih izpustili pri anketiranju, in jih vabimo k sodelovanju (informacije Vam lahko posredujem na e-pošto pogačnik@gozdis.si ali po tel. 061 1231343).

Anketa je v bistvu vsebovala le eno vprašanje in sicer: **Ali ste pripravljeni sodelovati pri rubriki »Borza dela in storitev« - spremljanje trga z gozdnimi lesnimi sortimenti?**

Možni so bili trije odgovori: DA; DA - pogojno; NE.

Odgov na anketo je bil 18 %. Za sodelovanje se je odločilo 12 % vseh večjih podjetij (brez gozdna gospodarstva), 7 malih (10 %) manjših zasebnih podjetij ter 5 % kmetijsko gozdarskih združenj. Za sodelovanje pa so zainteresirani tudi primarni predelovalci lesa. Vsi, ki so pripravljeni sodelovati (obkrožili so odgovor DA ali DA - pogojno), so posredovali naslov kontaktne osebe, lahko pa so dodali tudi pogoje, pod katerimi so pripravljeni sodelovati.

Sodelovanje je zavrnilo le 8 % anketiranih. Vzroki za tako odločitev so različni. Največ združenj je sodelovanje zavrnilo, ker se ne ukvarjajo z odkupom gozdnih lesnih sortimentov, nekateri so menili, da ni primeren čas za posredovanje informacij o cenah. Drugi opozarjajo, da so cene zelo odvisne od različnih pogojev, kot je rok plačila, plačilo prometnega davka itd.

Vsem, ki so si vzeli čas za anketo, bi se rada zahvalila za sodelovanje. Tiste, ki so anketo prejeli in jo zaradi kakršnega koli razloga še niso utegnili izpolniti, prosim za odgovor. Kajti tudi razloga, zakaj pri anketi nocoete ali ne morete sodelovati, je pomembna za naše nadaljnje delo.

Na koncu bi rada opozorila vse, ki imate dostop do interneta, na možnost dostopa do mednarodne borze lesa v Evropi: IHB - INTERNATIONALE HOLZBOERSE. Prosti dostop je možen na naslovu: <http://www.holzboerse.com>, ki poleg ponudbe in povpraševanja za blodovino, žagan les in lesne polizdelke, nudi še informacije iz borze dela in storitev, predstavljajo pa se tudi večja evropska podjetja. Zanimivo je, da se med ponudniki pojavljata tudi dve slovenski imena.

V naslednji številki Gozdarskega vestnika Vas vabim na kratek izlet v zgodovino objavljanja cen gozdnih lesnih sortimentov v Gozdarskem vestniku, natančneje v leto 1918.

Nike Pogačnik

ZVEZA
GOZDARSKIH
DRUŠTEV
SLOVENIJE

V novem mandatnem obdobju so se pri Zvezi gozdarskih društev Slovenije na novo oblikovale in pričele z delom komisije, uredniški odbor Gozdarske založbe in uredniški odbor revije Gozdarski vestnik. Komisije in člani komisij so:

Gozdarska založba: glavni urednik: Jurij BEGUŠ; člani: mag. Mitja Cimperšek, doc. dr. Boštjan Košir, Ignacij Pišlar.

Komisija za strokovno izobraževanje: pred.: Pavel VRTOVEC; člani: prof. dr. Miha Adamič, mag. Mirko Medved.

Komisija za gozdarsko strokovno terminologijo: pred.: prof. dr. Marjan LIPOGLAVŠEK; člani: prof. dr. Boštjan Anko, prof. dr. Martin Čokl, mag. Teja Koler, Arne Kozina, Marjanca Pavle, mag. Igor Smolej, Danilo Škulj, mag. Živan Veselič, Janko Žigon.

Komisija za popularizacijo gozdarstva: pred.: Borut DEBEVC; člani: Brane Gradišnik, Katarina Groznik, Špela Habič, Jošt Jakša, Tone Prelesnik.

Komisija za stike s tujino: pred.: Ignacij PIŠLAR; člani: prof. dr. Miha Adamič, France Cafnik, prof. dr. Milan Hočevar, Maksimiljan Mohorič, Marjan Šebenik ml., Branko Štampar.

Komisija za etiko: pred.: doc. dr. Boštjan KOŠIR; člani: prof. dr. Bošjan Anko, Janez Košir.

Sekcija za prstoživeče živali: pred.: Anton SIMONIČ; člani: Jošt Jakša, Izток Koren, Izток Ožbolt, Mirko Perušek, Milan Podlogar.

Sekcija sodnih cenileev: pred.: Damjan PAVLOVEC; člani: Edo Goričan, Anton Kastelic, Janko Vidmar.

Komisija za evropske pešpote: pred.: mag. Aleksander Golob; člani: Zoran Grecc, Marko Janež, Avgust Kunc, Anica Mejač, Jernej Novosel, Stane Pirc, Junj Pirš, Milan Pogorelnik, Dejan Rosenstein, Franc Vesel, mag. Dznica Zorko.

Delovna skupina za računalništvo in informatiko: pred.: doc. dr. Boštjan KOŠIR; člani: Blaž Bogataj, mag. Janez Krž.

Predstavnik v Inženirski zbornici Slovenije: Peter Huis, Andrej Klinar.

Delovna skupina pri ZGDS za povezavo z zbornico: doc. dr. Boštjan Košir, Dušan Gradišar.

Gozdarski vestnik, LETNIK 56 • LETO 1998 • ŠTEVILKA 1

Gozdarski vestnik, VOLUME 56 • YEAR 1998 • NUMBER 1

Glavni urednik / Editor in chief

mag. Robert Robek

Namestnik urednika / Representative editor

mag. Franc Perko

Uredniški odbor / Editorial board

prof. dr. Miha Adamič, asist. mag. Robert Brus, Dušan Gradišar, Jošt Jakša, prof. dr. dr. h.c. Štefan Korpel, prof. dr. Marjan Kolar, mag. Mirko Medved, prof. dr. Stanislav Sever, mag. Živan Veselič, prof. dr. Izток Winkler

Tehnični urednik / Technical editor

Blaž Bogataj

Prevod / Translation

Barica Novak

Lektor / Lector

Marjeta Smolej

Dokumentacijska odb. / Indexing and classification

mag. Teja Cvetka Koler - Povh

Uredništvo in uprava / Editors address

ZGD Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLOVENIJA

E-mail: Gozdarski.vestnik@zgs.sigov.mail.si

Žiro račun / Cur. acc. 50101-678-48407

Tisk: DELO, Ljubljana.

Izdelava fotolitov: Delo reprostudio

Trženje oglasnega prostora: Agem d.o.o.

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Letno izide 10 števil / 10 issues per year

Posamezna številka 800 SIT. Letna individualna naročnina 5000 SIT, za dijake in študente 2500 SIT. Letna naročnina za inozemstvo 100 DEM.

Izdajanje podpira / Supported by

Ministrstvo za znanosti in tehnologijo RS, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS

Na osnovi mnenja Ministrstva za kulturo RS št. 415-163/97 z dne 14.05.1997 šteje revija Gozdarski vestnik med proizvode, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov (Ur. list RS št. 4/92).

Gozdarski vestnik je eferiran v mednarodnih bibliografskih zbirkah / Abstract from the journal are comprised in the international bibliographic databases:

CAB Abstract, TREECD, AGRIS, AGRICOLA.

Mnenja avtorjev objavljenih prispevkov nujno ne izražajo stališč založnika niti uredniškega odbora. / Opinions expressed by authors do not necessarily reflect the policy of the publisher nor the editorial board.

Foto: Ferdo Hernah, dipl. inž. gozd.

Posnetek je nastal 30.10.97 in prikazuje revirnega gozdarja pri izbiri drevja za posek na vzhodnem Pohorju.

VERIGOL BIO

Opis izdelka

VERIGOL BIO je biološko razgradljivo olje za mazanje verige in vodila za verigo pri motornih žagah. Izdelano je iz rastlinskega olja in dodatkov za izboljšanje mazalnih lastnosti.

Namen uporabe

VERIGOL BIO je namenjen za mazanje verig motornih žag vseh vrst. Primeren je za zimsko in letno obdobje. Olje obenem dobro ščiti pred korozijo.

Prednosti uporabe olja VERIGOL BIO:

- olje je izdelano iz obnovljivih naravnih surovin
- nizko strdišče biološko razgradljivo (nad 90% po CEC L-33-T-02)
- brez škodljivega vpliva na kožo
- odlične lastnosti mazanja
- odlična oprijemljivost na kovinske površine

PETROL

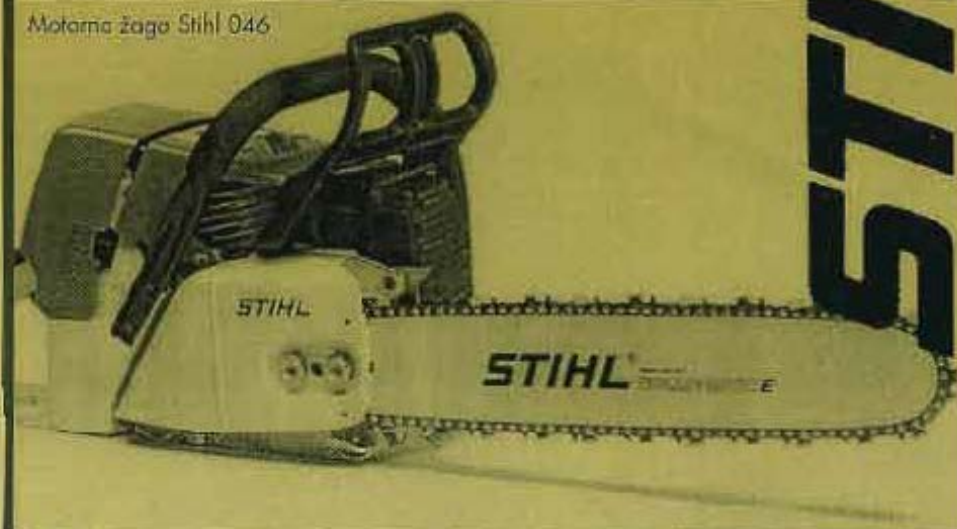
Za delo v gozdü izberimo primerno
motorno žago; ne kupujmo premočnih
- takšna žaga je težja in dražja
- zato že ob nakupu pomislimo,
kakšno žago potrebujemo!

NUDIMO

- ⊕ žage z malimi motorji
- ⊕ kmečke žage
- ⊕ žage za profesionalce

*Delo s pravo žago je lažje
in predusem bolj varno!*

Motorna žaga Stihl 046

Tokrat vam predstavljamo motorno žago
za profesionalce Stihl 046

- ⊕ to je žaga srednjega razreda
(del. prostornina 76,5 cm³, moč
motorja: 4,1 kw, teža 6,5 kg)
- ⊕ sodobno ergonomsko oblikovana
- ⊕ s popolno varnostno opremo
- avtomatska zavora verige STIHL Quickstop
- ⊕ napenjanje verige s strani
- ⊕ lažji zagon motorja - STIHL Elasto-START
- ⊕ nov sistem mazanja verige - STIHL Ematic
(optimalno mazanje, velik prihranek olja)
- ⊕ kompenzator

**Ekskluzivni zastopnik
za program**

STIHL®

UNICOMMERCE,

d. o. o., Ljubljana,
Celovška 147,

☎ 061/555 458,

faks 061/159 50 85

ISSN 0017-2723

9 770017 272011